

WÓJT GMINY DĄBROWA CHEŁMIŃSKA

ZAŁĄCZNIK NR 1 DO UCHWAŁY NR XXX.256.2017 RADY GMINY DĄBROWA CHEŁMIŃSKA Z DNIA 25 MAJA 2017 r.	ZAŁĄCZNIK NR 1 DO UCHWAŁY NR LII.472.2022 RADY GMINY DĄBROWA CHEŁMIŃSKA Z DNIA 30 GRUDNIA 2022 r.	ZAŁĄCZNIK NR 1 DO UCHWAŁY NR LXII.560.2023 RADY GMINY DĄBROWA CHEŁMIŃSKA Z DNIA 22 LISTOPADA 2023 r.
---	--	---

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DĄBROWA CHEŁMIŃSKA

TEKST STUDIUM

-Część pierwsza-

UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

DĄBROWA CHEŁMIŃSKA 2014-2017 r.

ZMIANA STUDIUM – 2021 r. - 2022 r.

ZMIANA STUDIUM – 2022 r. - 2023 r.

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY DĄBROWA CHEŁMIŃSKA**

**TEKST STUDIUM
UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY**

SPIS TREŚCI

		strona
I.	WSTĘP	4
1.	Informacja ogólna	4
2.	Podstawa opracowania	4
3.	Cel opracowania	4
4.	Zakres i metoda opracowania	5
II.	UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY	6
	<i>/zgodnie z art. 10 ust. 1. ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym / tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 778 ze zm./</i>	
1.	Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu oraz stan ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony /art.10 ust. 1 ppkt 1 i 2/	6
	1.1. Informacje ogólne	6
	1.2. Podział administracyjny gminy	7
	1.3. Hierarchia sieci osadniczej	7
	1.4. Stan ładu przestrzennego	8
	1.5. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska	9
2.	Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego /art.10 ust. 1 ppkt 3/	15
	2.1. Stan środowiska przyrodniczego	15
	2.2. Struktura użytkowania gruntów rolnych i leśnych	20
	2.3. Struktura przyrodnicza i kulturowa obszaru oraz powiązania z otoczeniem	21
	2.4. Zasoby środowiska przyrodniczego i ich ochrona prawna	23
3.	Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, /art.10 ust. 1 ppkt 4 /	38
4.	Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia /art.10 ust. 1 ppkt 5/	54
	4.1. Sytuacja demograficzna	54

	4.2.	Bezrobocie	60	
	4.3.	Mieszkalnictwo	61	
	4.4.	Infrastruktura społeczna	62	
	4.5.	Podsumowanie	64	
5.	Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia /art.10 ust. 1 ppkt 6/			65
6.	Potrzeby i możliwości rozwoju gminy /art.10 ust. 1 ppkt 7/			66
7.	Stan prawny gruntów /art.10 ust. 1 ppkt 8/			73
8.	Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych /art.10 ust. 1 ppkt 9/			74
9.	Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych /art.10 ust. 1 ppkt 10/			74
10.	Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla /art.10 ust. 1 ppkt 11/			77
11.	Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych /art.10 ust. 1 ppkt 12/			78
12.	Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami /art.10 ust. 1 ppkt 13/			79
	12.1.	Komunikacja	79	
	12.2.	Gospodarka wodno-kanalizacyjna	83	
	12.3.	Elektroenergetyka	85	
	12.4.	Gazownictwo	89	
	12.5.	Ciepłownictwo	89	
	12.6.	Telekomunikacja	90	
	12.7.	Gospodarka odpadami	90	
	12.8.	Melioracje	90	
13.	Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych /art.10 ust. 1 ppkt 14/			91
	13.1.	Główne ponadlokalne uwarunkowania rozwoju gminy z zakresu zagadnień społecznych i gospodarczych wynikające z opracowań regionalnych województwa Kujawsko – Pomorskiego	91	
	13.2.	Ponadlokalne cele publiczne	92	
14.	Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej /art.10 ust. 1 ppkt 15/			92

I. WSTĘP

1. Informacja ogólna

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zwane dalej „studium” jest dokumentem planistycznym, określającym politykę jej rozwoju przestrzennego. Studium nie jest przepisem gminnym i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji o warunkach zabudowy.

Studium jest prawem wewnątrzgminnym wiążącym władzę oraz podporządkowane jej organy i jednostki, w podejmowanych decyzjach w zakresie działań dotyczących polityki przestrzennej gminy dla realizacji określonych celów. Granicę obszaru objętego studium stanowi granica administracyjna gminy Dąbrowa Chełmińska.

2. Podstawa opracowania

Podstawę opracowania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska stanowią:

- a) art. 9 ust. 1. ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 778 ze zm.),
- b) Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- c) uchwała Nr XLII.366.2014 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 18 września 2014 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska.

3. Cel opracowania

Główne cele opracowania studium to:

- a) rozpoznanie, aktualizacja i ocena uwarunkowań rozwoju gminy w zakresie środowiska przyrodniczego, kulturowego, stanu zagospodarowania oraz infrastruktury technicznej,
- b) dostosowanie wytyczonych dotychczas kierunków zagospodarowania przestrzennego do zaktualizowanych potrzeb wraz z określeniem możliwości potencjalnych zmian wykorzystania przestrzeni w zgodzie z przyjętymi celami rozwoju, które pozwolą na koordynację zamierzeń władz samorządowych w zakresie działalności inwestycyjnej, zmierzającej do aktywizacji gminy i poprawy jakości życia mieszkańców gminy z wyodrębnieniem zadań lokalnych i ponad lokalnych, w tym weryfikacja i korekta przebiegu przez teren gminy projektowanej dwutorowej elektroenergetycznej linii 400 kV relacji: Bydgoszcz Jasiniec - Grudziądz Węgrowo, będącej inwestycją celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym. Budowa przedmiotowej linii będzie ważnym elementem realizacji sieci przesyłowej krajowego systemu energetycznego i w znacznym stopniu przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa energetycznego regionu kujawsko-pomorskiego.

- c) stworzenie podstawy do koordynacji planów miejscowych.

4. Zakres i metoda opracowania

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska składa się z:

1) tekstu studium:

- a) część pierwsza: uwarunkowania rozwoju gminy - **stanowiąca załącznik nr 1 do uchwały**,
- b) część druga: kierunki rozwoju gminy – **stanowiąca załącznik nr 2 do uchwały**,
- c) część trzecia: uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń projektu studium - **stanowiąca załącznik nr 3 do uchwały**;

2) rysunku studium:

- a) kierunki rozwoju gmina Dąbrowa Chełmińska w skali 1:10 000, **stanowiącego załącznik nr 4 do uchwały**.

Granice opracowania stanowi obszar gminy Dąbrowa Chełmińska w jej granicach administracyjnych.

Nie podlegają uchwaleniu:

- a) podstawowe nowe opracowanie ekofizjograficzne dla potrzeb studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego – data opracowania lipiec 2015 r.,
- b) prognoza oddziaływania na środowisko opracowana na podstawie art. 51 ust. 1 w związku z art. 46 pkt. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 353 ze zm.),
- c) część formalno-prawna, dokumentująca tryb sporządzania i uchwalenia studium, stosownie do wymagań ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- d) wykonane na etapie analizy plansze problemowe dla obszaru gminy w skali 1:20 000:
  - synteza uwarunkowań,
  - walory środowiska kulturowego,
  - ekofizjografia,
  - komunikacja i infrastruktura techniczna.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska opracował zespół projektowy:

Pracownia Urbanistyczna AWJ Wojciech Jaworski:

mgr inż. arch. Agnieszka Kujath-Jaworska posiadająca kwalifikacje do wykonywania zawodu urbanisty na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uzyskane na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (Dz. U. z 2013 r. poz. 932 i 1650)

PILE ELBUD S. A., Kraków:

mgr inż. arch. Bogumiła Oczkowska – Kleczek posiadająca Uprawnienia urbanistyczne nr 1682

mgr inż. arch. Andrzej Starykiewicz.

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska.

Do zmiany przystąpiono uchwałą Nr XXXVIII.347.2021 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska (dotyczy obszaru położonego w miejscowości Nowy Dwór (obręb Ostromecko).

Zmiany w tekście studium wyróżniono czcionką w kolorze czerwonym. Dodano załącznik nr 7 stanowiący Wykaz zmian wprowadzonych do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska, uchwalonego uchwałą Nr XXX.256.2017 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 25 maja 2017 r.

Zmiana studium nie wpływa na bilans terenów zabudowy, dla których zachodzi konieczność wykonania analiz wynikających z potrzeb i możliwości rozwoju gminy.

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska 2022 r. - 2023 r.

Do zmiany przystąpiono uchwałą Nr L.458.2022 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 21 listopada 2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska (dotyczy obszaru położonego w obrębie Dąbrowa Chełmińska).

Zmiany w tekście studium wyróżniono czcionką w kolorze niebieskim. Dodano załącznik nr 7 stanowiący Wykaz zmian wprowadzonych do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska, uchwalonego uchwałą Nr XXX.256.2017 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 25 maja 2017 r. wraz ze zmianą uchwaloną uchwałą Nr LII.472.2022 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 30 grudnia 2022 r.

Zmiana studium nie wpływa na bilans terenów zabudowy, dla których zachodzi konieczność wykonania analiz wynikających z potrzeb i możliwości rozwoju gminy.

UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

/zgodnie z art. 10 ust. 1. ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym - tekst jednolity: Dz. U. z dnia 10 lutego 2015 r. poz. 199 ze zm./

1. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu oraz stan ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony /art.10 ust. 1 ppkt 1 i 2/

1.1. Informacje ogólne

Gmina Dąbrowa Chełmińska położona jest w centralno - zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, na wschód od aglomeracji miasta Bydgoszcz. Jest jedną z ośmiu gmin tworzących powiat bydgoski i jedyną gminą powiatu położoną na prawym brzegu Wisły. Graniczy z gminami: Unisław, Zławieś Wielka (powiat toruński) oraz przez Wisłę z miastem Bydgoszcz i z gminą Dobrcz (powiat bydgoski). Gminę zamieszkuje 8033 mieszkańców (stan na 31.12.2014 r. dane Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy).

Powierzchnia gminy w tym:	12 504 ha (ok 125,0 km²)
użytki rolne w tym:	5 184,5737 ha <ul style="list-style-type: none"> • grunty orne – 3 887,5696 ha, • sady – 32,4813 ha, • łąki trwałe – 720,7559 ha, • pastwiska trwałe – 365,6679 ha, • grunty rolne zabudowane – 130,1799 ha, • grunty pod stawami – 1,9438 ha, • grunty pod rowami – 45,9753 ha.
lasy i grunty leśne w tym:	6 019,6686 ha <ul style="list-style-type: none"> • lasy – 5 674,8563 ha, • grunty zadrzewione i zakrzewione – 344,8123 ha.
grunty zabudowane i zurbanizowane w tym:	566,7222 ha <ul style="list-style-type: none"> • tereny mieszkaniowe 200,7566 ha, • tereny przemysłowe – 17,6903 ha, • inne tereny zabudowane – 29,8732 ha, • zurbanizowane tereny niezabudowane – 28,0606 ha, • tereny rekreacyjno - wypoczynkowe – 8,6615 ha, • drogi – 219,8014 ha, • tereny kolejowe – 61,7857 ha, • inne – 0,0929 ha.
grunty pod wodami w tym:	443,2179 ha <ul style="list-style-type: none"> • płynące – 360,5879 ha, • stojące – 82,6300 ha,
użytki ekologiczne	67,3183 ha
nieużytki	202,3929 ha
tereny różne	18,1467 ha

/dane Urzędu Gminy w Dąbrowie Chełmińskiej – stan na dzień 31.12.2015 r./

Położenie niedaleko Bydgoszczy, dobrze rozwinięta infrastruktura komunalna oraz przede wszystkim walory krajobrazowe decydują o atrakcyjności gminy, a także wyznaczają kierunki jej rozwoju. Zróżnicowanie terenu pod względem geomorfologicznym, krajobrazowym i przyrodniczym sprawia, że gmina Dąbrowa Chełmińska jest jedną z atrakcyjniejszych gmin w województwie. Główne funkcje gminy to rolnictwo i usługi. Użytki rolne zajmują około 42% powierzchni gminy natomiast lasy 48%. Pozostałe grunty stanowią 10%.

1.2. Podział administracyjny gminy

Teren Gminy Dąbrowa Chełmińska podzielony jest na 15 sołectw i 22 wsie

Lp.	sołectwo	wsie
1.	Bolumin	Bolumin, Boluminek
2.	Borki	Borki, Dębowiec i Gzin Dolny
3.	Czarże	część wsi Czarże, Słończ
4.	Czemlewo	część wsi Czemlewo, część wsi Czarże
5.	Dąbrowa Chełmińska	część wsi Dąbrowa Chełmińska
6.	Gzin	Gzin
7.	Janowo	Janowo
8.	Mozgowina	Mozgowina, Wielka Kępa
9.	Nowy Dwór	Nowy Dwór
10.	Ostromecko	Ostromecko
11.	Otowice	Otowice, część wsi Dąbrowa Chełmińska
12.	Rafa	Rafa, Pień
13.	Reptowo	Reptowo
14.	Strzyżawa	Strzyżawa, Mała Kępa
15.	Waldowo Królewskie	Waldowo Królewskie,

/dane Urzędu Gminy w Dąbrowie Chełmińskiej/

1.3. Hierarchia sieci osadniczej

W hierarchii sieci osadniczej gminy wyróżnić należy 3 poziomy, różniące się zakresem oferowanych usług oraz wielkością obsługiwanego obszaru:

- a) poziom pierwszy tworzy ośrodek gminy – wieś Dąbrowa Chełmińska, który poza siedzibą władz administracyjnych jest głównym centrum usługowym o zasięgu oddziaływania instytucji obejmującym prawie cały obszar gminy, działa Zespół Szkół (podstawowa, gimnazjum i przedszkole), Bank Spółdzielczy, poczta, ośrodek zdrowia, urząd gminy, biblioteka, OSP, zlokalizowane są zakłady przemysłowe i usługowe;
- b) drugi poziom tworzą wsie: Ostromecko, Czarże, pełniące rolę ośrodków uzupełniających, w których zlokalizowane są liczne usługi a od Dąbrowy Chełmińskiej odróżnia je jedynie brak instytucji ściśle związanych z funkcją siedziby gminy. Ostromecko, wykorzystując swoje zasoby kulturowe (zespół parkowo-pałacowy) i naturalne (źródła wody) pełni funkcję ośrodka kultury i rekreacji o zasięgu ponadgminnym. W tych wsiach działają Zespoły Szkół (podstawowa, gimnazjum i przedszkole), filie usług publicznych mających siedzibę w Dąbrowie Chełmińskiej, OSP.
- c) trzeci poziom tworzą wsie: Waldowo Królewskie, Gzin oraz Nowy Dwór,

d) najniższy poziom hierarchiczny tworzą pozostałe miejscowości, które nie prezentują potencjału podporządkowującego funkcjonalnie sąsiednie miejscowości.

Hierarchia sieci osadniczej w gminie, wyznaczona na podstawie lokalizacji instytucji obsługi mieszkańców, stanowi bardzo korzystne uwarunkowanie rozwoju. Większość instytucji o istotnym wpływie na jakość życia mieszkańców znajduje się w 3 największych miejscowościach – pierwszego i drugiego poziomu. Miejscowości te tj. Dąbrowa Chełmińska, Czarże i w ograniczonym stopniu, Ostromecko, winny rozwijać się nadal w sposób zorganizowany, wyłącznie na podstawie planów miejscowych. Szansę rozwoju poprzez wyznaczenie nowych terenów winny uzyskać również wsie trzeciego poziomu tj. Wałdowo Królewskie, Gzin oraz Nowy Dwór.

1.4. Stan ładu przestrzennego gminy

Pod względem struktury zabudowy w gminie Dąbrowa Chełmińska obserwuje się duże zróżnicowanie zarówno w obszarze gminy, jak i w obrębie poszczególnych jednostek osadniczych. Wysokość budynków oraz technologia wykonania jest zróżnicowana. Trudno jest również wyróżnić charakterystyczny styl. Na obecne ukształtowanie i formę zabudowy duży wpływ miało położenie na obszarach prawnie chronionych oraz rolniczo-leśny charakter gminy.

We wsiach trzeciego poziomu dominuje zabudowa zagrodowa. Liczba gospodarstw rolnych wynosi 1040 a średnia wielkość gospodarstwa 5,65 ha (dane Urzędy Gminy Dąbrowa Chełmińska stan na dzień 07.10.2015 r.). Analiza ruchu budowlanego (na podstawie m.in. wydanych decyzji o warunkach zabudowy) w ostatnich latach wykazuje duży wzrost zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Związane jest to niewątpliwie z sąsiedztwem miasta Bydgoszczy. Podmiejski charakter gminy, dobrze rozwinięta infrastruktura, bliska dostępność miasta (co wiąże się z dostępem do usług wyższego rzędu ale również miejsc pracy i szkolnictwa wyższego), ale przede wszystkim niepowtarzalne walory krajobrazowe decydują o atrakcyjności gminy i sprawiają, że gmina coraz częściej i chętniej jest wybierana jako miejsce zamieszkania.

Pod względem potencjału gospodarczego (przetwórstwo owocowo-warzywne, rybne, usługi metalowo-odlewnicze, drzewne i piekarnicze, produkcja wód mineralnych) jest obszarem o dobrze rozwiniętej przedsiębiorczości. Na terenie gminy zarejestrowało działalność ponad 500 przedsiębiorców.

Rolnictwo uzupełnione jest przez rozwijające się usługi działalności około rolniczej a także rozwój usług związanych z obsługą funkcji turystycznej (w tym agroturystyka) i rekreacyjnej. W oparciu o te funkcje obserwuje się rozwój w miejscowościach Gzin, Dąbrowa Chełmińska, Czarże, Ostromecko, Strzyżawa.

1.5. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska

Lp.	Uchwała	Publikacja	Uwagi
1.	Uchwała Nr XVIII/114/96 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 24 października 1996 r. w sprawie zmiany planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska w rejonie wsi Waldowo Królewskie	(Dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 60, poz. 233 z dnia 29.11.1996 r.)	<u>UCHYLONE:</u> <ul style="list-style-type: none"> Waldowo Królewskie dz. nr ewid. 8/11 – obowiązuje mpzp nr 34 Waldowo Królewskie dz. nr ewid. 1, 2, 3, 4 – obowiązuje mpzp nr 34,
2.	Uchwała Nr XIX/124/96 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 19 grudnia 1996 r. w sprawie zmiany planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska oraz miejscowych planów szczególnych zagospodarowania przestrzennego: terenów budownictwa jednorodzinnego w rejonie SKR w Dąbrowie Chełmińskiej i ośrodka usługowego Dąbrowa Chełmińska	(Dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 2, poz. 6 z dnia 11.02.1997 r.)	<u>UCHYLONE:</u> <ul style="list-style-type: none"> Czarże dz. nr ewid. 178 – obowiązuje mpzp nr 38 Dąbrowa Chełmińska dz. nr ewid. 453 – obowiązuje mpzp nr 22 Dąbrowa Chełmińska dz. nr ewid. 176/2 – obowiązuje mpzp nr 22 Dąbrowa Chełmińska dz. nr ewid. 40/15, 46, 48/1, 48/2 – obowiązuje mpzp nr 20 Dąbrowa Chełmińska dz. nr ewid. 155/1 – obowiązuje mpzp nr 23 Dąbrowa Chełmińska dz. nr ewid. 163 – obowiązuje mpzp nr 23 Dąbrowa Chełmińska dz. nr ewid. 92/45 – obowiązuje mpzp nr 20 Dąbrowa Chełmińska dz. nr ewid. 92/48, 92/45 – obowiązuje mpzp nr 20 Dąbrowa Chełmińska dz. nr ewid. 200/22 – obowiązuje mpzp nr 22
3.	Uchwała Nr XXXII/207/98 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 4 czerwca 1998 r. w sprawie zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska	(Dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 40, poz. 163 z dnia 30.07.1998 r.)	<u>UCHYLONE:</u> <ul style="list-style-type: none"> Dąbrowa Chełmińska dz. nr ewid. 165 – obowiązuje mpzp nr 23
4.	Uchwała Nr IV/19/98 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 29 grudnia 1998 r. w sprawie zmian miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska	(Dz. Urz. Woj. Kuj. - Pom. Nr 8, poz. 37 z dnia 03.02.1999r.)	<u>UCHYLONE:</u> <ul style="list-style-type: none"> Dąbrowa Chełmińska dz. nr ewid. 95/21 – obowiązuje mpzp nr 20 Dąbrowa Chełmińska

			<p>dz. nr ewid. 162/9 – obowiązuje mpzp nr 23</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dąbrowa Chełmińska dz. nr ewid. 166/1 – obowiązuje mpzp nr 23 • Wałdowo Królewskie dz. nr ewid. 11/4, 11/5 – obowiązuje mpzp nr 34
5.	Uchwała Nr VIII/36/99 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 29 kwietnia 1999 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska oraz zmiany miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa Zabasta w Ostromecku	(Dz. Urz. Woj. Kuj. - Pom. Nr 42, poz. 351 z dnia 6.07.1999 r.)	<p><u>UCHYLONE:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dąbrowa Chełmińska dz. nr ewid. 27/4 – obowiązuje mpzp nr 20 • Dąbrowa Chełmińska dz. nr ewid. 92/44 – obowiązuje mpzp nr 20 • Dąbrowa Chełmińska dz. nr ewid. 193/1, 193/4 – obowiązuje mpzp nr 22 • Wałdowo Królewskie dz. nr ewid. 11/6 – obowiązuje mpzp nr 34
6.	Uchwała Nr XII/94/99 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 29 grudnia 1999 r. w sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów w gminie Dąbrowa Chełmińska oraz zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska	(Dz. Urz. Woj. Kuj. - Pom. Nr 20, poz. 142 z dnia 09.05.2000 r.)	<p><u>UCHYLONE:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Czarże dz. nr ewid. 170 – obowiązuje mpzp nr 38 • Czemlewo dz. nr ewid. 16/7 – obowiązuje mpzp nr 16 (16b) • Dąbrowa Chełmińska dz. nr ewid. 151/3, 151/4 – obowiązuje mpzp nr 23 • Dąbrowa Chełmińska dz. nr ewid. 186/5 – obowiązuje mpzp nr 22 • Nowy Dwór dz. nr ewid. 278, 280 - obowiązuje mpzp nr 35 • Wałdowo Królewskie dz. nr ewid. 7/17, 7/18 - obowiązuje mpzp nr 34 • Wałdowo Królewskie dz. nr 50 w części - obowiązuje mpzp nr 9
7.	Uchwała Nr XVI/114/00 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 17 sierpnia 2000 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego centrum wsi Ostromecko	(Dz. Urz. Woj. Kuj. - Pom. Nr 72, poz. 575 z dnia 5.10.2000 r.)	<p><u>W CZĘŚCI ZMIENIONY:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • mpzp nr 10, • mpzp nr 11.

8.	Uchwała Nr XVIII/128/00 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 7 grudnia 2000 r. w sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów w gminie Dąbrowa Chełmińska oraz zmian miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska: Czarże dz. nr ewid. 323/1, cz. dz. nr ewid. 323/2 i 320, Janowo dz. nr ewid. 45/3 i cz. dz. nr ewid. 45/4, Dąbrowa Chełm. dz. nr ewid. 193/3, 193/6, 9, 16/1, 92/4, 89/3, Ostromecko – Nowy Dwór dz. nr ewid. 271/12	(Dz. Urz. Woj. Kuj. - Pom. Nr 18, poz. 269 z dnia 26.04.2001 r.)	<u>UCHYLONE:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Dąbrowa Chełm. dz. nr ewid. 193/3, 193/6 – obowiązuje mpzp nr 22 • Dąbrowa Chełm. dz. nr ewid. 92/4 – obowiązuje mpzp nr 20, • Ostromecko – Nowy Dwór dz. nr ewid. 271/12 – obowiązuje mpzp nr 36
9.	Uchwała Nr XIX/145/00 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 28 grudnia 2000 r. w sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego działek o numerach ewidencyjnych: 5/16 w Słończu, 27/4 w Czempliewie, 67/3 w Dąbrowie Chełmińskiej, 118 w Ostromecku, 3 i część 4/1 w Wałdowie Królewskim, oraz część 15 w Strzyżawie, obręb Ostromecko	(Dz. Urz. Woj. Kuj. - Pom. Nr 25, poz. 410 z dnia 23.05.2001 r.)	<u>UCHYLONE:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Wałdowo Królewskie. dz. nr ewid. 3 i część 4/1 – obowiązuje mpzp nr 34 • Czemplewo. dz. nr ewid. 27/4 – obowiązuje mpzp nr 16
10.	Uchwała Nr XXVII/186/01 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 29 listopada 2001 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego działek nr 241/1, 243/6 oraz części działek 241/3, 241/4, 243/7 i 146/1 we wsi Ostromecko	(Dz. Urz. Woj. Kuj. - Pom. Nr 86, poz. 1792 z dnia 19.07.2001 r.)	
11.	Uchwała Nr XXVII/187/01 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 29 listopada 2001 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części działki nr 1777 we wsi Ostromecko	(Dz. Urz. Woj. Kuj. - Pom. Nr 33, poz. 618 z dnia 10.05.2002 r.)	
12.	Uchwała Nr XXVIII/216/02 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 21 lutego 2002 r. dotycząca miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego działek w miejscowościach: Ostromecko-Zabasta dz. nr ewid. 82/1, Słończ dz. nr ewid. 35/13, Janowo cz. dz. nr ewid. 21, Dąbrowa Chełmińska dz. nr ewid. 151/6, 158, 162/14, 265/7, 265/8, 267, Ostromecko – Nowy Dwór cz. dz. nr ewid. 281, Wałdowo Królewskie dz. nr ewid. 8/13	(Dz. Urz. Woj. Kuj. - Pom. Nr 49, poz. 940 z dnia 4.06.2002 r.)	<u>UCHYLONE:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Dąbrowa Chełmińska dz. nr ewid. 151/6, 158, 162/14 – obowiązuje mpzp nr 23 • Ostromecko – Nowy Dwór cz. dz. nr ewid. 281 – obowiązuje mpzp nr 35 • Wałdowo Królewskie dz. nr ewid. 8/13 – obowiązuje mpzp nr 34
13.	Uchwała Nr VI/45/03 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 28 maja 2003 r. w sprawie uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących tereny dz. nr 160/2, dz. nr 225, 226, 392, część dz. nr 227 i dz. nr 311/2 we wsi Czarże oraz nr 30/11 we wsi Czemplewo	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 79, poz. 1168 z dnia 26.08.2003 r.)	

14.	Uchwała Nr VI/46/03 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 28 maja 2003 r. w sprawie uchwalania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego działkę nr 307/1 we wsi Gzin Górny	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 79, poz. 1169 z dnia 26 .08.2003 r.)	
15.	Uchwała Nr VI/47/03 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 28 maja 2003 r. w sprawie uchwalania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego działki nr 147, 150, 152, 153, 156 i cz. dz. nr 9 we wsi Strzyżawa obręb geodezyjny Ostromecko	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 79, poz. 1170 z dnia 26.08.2003 r.)	
16.	Uchwała Nr VI/48/03 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 28 maja 2003 r. w sprawie uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących tereny dz. nr ewid. 27/6 i 27/7 oraz 16/7 we wsi Czemlewo i dz. nr ewid. 116 we wsi Ostromecko	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 79, poz. 1171 z dnia 26.08.2003 r.)	
17.	Uchwała Nr VIII/61/03 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 24 września 2003 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu działki nr ewid. 201/18 w Dąbrowie Chełmińskiej	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 19, poz. 216 z dnia 20.02.2004 r.)	
18.	Uchwała Nr VIII/62/03 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 24 września 2003 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na obszarze działki Nr 282 obrębu geodezyjnego Ostromecko we wsi Nowy Dwór	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 21, poz. 232 z dnia 23.02.2004 r.)	
19.	Uchwała Nr XII/86/04 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 18 lutego 2004 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego osiedla „Dąbrowa Południe” w Dąbrowie Chełmińskiej	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 46, poz. 766 z dnia 06.04.2004 r.)	
20.	Uchwała Nr XXIII/169/05 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 6 lipca 2005 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu „Dąbrowa Centrum” w Dąbrowie Chełmińskiej	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 94, poz. 1724 z dnia 9.08.2005 r.)	W CZĘŚCI ZMIENIONY: <ul style="list-style-type: none"> • mpzp nr 37, • mpzp nr 39
21.	Uchwała Nr XXIX/219/06 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 19 kwietnia 2006 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Osiedla Pod Gruszą” w Ostromecku	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 66, poz. 1113 z dnia 31.05.2006 r.)	
22.	Uchwała Nr XXXII/235/06 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 7 września 2006 r. W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w Dąbrowie Chełmińskiej dla obszaru	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 129, poz. 1917 z dnia 6.10.2006 r.)	

	ograniczonego ul. Toruńską, ul. Chełmińską, ul. Przemysłową i przyległymi do niej działkami, ul. Bazową i projektowaną ulicą od strony południowej		
23.	Uchwała Nr VI/25/07 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 23 lutego 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru ograniczonego ulicami: Strażacką, Chełmińską, Toruńską, oraz granicą wsi w Dąbrowie Chełmińskiej	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 43, poz. 636 z dnia 6.04.2007 r.)	<u>W CZĘŚCI ZMIENIONY:</u> • mpzp nr 31,
24.	Uchwała Nr VIII/43/07 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 15 czerwca 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Gzin Górny” obręb geodezyjny Gzin Górny gmina Dąbrowa Chełmińska	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 93, poz. 1469 z dnia 3.08.2007 r.)	
25.	Uchwała Nr XIV/91/08 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 22 lutego 2008 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru działek 55/1, 55/3, 55/5 i części działki nr 55/6 obręb geodezyjny Gzin Dolny gmina Dąbrowa Chełmińska	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 63, poz. 1039 z dnia 22.04.2008 r.)	
26.	Uchwała Nr XV/101/08 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 28 marca 2008 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru części działki 64/2 w Dąbrowie Chełmińskiej	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 68, poz. 1127 z dnia 5.05.2008 r.)	
27.	Uchwała Nr XV/102/08 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 28 marca 2008 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru obejmującego działki nr: 67/4, 68, 69/1, 69/2, 70/1, 70/2, 70/3, 70/4, 70/5, 70/6, 70/7, 70/8 i 306 w Dąbrowie Chełmińskiej	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 68, poz. 1128 z dnia 5.05.2008 r.)	
28.	Uchwała Nr XVII/119/08 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 13 czerwca 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Osiedle Targowa” w Dąbrowie Chełmińskiej	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 99, poz. 1571 z dnia 25.07.2008 r.)	
29.	Uchwała Nr XIX/132/08 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 26 września 2008 r. W sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Osiedle Toruńskie” w Dąbrowie Chełmińskiej	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 139, poz. 2185 z dnia 4.11.2008 r.)	

30.	Uchwała Nr XIX/133/08 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 26 września 2008 r. W sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Osiedle Linie” w Dąbrowie Chełmińskiej	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 139, poz. 2186 z dnia 4.11.2008 r.)	
31.	Uchwała Nr XI/78/11 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 13 października 2011 r. W sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic Strażacka, Toruńska w Dąbrowie Chełmińskiej	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 243 poz. 2277 z dnia 4.11.2011 r.)	
32.	Uchwała Nr XII/94/11 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 24 listopada 2011 r. W sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Czemlewo i Czarże w rejonie skrzyżowania drogi powiatowej Nr 1601C i drogi gminnej nr 050501C	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 310, poz. 3367 z dnia 30.12.2011 r.)	
33.	Uchwała Nr IV/23/11 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 17 lutego 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru działek Nr 290/2, 290/3, 290/4, 290/5 obręb geodezyjny Ostromecko we wsi Nowy Dwór gmina Dąbrowa Chełmińska	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. Nr 178, poz. 1510 z dnia 05.08.2011 r.)	
34.	Uchwała Nr XVI.139.2012 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 8 marca 2012 r. W sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Waldowo Królewskie 1” gm. Dąbrowa Chełmińska	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. poz. 807 z dnia 4.04.2012 r.)	
35.	Uchwała Nr XIX.169.2012 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru w obrębie ewidencyjnym Ostromecko, gmina Dąbrowa Chełmińska – „Przy Lesie Mariańskim”	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. poz. 1976 z dnia 27.09.2012 r.)	
36.	Uchwała Nr XXI.277.2013 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 18 października 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Nowy Dwór	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. poz. 3259 z dnia 6.11.2013 r.)	
37.	Uchwała Nr XXXII.281.2013 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska dnia 21 listopada 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Dąbrowa Centrum 1” gm. Dąbrowa Chełmińska	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. poz. 3696 z dnia 29.11.2013 r.)	

38.	Uchwała Nr XXXIV.304.2013 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Czarże	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. poz. 375 z dnia 14.01.2014 r.)	
39.	Uchwała Nr IX.71.2015 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Dąbrowa Chełmińska	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. poz. 2166 z dnia 03.07.2015 r.) ZMIANA Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. poz. 2446 z dnia 31.07.2015 r.)	
40.	Uchwała Nr XVI.117.2015 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 30 grudnia 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Dąbrowa Chełmińska – NR 2	(Dz. Urz. Woj. Kuj.- Pom. poz. 175 z dnia 11.01.2016 r.)	

/dane Urzędu Gminy w Dąbrowie Chełmińskiej/

2. Stan środowiska przyrodniczego, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego /art.10 ust. 1 ppkt 3/

2.1. Stan środowiska przyrodniczego

Rzeźba terenu

Pod względem morfologii, na obszarze gminy Dąbrowa Chełmińska wyróżnić należy trzy główne typy budowy geomorfologicznej: wysoczyznę morenową płaską, dolinę Wisły oraz terasy Kotliny Toruńskiej. Wśród tych form wyróżnić możemy szereg mikro- i makroform.

Ze względu na zróżnicowaną budowę morfologiczną, na obszarze objętym opracowaniem występują znaczne różnice wysokości względnej terenu. Rzędna powierzchni waha się w granicach od około 30 m n.p.m. w rejonie doliny rzeki Wisły, do około 104 m n.p.m. w centralnej, wysoczyznowej części gminy.

Wysoczyzna morenowa płaska nie wykazuje znacznego zróżnicowania wysokości bezwzględnych. Teren położony jest zazwyczaj na wysokości 90-100 m n.p.m. i jest na ogół wyrównany. Lokalnie na urozmaicenie rzeźby wpływają pagórki kemowe oraz dolinki denudacyjne w strefie zboczowej. Spotkać można także zagłębienia bezodpływowe w formie niewielkich obniżzeń terenowych, z których część wypełniona jest wodą. Na wschód od form morenowych zlokalizowane są formy związane z działalnością fluwioglacjalną – fragment równiny sandrowej z niewielkimi wydymami.

Dolina Wisły jest najniższą formą w obrębie gminy. Deniwelacje terenu w obrębie teras rzecznych są raczej niewielkie, rosną jednak w miarę oddalania od koryta rzeki. Obszary dolinne są na ogół płaskie, w ich obrębie występują liczne starorzecza, a także rozległe tereny łąkowe. Największe zróżnicowanie wysokości występuje w strefie krawędziowej doliny, na kontakcie z wysoczyzną morenową, gdzie wstępują znaczne deniwelacje, rzędu 23-34 m. Tereny te charakteryzują też dużymi wartościami spadków, powyżej 8%, gdzie występuje zagrożenie uruchomienia ruchów masowych.

Na urozmaicenie rzeźby terenu w południowej części gminy, a mianowicie Kotliny Toruńskiej, zdecydowanie wpływają rozległe formy eoliczne. Wydłużone pagóry wdmowe wznoszą się nawet do 20 m ponad przeciętną powierzchnię terenu. Obszary te w większości porośnięte są przez bory sosnowe.

Rzeźba terenu na analizowanym obszarze nie uległa znaczącym zmianom w czasach współczesnych i jest dobrze zachowana. Najbardziej aktywne morfologicznie tereny znajdują się wzdłuż doliny Wisły. Zróżnicowanie morfologiczne gminy w całości należy do wieku czwartorzędowego. Depozycja osadów litologicznych oraz kształtowanie morfologii terenu odbyło się podczas ostatniego zlodowacenia Wisły.

Zgodnie z Mapą osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi w strefie zboczowej doliny rzeki Wisły na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska wyróżniono osuwiska aktywne, aktywne okresowo i nieaktywne. W granicach gminy wskazano cztery charakterystyczne odcinki: Ostromecko, Mozgowina 1, Mozgowina 2, dolinki erozyjne na odcinku Ostromecko-Mozgowina oraz w rejonie Gzina, które różnią się wiekiem i genezą.

Osuwiska w rejonie Ostromecka są formami starymi, które pozostają nieaktywne. Sporadycznie dochodzi jednak do niewielkich przemieszczeń, w wyniku czego powstają małe zsuwy o niewielkiej powierzchni poślizgu. Rejon Mozgowina 1 jest najbardziej aktywnym obszarem pod względem ruchów masowych w granicach gminy. Aktywność datuje się na początek lat 80tych, a osuwiska obejmowały niemal całą długość stoku – teren ten jest nadal predysponowany do występowania ruchów masowych. Na odcinku Mozgowina 2 stwierdzono występowanie nisz dawnych osuwisk, dla których problematyczne było wyznaczenie daty ostatniej aktywności. Osuwiska te pozostają nieaktywne. Dolinki erozyjne związane są z procesami spelzywania i osypywania gruntu. Zidentyfikowane osuwiska spowodowane są głównie przez działalność erozyjną wód podcinającą stoki.

Warunki klimatyczne

Biorąc pod uwagę regionalizację klimatyczną opracowaną przez Wosia (1999), obszar gminy Dąbrowa Chełmińska znajduje się w zasięgu IX regionu klimatycznego – Chełmińsko-Toruńskiego. Na tle innych regionów klimatycznych wyróżnia się nieco większą częstością występowania dni z pogodą bardzo ciepłą z dużym zachmurzeniem, których w roku jest ponad 16. W stosunku do innych regionów odznacza się również stosunkowo najliczniejszymi dniami z typem pogody bardzo ciepłej z dużym zachmurzeniem bez opadu (320) i pogody bardzo ciepłej z dużym zachmurzeniem z opadem (321), których w roku jest odpowiednio 5 i 11. Największą częstość wykazują też dni przymrozkowe bardzo chłodne z dużym zachmurzeniem, bez opadów, z typem pogody 520 – pogoda przymrozkowa z dużym zachmurzeniem bez opadu, których jest w roku średnio 7.

Zróżnicowanie klimatu gminy uwidacznia się w formie topoklimatycznej dla kilku szczegółowych obszarów:

- rejon wysoczyzn – topoklimat terenów płaskich i falistych, otwartych – występują czynniki korzystne dla budownictwa mieszkaniowego ze względu na dobre warunki termiczne i wilgotnościowe oraz możliwość przewietrzania, nie zaleca się wysokiej roślinności, aby nie hamować mas powietrza, zalecana roślinność niska pozwoli na ochronę przed dużymi prędkościami wiatru w strefie,

- topoklimat obszarów o zwartej zabudowie mieszkaniowej – ten typ topoklimatu charakteryzuje się warunkami, które wykazują znaczne amplitudy temperatury powietrza oraz wilgotności, zmniejszoną wentylację oraz zwiększone zanieczyszczenie powietrza (tlenek węgla, tlenki azotu, dwutlenek siarki oraz pyły), ważne jest dla tych obszarów utrzymanie układu zieleni i kierunkowanie nowej zabudowy w sposób sprzyjający przewietrzaniu,
- rejony zalesione – topoklimat tych regionów charakteryzuje się obniżoną amplitudą temperatur powietrza, złagodzeniem stanów pogodowych, zwiększoną wilgotnością, zwiększonym parowaniem oraz znacznie niższymi wartościami prędkości wiatru, bogata szata roślinna wpływa korzystnie na jakość powietrza (zwiększa się jedynie ilość alergenów),
- tereny zboczy dolinnych – w zależności od ekspozycji, zmienia się kąt padania promieni słonecznych przez co zmianie ulega bilans energetyczny; najkorzystniejsze do zabudowy pod względem promieniowania są zbocza o ekspozycji południowej zaś najmniej korzystne - zbocza o ekspozycji północnej,
- tereny płytkiego występowania zwierciadła wód podziemnych oraz tereny wód powierzchniowych – promieniowanie ciepłe dostarczone powierzchni terenu przekształcane jest ciepło parowania, co obniża wartość bilansu energetycznego obszaru w stosunku do terenów o normalnej wilgotności powierzchni terenu.

Na analizowanym obszarze wiatry wieją głównie z kierunków zachodniego i południowo zachodniego, w sumie 35,6 % w skali roku. Roczna suma opadów jest stosunkowo niska. Wynosi 518 mm, jest zatem poniżej średniej krajowej. Okres wegetacyjny wynosi średnio 214 dni.

Budowa geologiczna

Tereny gminy Dąbrowa Chełmińska zlokalizowane są na utworach mezozoicznych, należących do kredy. Są to głównie ility, ilowce, piaskowce szare, mułowce i wapienie. Wiek skał kredowych maleje w kierunku północno-wschodnim, zaczynając od zakola Wisły w południowo-zachodniej części gminy. Na utworach mezozoicznych zalega kenozoik w postaci mioceńskich iłów i mułków, miejscami z wkładkami piasków oraz węgla brunatnych, a także piaski i lokalnie żwiry.

Utwory czwartorzędowe są powszechnie występującymi utworami powierzchniowymi w granicach gminy Dąbrowa Chełmińska. Wyróżnić można tutaj podział osadów ze względu na genezę na typ glacialny (wysoczyzna morenowa), fluwialny (doliny rzeczne), glaciofluwialny (sandr, kotlina), a także eoliczny (wydmy).

W obrębie wysoczyzny morenowej występują generalnie gliny zwałowe. W części zboczowej, która uległa denudacji, szczególnie na północy, występują piaski i gliny deluwalne. W obniżeniach i dolinkach denudacyjnych występują piaski, namuły a także lokalnie osady biogeniczne. Jest to część gminy wykazująca korzystne właściwości pod względem rozwoju rolnictwa oraz osadnictwa.

W dolinie rzeki Wisły powszechnie występują namuły, czyli drobnoziarniste osady, takie jak mułki i piaski. W rejonach, gdzie dolina się rozszerza, w tym na północy gminy, występują rozległe tereny łąkowe, gdzie wykształciły się w utwory biogeniczne, głównie torfy. Są to tereny o utrudnionych warunkach inwestowania, które powinny pozostać wolne od zabudowy, w tym ze względu na cenne walory przyrodnicze.

Tereny sandrowe zlokalizowane są na wschód od wysoczyzny, szlak sandrowy częściowo rozcina też wysoczyznę morenową na zachód od wsi Dąbrowa Chełmińska-Wałdowo Królewskie. Osadami reprezentującymi ten typ genetyczny są głównie piaski i żwiry wodnolodowcowe o dobrych parametrach filtracyjnych. Sandry porośnięte są lasami, a także częściowo wykorzystane pod osadnictwo wiejskie.

Terasy Kotliny Toruńskiej zbudowane są z różnoziarnistych, warstwowanych piasków i żwirów rzecznych. Na formy akumulacji wód glacialnych i fluwialnych nakłada się tutaj wpływ akumulacji eolicznej, która doprowadziła do powstania wydm. Formy te zbudowane są dobrze wysortowanych, drobnoziarnistych piasków. Na wymienionych utworach wykształciły się głównie bory sosnowe, które pełnią rolę glebo- i wodochronne.

Pod względem geologiczno-inżynierskim tereny gminy podzielić należy na 4 charakterystyczne typy:

- obszar sandru, gdzie panują dogodne warunki dla rozwoju zabudowy, ponieważ piaski i żwiry stanowią dobry materiał dla posadowienia zabudowy oraz są terenami łatwo przepuszczalnymi, przez co poziomy wód gruntowych na terenach równin sandrowych zalegają stosunkowo głęboko (2-3 m p.p.t., dla obszarów oddalonych od cieków i zbiorników wodnych o około 1-2 km),
- rejon wysoczyzny morenowej, gdzie również występują dogodne warunki dla rozwoju zabudowy, ponieważ gliny, piaski i żwiry tych terenów stanowią zwarte i twarde plastyczne spoiwo, co ogranicza w znacznym stopniu zjawiska geodynamiczne, poziom wód gruntowych na tych terenach zalega około 2-5 m p.p.t.,
- obszary kotliny z formami eolicznymi, zbudowane głównie z piasków - utworów luźnych w obrębie wydm, zagrożonych erozją wietrzną, w związku z czym użytkowanie terenu powinno ograniczać się do ochronnych form pokrycia terenu, ponadto obniżenia między wydmami często stanowią obniżenia deflacyjne wypełnione utworami biogenicznymi, zatem zwierciadło wód gruntowych występuje na różnych głębokościach, co stanowi utrudnienia dla rozwoju zabudowy,
- obszary dolin rzecznych, zbudowane są głównie z utworów luźnych i miękkoplastycznych, o zwierciadle wód podpowierzchniowych zalegającym często płytko pod powierzchnią terenu (często poniżej 1 m p.p.t), obszary te nie nadają się do zainwestowania z powodu:
  - konieczności wymiany gruntów nośnych,
  - naruszania stosunków wodnych, często w obszarach wrażliwych dla środowiska,
  - konieczności stosowania rozmaitych kosztownych form fundamentowania budowli,
  - naruszenia bogatych centrów bioróżnorodności środowisk wilgotnych.

Na terenie gminy występuje 7 rozpoznanych złóż kopalin pospolitych: Czarże I, Gzin I, Gzin II, Gzin III, Otowice I, Słończ I, Słończ II. Obecnie eksploatacji podlega tylko jedno złożo – Gzin III, złożo Słończ jest w trakcie

rozpoznania, natomiast pozostałe są nieaktywne, ponieważ zakończono tam wydobywanie surowców lub eksploatacja w ogóle nie została podjęta.

Dla złoża Gzin III wyznaczono obszar i teren górniczy, ustanowione decyzją Starosty Bydgoskiego nr 22/W/10 z dnia 30 września 2010 r. Obszar górniczy zajmuje powierzchnię 13 116 m², tak jak i teren górniczy ustalony w tej samej decyzji. Złoże zlokalizowane jest w miejscowości Gzin. Eksploatacji podlega kruszywo naturalne – piasek.

Budowa geologiczna determinuje, poprzez właściwości skały macierzystej, występowanie na terenie gminy określonych typów gleb. Południowa część gminy położona jest w strefie bardzo ubogich gleb bielicoziemnych, z tego powodu dominuje tam gospodarka leśna. Centralna część gminy na wysoczyźnie znajduje się w zasięgu gleb dobrych, rzędu płowoziemnych, które stanowią grunty najbardziej przydatne dla rolnictwa. Dla terenów strefy zboczowej charakterystyczne są gleby deluwialne. Na obszarach sandrowych oraz piaskach sandrowych występują też gleby rdzawe. W dolinie Wisły powstały gleby napływowe – mady rzeczne oraz gleby pochodzenia organicznego. Tereny te charakteryzują się ograniczonymi zdolnościami użytkowania ze względu na płytko zalegające zwierciadła wód gruntowych oraz występujące sporadyczne podtopienia.

Wody powierzchniowe

Głównym elementem sieci hydrograficznej gminy Dąbrowa Chełmińska jest rzeka Wisła. Jest to oś hydrograficzna obszaru, do której uchodzi szereg mniejszych cieków oraz urządzeń melioracji podstawowej, powiązanych z urządzeniami melioracji szczegółowej.

Wisła stanowi naturalną, zachodnią granicę gminy. Jej brzeg jest częściowo uregulowany, jednak strefa brzegowa rzeki zachowała w dużej mierze naturalne walory. Śladami po pracach w obrębie koryta są ciągi starorzeczy, ciągnące się od południa gminy aż po jej północne granice. Wiśle towarzyszą też cenne zbiorowiska łąkowe i wierzbowo-topolowe, które podlegają okresowemu zalaniu, przy podwyższonym stanie wody w rzece.

Największe zagęszczenie kanałów i mniejszych rowów melioracyjnych występuje na północy gminy, w miejscu, gdzie rozszerzeniu ulega dolina Wisły. Występują tam rozległe tereny łąkowe o podwyższonym zwierciadle wód podziemnych, stąd konieczne było ich zmeliorowanie. Sieć rowów połączona jest z kanałem Trynka (Kanał Starogrodzki) i Dopływem spod Gzina Dolnego, które uchodzą do Wisły poza granicami gminy Dąbrowa Chełmińska. Poza Wisłą i wspomnianymi kanałami nie występują bardziej znaczące cieki. Sieć hydrograficzna w związku z tym nie należy do rozbudowanych.

Na zasoby wód stojących gminy składa się przede wszystkim kilka jezior i wspomniane już starorzecza. Układ hydrograficzny w tym zakresie uzupełniają liczne mniejsze zbiorniki wodne, które nie posiadają nazwy. Są to głównie zagłębienia bezodpływowe na wysoczyźnie lub sandrze.

Największe pod względem powierzchni jeziora to Jezioro Skrzynka oraz Jezioro Bałtyk. Do mniejszych obiektów należą: Czarze, Duża Reptówka, Jezioro Ostromeckie czy Wielka Łacha.

Zgodnie z ustaleniami RZGW, na terenie gminy występują obszary zagrożone powodzią w przypadku wylania Wisły, a także narażone na zalanie w razie zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego. W dolinie

Wisły zlokalizowane są obszary szczególnego zagrożenia powodzią, gdzie prawdopodobieństwo jej wystąpienia jest wysokie i wynosi 1 na 10 lat (zasięg wezbrania powodziowego o prawdopodobieństwie $Q=10\%$). Tereny takie występują jedynie w zachodniej części gminy, wzdłuż koryta Wisły, a ogranicza je od wschodu krawędź wysoczyzny morenowej oraz wał przeciwpowodziowy. Tereny narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego występują w północnej części gminy – w okolicy miejscowości Dębowiec, Borki, Czarze i Gzin Dolny.

2.2. Struktura użytkowania gruntów rolnych i leśnych

Grunty rolne

Gmina Dąbrowa Chełmińska w części położona jest w rejonie Doliny Wisły i strefie pradolinowej, w której dominują mady (35%), które są niezwykle przydatne dla produkcji rolniczej, a pod użytkami zielonymi są wysoko produkcyjne stanowiąc potencjalne zaplecze produkcji siana.

Udział gleb objętych ochroną, występujących w klasach I – IVb w ogólnym areale gruntów ornych wynosi 63,4%, z tego R II – 0,1%, R IIIa – 9,2%, R IIIb – 18,0%, R IVa – 23,0% i R IVb – 13,1%. Gleby o najwyższej bonitacji położone są w środkowej części gminy (Bolumin, Nowy Dwór, Gzin). Udział gleb klas bonitacyjnych I – IV w ogólnym areale użytków zielonych wynosi 77,45%.

Odczyn większości gleb jest lekko kwaśny, gleby są względnie zasobne w przyswajalne dla roślin składniki pokarmowe, o dość dobrym stopniu kultury. Gleby na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska na ogół są wolne od zanieczyszczeń metalami ciężkimi; ale dość mocno zróżnicowane pod względem typologicznym.

Typy gleb	Udział w %
AB – rdzawe	23
A - płowe	6
Bw - brunatne właściwe wylugowane	22
B - brunatne właściwe typowe	7
D - czarne ziemie	2
F - mady	35
M – murszowo – mineralne	2
E – mułowo – torfowe	-
Tn - torfowo – murszowe	3

Uwarunkowania przyrodnicze, a w szczególności urozmaicona rzeźba terenu przyczynia się do tego, że pewien areal użytków rolnych objęty został zagrożeniem erozyjnym, w tym erozja wąwozowa na powierzchni 1562 ha użytków rolnych (12,6 %) powierzchni gminy, erozja wodna powierzchniowa 222 ha i erozja wietrzna na powierzchni 1209 ha. Zagrożenie erozją ściśle związane jest z typem krajobrazu. Niski odsetek gleb zagrożonych erozją wodną typu powierzchniowego wynika ze stosunkowo płaskiej rzeźby terenu i dużej lesistości. Znacznie większy zasięg ma erozja wietrzna obejmująca tereny otwarte, bezleśne i pozbawione zadrzewień śródpolnych.

Lasy

Dąbrowa Chełmińska jest gminą o dość mocno rozwiniętej funkcji leśnej. Całkowita powierzchnia lasów i zadrzewień w gminie wynosi ok. 6020 ha, zajmując ok. 48 % powierzchni gminy. Lasy, w przeważającej części państwowe znajdują się w zarządzie Nadleśnictwa Toruń, które zarządza 4 leśnictwami, w większości położonymi na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska. Lasy ochronne, głównie glebochronne i wodochronne położone w odległości 10 km od granic administracyjnych miasta liczącego ponad 50 tys. mieszkańców, na terenie gminy zajmują ok. 54 % ogólnej powierzchni lasów.

Grupa lasów i kategoria ochronności	Powierzchnia (ha)
Lasy rezerwatowe	70,90
Lasy ochronne w tym:	4 738,58
- lasy glebochronne	85,76
- lasy wodochronne	456,25
- lasy wokół wsi	4 196,57
Lasy gospodarcze	50,27

/Zestawienie powierzchni leśnej Nadleśnictwa Toruń
wg. kategorii ochronności dla gminy Dąbrowa Chełmińska/

Dominującymi gatunkami drzewostanu w gminie Dąbrowa Chełmińska są – sosna (81,62%), dąb (5,95%), i brzoza (4,51%). Spośród typów siedliskowych przeważają: bór świeży (36,6%), bór mieszany (30,1%) i las mieszany świeży (17,3 %). Na terenie gminy występuje przeważająca monokultura sosny zwyczajnej, co stanowi zagrożenie w czasie gradacji szkodników leśnych. Lasy są atakowane przez różnego rodzaju szkodniki powodujące znaczne straty w drzewostanie jak i pogorszenie jakości pozyskiwanego drewna. Szkodliwe owady leśne dzieli się na szkodniki pierwotne i wtórne. Szkodniki pierwotne żerują na drzewach zdrowych, atakują drzewostany we wszystkich klasach wiekowych, natomiast szkodniki wtórne pojawiają się na drzewostanach osłabionych bądź wyniszczonych przez szkodniki pierwotne przyczyniając się do ich obumarcia. Największe znaczenie w tej grupie owadów ma skośnik tuzinek, a w młodszych młodnikach także zwójka sosnoweczka. Niejednokrotnie dochodzi do silnych pojawów choinka szarego, krótkostopki i główki sosnowej oraz szkodników z grupy tzw. pierwotnych szkodników sosny- boreczników i barczałki sosnowki, rzadziej strzygoni choinówki, osnoi gwiaździstej, brudnicy mniszki, paprocha cetniaka.

2.3. Struktura przyrodnicza i kulturowa obszaru oraz powiązania z otoczeniem

Gmina Dąbrowa Chełmińska, położona w zakolu Wisły (jej zachodnią granicę na całej długości stanowi rzeka), obok walorów środowiska przyrodniczego, posiada wielowiekowa ciągłość osadniczą oraz odznacza się bogatą historią i znacznymi walorami kulturowymi. Położenie gminy sprawia, iż pod względem geomorfologicznym, przyrodniczym i krajobrazowym gmina jest zróżnicowana, co czyni z niej jedną z ciekawszych gmin województwa.

Przydatność rekreacyjna lasów na terenie gminy jest zróżnicowana, zależnie od wieku, charakteru siedliska, podszytu, runa i zwartość drzewostanu. Z wyjątkiem lasów glebo i wodochronnych są one na ogół przydatne do turystyki krajoznawczej, wędrówkowej.

Na terenie gminy dają się wydzielić następujące geokompleksy:

- tereny leśne,
- tereny otwarte – rolnicze, bezleśne,
- tereny otwarte – łąkowe,
- tereny zainwestowane.

Geokompleksy terenów leśnych – z punktu widzenia ich przydatności do rekreacji dają się podzielić na następujące kategorie:

- borów świeżych i częściowo lasów mieszanych (również niektórych olsów) – uznanych za dostępne dla rekreacji – głównie turystyki krajoznawczej, wędrówkowej;
- pozostałe tereny leśne – głównie bory świeże i suche, a także wilgotne – mniej przydatne do rekreacji z uwagi na małą odporność siedlisk, niski wiek drzewostanów, zawartość itp.;
- lasy mieszane o cechach parków leśnych – są to zespoły leśne wokół Ostromecka bardzo przydatne dla rekreacji i wypoczynku;
- tereny leśne o urozmaiconej rzeźbie podłoża. Są to bądź kompleksy leśne na zboczach krawędzi wysoczyzn lub krawędziach teras, bądź lasy pokrywające kompleksy wydm śródlęśnych – zgrupowanych głównie w południowej części gminy w zakolu rzeki Wisły.

Te ostatnie są szczególnie interesujące ze względu na urozmaiconą konfigurację podłoża. Umożliwiają one turystykę aktywną, a nawet turystykę narciarską.

Tereny otwarte – bezleśne, rolniczo użytkowane, stanowiące odkryte fragmenty są pożądanym elementem turystyki wędrówkowej, aktywnej (także nizinnej – narciarskiej). Są to tereny o zróżnicowanej rzeźbie.

Mniej przydatne do rekreacji są wysoczyzny morenowe Równiny Świeckiej i Pojezierza Chełmińskiego. Są to na ogół płaskie lub faliste równiny morenowe o umiarkowanych deniwelacjach (2 – 5m) i małych spadkach terenu (2 – 5 %).

Tereny otwarte – łąkowe, wbrew nieatrakcyjnej rzeźbie, są interesujące ze względu na charakter roślinności: łąkowo-szuwarowe zarośla, krzewy, olsy. Ich przydatność dla rekreacji jest jednak ograniczona ze względu na okresowe podmokłości lub pełne zalanie wysokimi wodami rzeki Wisły.

W pewnych (suchych) porach roku mogą one stanowić interesujący cel wędrówek krajoznawczych (po wyznaczonych szlakach) ze względu na naturalny charakter zbiorowisk roślinnych.

Rzeka Wisła, jak również jej starorzecza, nie stanowią powierzchni wodnych, które w aktualnym stanie mogłyby stanowić obiekty przydatne do kąpielisk. Wysoki stopień zanieczyszczenia Wisły (wody pozaklasowe nie odpowiadające normom - n.o.n.) wyklucza ją z użytkowania kąpieliskowego. Pozostaje ona wszakże zawsze akwenem przydatnym dla żeglarstwa i sportów wodnych.

Na obszarze opracowania znajdują się 2 niewielkie akweny a mianowicie Jezioro Skrzyńka i jezioro Czarze, kwalifikowane do tzw. II kategorii przydatności dla rekreacji. Jeziora te posiadają w 20 – 60 % brzegi bagienne i pokryte są dość zwartą roślinnością wodną, pokrywającą w ok. 90 % lustro wody. Ich przydatność do rekreacji uzależniona jest od zabiegów adaptacyjnych.

Reasumując niniejsze spostrzeżenia dotyczące charakteru środowiska geograficznego i przyrodniczego należy stwierdzić, iż obszar gminy – charakteryzuje się relatywnie urozmaiconymi krajobrazami, interesującą, zróżnicowaną i zwartą szatą roślinną oraz bogatą konfiguracją terenu.

Uwzględniając walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy – należy ją uznać za obszar najbardziej atrakcyjny turystyczne w strefie podmiejskiej miasta Bydgoszczy. Duże deniwelacje między obszarami wysoczyznowymi a pradoliną i doliną Wisły i znaczne wyniesienie wysoczyzn ponad dna dolin daje rozległe widoki i niepowtarzalne panoramy widokowe. Obszar ten posiada również walory dydaktyczne. Jak wyżej wspomniano występują tu formy ochrony przyrody: rezerваты przyrody, park krajobrazowy, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, obszary Natura 2000.

Przełomowa dolina dolnej Wisły (Dolina Fordońska) – genetycznie i morfologicznie odmienna od Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej, pola wydm śródlądowych, liczne zjawiska geodynamiczne na stokach (krawędziach wysoczyzn), ślady budownictwa holenderskiego w dolinie Wisły – stanowią o walorach krajoznawczych oraz dydaktyczno-naukowych obszaru gminy.

2.4. Zasoby środowiska przyrodniczego i ich ochrona prawna

NADWIŚLAŃSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Nadwiślański Park Krajobrazowy obejmuje zdecydowaną większość terenów gminy Dąbrowa Chełmińska. W sumie obejmuje obszar o powierzchni 22 336 ha. Utworzony został na mocy Rozporządzenia nr 142/93 Wojewody Bydgoskiego z dnia 6 maja 1993 r. w sprawie utworzenia parku krajobrazowego pod nazwą „Zespół Nadwiślańskich Parków Krajobrazowych” (Dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 11 poz. 143). Obecnie obowiązującym aktem dla parku jest Rozporządzenie Nr 20/2005 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 8 września 2005 r. w sprawie Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj., Kuj.-Pom. Nr 108 poz. 1874) oraz Rozporządzenie Nr 6/2009 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 13 maja 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2009 r. poz. 1083).

Na mocy Zarządzenia nr 349/2005 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 8 września 2005 r. w sprawie Zespołu Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego, parki te tworzą zespół, posiadający wspólną strukturę organizacyjną. Statut Zespołowi Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego nadano na mocy Uchwały Nr XII/205/11 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 września 2011 r. Chełmiński Park Krajobrazowy znajduje się w całości poza wschodnią granicą gminy Dąbrowa Chełmińska.

Park utworzono w celu zachowania mozaikowości krajobrazu lewobrzeżnej części Doliny Dolnej Wisły. Ochronę walorów przyrodniczych i kulturowych przyjęto jako gwarancję prawidłowego funkcjonowania tego korytarza ekologicznego, o randze europejskiej. Do tej pory nie sporządzono planu ochrony dla parku. Nie wyznaczono też otuliny.

Na terenie parku obowiązują następujące zakazy:

- 1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 poz. 519);
- 2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu - nie dotyczy wydobywania piasku i żwiru z udokumentowanych złóż wyznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na obszarze do 2 ha i przy wydobywaniu nie przekraczającym 20 tys. m³ rocznie. Eksploatacja ta nie może powodować zmian stosunków wodnych i zagrożeń dla chronionych ekosystemów, a brak negatywnego oddziaływania na środowisko został wykazany w sporządzonym raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym, przeciwoświwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej - nie dotyczy zbiorników antropogenicznych o powierzchni do 1 ha, cieków wodnych stanowiących budowle i urządzenia melioracyjne, terenów przeznaczonych pod zabudowę, dla których szerokość strefy zakazu zabudowy wyznacza się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, przypadków budowy obiektów budowlanych, gdy w wyznaczonej strefie znajduje się zespół istniejącej zabudowy, które mają uzupełniać, bądź do których będą przylegać nowo planowane objekty;
- 8) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 9) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- 10) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- 11) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- 12) organizowania rajdów motorowych i samochodowych;
- 13) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Widok z Kozielca na panoramę gminy Dąbrowa Chełmińska (teren parku krajobrazowego)

Najwyższymi rangą formami ochrony przyrody na terenie gminy są 4 rezerваты przyrody.

REZERWAT „WIELKA KĘPA OSTROMECKA”

Rezerwat leśny fitocenotyczny, ustanowiony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1953 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1953 r. Nr 84 poz. 995). Obecnie obowiązującym aktem dla rezerwatu jest Zarządzenie Nr 0210/5/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 19 czerwca 2013 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Wielka Kępa" (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2013 r. poz. 2240). Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu nadwiślańskiego lasu łąkowego z udziałem topoli, dębu, wiązu, jesionu i olszy oraz licznymi drzewami pomnikowymi. Na terenie rezerwatu obowiązuje również Zarządzenie Nr 16/0210/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Wielka Kępa" (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2011 r. Nr 311, poz. 3388), w którym nie wprowadza się ustaleń do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń w rezerwacie wewnętrznych lub zewnętrznych.

rezerwat Wielka Kępa Ostromecka

REZERWAT „LAS MARIAŃSKI”

Rezerwat leśny fitocenotyczny ustanowiony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 23 lipca 1958 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1958 r. Nr 63 poz. 365). Obecnie obowiązującym aktem jest Rozporządzenie Nr 21/2007 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 31 grudnia 2007 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Las Mariański" (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2008 r. Nr 2 poz. 3). Celem ochrony jest zabezpieczenie i zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych i dydaktycznych cennych zbiorowisk leśnych - grądowych i łęgowych. Na terenie rezerwatu obowiązuje Zarządzenie Nr 20/0210/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Las Mariański" (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2011 r. Nr 311 poz. 3392), który zawiera ustalenia do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego: zaleca się w strefie do 30 m na wschód, północ, południe, od granicy rezerwatu nie prowadzić: budowy budynków i budowli oraz ogrodzeń, wykonywania głębokich wykopów (5 m); 2) zaleca się w strefie od 30 m na wschód, od granicy rezerwatu do 1 km na wschód od granicy rezerwatu: a) przyłączenia do kanalizacji sanitarnej zamiast możliwości budowy szamb lub przydomowych oczyszczalni ścieków, co ma zapobiegać infiltracji ścieków do wód gruntowych, b) nie prowadzić działań mogących przyczynić się do obniżenia poziomu wód w rezerwacie m.in. głębokich wykopów (5 m), budowy studni, c) na terenach działek budowlanych zachować minimum 70% powierzchni biologicznie czynnych, co ma zapobiec skoncentrowanemu spływowi powierzchniowemu wody powodującemu wzmożoną erozję i brak zasilania wód gruntowych, d) wprowadzić możliwość lokalizacji plotów ze szczelinami umożliwiającymi przemieszczanie się płazów, e) odprowadzanie wód opadowych lub roztopowych ze szczelnych powierzchni niezanieczyszczonych oraz

zanieczyszczonych, po ich uprzednim oczyszczeniu zgodnie z przepisami odrębnymi, do gruntu, f) nie prowadzić nasadzeń obcych geograficznie gatunków drzew i krzewów, w żywopłotach i na terenach działek budowlanych; 3) zaleca się zachować w obszarze wskazanym na mapie stanowiącej załącznik nr 6 do niniejszego zarządzenia dotychczasowy sposób użytkowania gruntów w części zachodniej (w tym m.in. zachowanie łąk, gruntów rolnych); 4) zaleca się zachować łączność ekologiczną rezerwatu z terenami sąsiadującymi położonymi na terasie zalewowej Wisły (starorzeczem Wisły), w tym zachować korytarze ekologiczne migracji zwierząt; 5) w przypadku planowanej modernizacji drogi po stronie zachodniej rezerwatu zaleca się zaprojektować przejścia dla płazów.

rezerwat Las Mariański

rezerwat Las Mariański

REZERWAT „LINJE”

Rezerwat torfowiskowy fitocenotyczny ustanowiony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa z dnia 10 lipca 1956 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1956 r. Nr 65 poz. 763), obecnie obowiązującym aktem dla rezerwatu jest Zarządzenie Nr 0210/1/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 19 czerwca 2013 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Linje" (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2013 r. Nr 2235). Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie śródleśnego torfowiska z jedynym stanowiskiem brzozy karłowatej *Betula nana* na niżu środkowo-europejskim. Na terenie rezerwatu obowiązuje Zarządzenie Nr 0210/2/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 19 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Linje" (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2013 r. poz. 2237) i Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 12 marca 2014 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Linje" (Dz. Urz. Woj., Kuj.-Pom. z 2014 r. poz. 832), który zawiera wskazania do zmian w dwóch istniejących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w gminie Dąbrowa Chełmińska dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych, niezbędne dla utrzymania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

rezerwat Linje

rezerwat Linje

REZERWAT „REPTOWO”

Rezerwat faunistyczny ustanowiony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 28 lipca 1962 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1962 r. Nr 68 poz. 318). Obecnie obowiązującym aktem dla rezerwatu jest Zarządzenie Nr 0210/7/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 19 czerwca 2013 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Reptowo" (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2013 r. poz. 2242). Za cel ochrony przyjęto ochronę kolonii czapli siwej. Dla rezerwatu nie sporządzono do tej pory planu ochrony ani planu zadań ochronnych.

rezerwat Reptowo

Gleby charakteryzują się znacznym uwilgoceniem górnej warstwy gleby po przejściu wiosennych roztopów oraz w czasie obfitych opadów deszczu. W okresach suszy strefa stagnowania wysycha i następuje niedobór wilgoci. Warunki takie nie są więc optymalne dla większości gatunków drzew leśnych. Rezerwat „Reptowo” obejmuje łąkę subkontynentalną. Gatunkiem panującym jest sosna, która jednak osiąga naturalny wiek dożywania tego gatunku. Stara sosna sukcesywnie zanika, a jej miejsce zajmują gatunki właściwe dla zespołu Tilio-Carpinetum. Drzewostan rezerwatu jest wielogatunkowy i różnowiekowy, pochodzący z samosiewu. Budują go w znacznej mierze klon jawor i jesion wyniosły w wieku od 40 do 120 lat. Obok tych gatunków występują także brzoza zwisła, dąb szypułkowy, dąb bezszypułkowy oraz dąb czerwony. Rzadszymi gatunkami drzew są klon zwyczajny, buk zwyczajny, wiąz pospolity, osika i grab zwyczajny. Pod okapem drzew warstwę podszytową tworzy głównie bez czarny, a także trzmielina zwyczajna, jarzębina, suchodrzew, berberys oraz agrest. W północnej części rezerwatu występuje grupa jarzębu mącznego.

PROJEKTOWANY REZERWAT PRZYRODY

Rezerwat "Mała Kępa Ostromecka" (116 ha) o bogatej awifaunie łąkowej, charakterystycznej dla naturalnych zbiorowisk łąkowych, projektowany jest do utworzenia od 1994 roku; wtedy to powstała wstępna dokumentacja do projektu.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska znajduje się 145 pomników przyrody

Lp.	Nazwa	Obwód [cm]	Obręb ewid.	Opis lokalizacji	Forma własności, zarządca	nr działki
1	2	3	6	7	8	9
1	dwa dęby szypułkowe	370 i 745	Ostromecko	m. Strzyżawa	Lasy Państwowe	143 Ostromecko
2	jeden dąb szypułkowy	390	Wielka Kępa	cmentarz poewangelicki	gmina Dąbrowa Chełmińska	90 obr. Wielka Kępa, m. Mozgowina
3	dwie lipy drobnolistne	320 i 380	Ostromecko	cmentarz katolicki	parafia rzymsko katolicka w Ostromecku	211 Ostromecko
4	dwa żywotniki wschodnie	130 i 220	Ostromecko	cmentarz katolicki	parafia rzymsko katolicka w Ostromecku	211 Ostromecko
5	kasztanowiec zwyczajny	300	Ostromecko	cmentarz katolicki	parafia rzymsko katolicka w Ostromecku	211 Ostromecko
6	dwa dęby szypułkowe	300 i 340	Ostromecko	m. Strzyżawa	Gmina Dąbrowa Chełmińska	
7	jedenaste lip drobnolistnych	300-650	Ostromecko	zabytkowy park pałacowy	miasto Bydgoszcz	177/5 Ostromecko
8	siedemnaście dębów szypułkowych	255-455	Ostromecko	zabytkowy park pałacowy	miasto Bydgoszcz	177/5 Ostromecko
9	dwadzieścia kasztanowców zwyczajnych	280-360	Ostromecko	zabytkowy park pałacowy	miasto Bydgoszcz	177/5 Ostromecko
10	cztery buki zwyczajne	260,300,340,360	Ostromecko	zabytkowy park pałacowy	miasto Bydgoszcz	177/5 Ostromecko

11	jeden klon zwyczajny	355	Ostromecko	zabytkowy park pałacowy	miasto Bydgoszcz	177/5 Ostromecko
12	jedna sosna wejmutka	240	Ostromecko	zabytkowy park pałacowy	miasto Bydgoszcz	177/5 Ostromecko
13	sześć wiązów szypułkowych	240-440	Ostromecko	zabytkowy park pałacowy	miasto Bydgoszcz	177/5 Ostromecko
14	dwa dęby bezszypułkowe	300 i 350	Ostromecko	zabytkowy park pałacowy	miasto Bydgoszcz	177/5 Ostromecko
15	jedna olsza czarna	260	Ostromecko	zabytkowy park pałacowy	miasto Bydgoszcz	177/5 Ostromecko
16	jeden jesion wyniosły	320	Ostromecko	zabytkowy park pałacowy	miasto Bydgoszcz	177/5 Ostromecko
17	jedna topola wyniosła o nazwie "Mariańska"	900	Ostromecko	w miejscowości Ostromecko	Lasy Państwowe	167 Ostromecko
18	jeden dąb szypułkowy	655	Ostromecko	w lesie w miejscowości Strzyżawa	Lasy Państwowe	5154 obr. Ostromecko, m. Strzyżawa
19	jedna lipa drobnolistna	360	Ostromecko	w parku w miejscowości Nowy Dwór	własność prywatna	271/12 obr. Ostromecko, m. Nowy Dwór
20	trzy cisy pospolite	105, 130, 100	Ostromecko	w parku w miejscowości Reptowo		317/12 obr. Ostromecko, m. Reptowo
21	dwa cisy pospolite w formie krzewiastej		Ostromecko	w parku w miejscowości Reptowo		
22	trzy topole białe	560, 500, 410	Mała Kępa	w miejscowości Mała Kępa		5145/1 Mała Kępa
23	jedna wierzba biała	400	Mała Kępa	w miejscowości Mała Kępa		
24	jedenaste topole czarnych	405-720	Mała kępa	w lesie w miejscowości Mała Kępa	Lasy Państwowe	5145/1 Mała Kępa
25	jedna wierzba biała	450	Ostromecko	w lesie w miejscowości Strzyżawa	własność prywatna	
26	jeden dąb szypułkowy	400	Bolumin	w lesie w miejscowości Bolumin		5205 Bolumin
27	dwa dęby szypułkowe	370 i 370	Bolumin	w lesie w miejscowości Bolumin		5204 Bolumin
28	klon zwyczajny	310	Bolumin	w lesie w miejscowości Bolumin		5216 bolumin
29	trzy dęby szypułkowe	390, 470, 510	Bolumin	w lesie w miejscowości Bolumin		129 Bolumin
30	dwa dęby szypułkowe	370 i 380	Bolumin	w lesie w miejscowości Bolumin		5204 Bolumin
31	jeden dąb szypułkowy	440	Bolumin	w lesie w miejscowości Bolumin		5205 Bolumin
32	jeden buk zwyczajny	300	Wałdowo Królewskie	w lesie w miejscowości Wałdowo Królewskie		5190 obr. Ostromecko, m. Wałdowo Królewskie
33	sześć daglezi zielonych	260-305	Bolumin	w lesie w miejscowości Bolumin		5208 obr. Ostromecko, m. Wałdowo Królewskie

34	buk zwyczajny	315	Waldowo Królewskie	w lesie		5172/1 obr. Ostromecko, m. Waldowo Królewskie
35	buk zwyczajny	330	Waldowo Królewskie	w lesie		5172/1 obr. Ostromecko, m. Waldowo Królewskie
36	23 żywotniki zachodnie	90-23	Bolumin	cmentarz katolicki w Boluminku	Parafia w Boluminku	36/1 obr. Bolumin, m. Boluminek
37	1 dąb szypułkowy	370	Dąbrowa Chelmińska	w lesie		5088/2 Dąbrowa Chelmińska
38	dąb szypułkowy	465	Dąbrowa Chelmińska		las państwowe	5094/2 Dąbrowa Chelmińska

/dane Urzędu Gminy w Dąbrowie Chelmińskiej/

Użytki ekologiczne

Użytki ekologiczne spełniają ważne funkcje, m.in. biocenotyczną i fizjocenotyczną. Stanowią ostoję wielu roślin naczyniowych, w tym chronionych i zagrożonych. Są miejscem bytowania i żerowania zwierząt. Wiele z użytków cechuje wysoka wartość krajobrazowa, wpływają też bardzo wyraźnie na zwiększenie bioróżnorodności. W rejestrze znajduje się aktualnie **106 użytków ekologicznych** (o pow. 108,38 ha) na terenie gminy Dąbrowa Chelmińska.

Lp	Wieś	Nr działki	Rodz. użytku	Pow. w ha	Nr rej.
1.	Rafa (Słończ)	5006/2	E-N	0,5300	539
2.	Rafa (Słończ)	5008/1	E-N	0,2800	540
3.	Słończ	5018	E-N	2,7200	542
4.	Dąbrowa Chelmińska	5019	E-N	0,7300	541
5.	Dąbrowa Chelmińska	5022/1	E-N	0,4200	543
6.	Słończ	5023/1	E-N	1,3900	544
7.	Słończ	5023/2	E-N	1,4700	545
8.	Pień	5039	E-N	0,5000	538
9.	Pień	5039	E-N	0,3000	537
10.	Ostromecko	5041/2	E-N	0,3800	531
11.	Ostromecko	5054	E-N	0,7800	531
12.	Ostromecko	5042/1	E-N	1,0600	532
13.	Ostromecko	5042/2	E-N	0,2600	533
14.	Dąbrowa Chelmińska	5047/1	E-N	0,2700	461
15.	Dąbrowa Chelmińska	5048/2	E-N	0,4000	462
16.	Dąbrowa Chelmińska	5048/2	E-N	1,1400	463
17.	Dąbrowa Chelmińska	5048/2	E-N	0,4300	464
18.	Dąbrowa Chelmińska	5048/2	E-N	0,9700	465
19.	Czemlewo	5049/2	E-N	0,2700	505
20.	Dąbrowa Chelmińska	5049/1	E-N	0,3100	506
21.	Dąbrowa Chelmińska	5050/1	E-N	0,2600	507
22.	Dąbrowa Chelmińska	5050/2	E-N	0,5800	508
23.	Dąbrowa Chelmińska	5050/2	E-N	1,0700	509
24.	Dąbrowa Chelmińska	5051	E-N	1,3600	509
25.	Dąbrowa Chelmińska	5065/2	E-N	0,7400	509
26.	Dąbrowa Chelmińska	5051	E-N	0,2500	510
27.	Dąbrowa Chelmińska	5051	E-N	0,8500	511
28.	Dąbrowa Chelmińska	5051	E-N	0,2600	512
29.	Dąbrowa Chelmińska	5051	E-N	0,5000	513
30.	Dąbrowa Chelmińska	5052	E-N	0,2700	514
31.	Dąbrowa Chelmińska	5053	E-N	0,2500	501
32.	Dąbrowa Chelmińska	5053	E-N	0,2900	502
33.	Dąbrowa Chelmińska	5053	E-N	0,3000	503
34.	Ostromecko	5054	E-N	0,3900	504
35.	Ostromecko	5054	E-N	0,2900	521

36.	Dąbrowa Chelmińska	5062	E-N	0,4100	467
37.	Dąbrowa Chelmińska	5063/1	E-N	1,5000	475
38.	Dąbrowa Chelmińska	5064/2	E-N	0,4300	476
39.	Dąbrowa Chelmińska	5064/2	E-N	0,4000	477
40.	Dąbrowa Chelmińska	5065/2	E-N	0,2500	478
41.	Dąbrowa Chelmińska	5065/2	E-N	0,2500	479
42.	Dąbrowa Chelmińska	5065/2	E-N	0,4300	480
43.	Dąbrowa Chelmińska	5066	E-N	0,2500	481
44.	Ostromecko	5067	E-N	1,4000	524
45.	Ostromecko	5067	E-N	0,5300	525
46.	Ostromecko	5068	E-N	0,3100	522
47.	Ostromecko	5069	E-N	0,6900	523
48.	Dąbrowa Chelmińska	5074	E-N	0,3100	482
49.	Dąbrowa Chelmińska	5074	E-N	0,4000	483
50.	Ostromecko	5150/1	E-N	0,8600	516
51.	Ostromecko	5167	E-N	1,7700	517
52.	Ostromecko	5167	E-N	1,3500	517
53.	Ostromecko	5167	E-N	8,1200	518
54.	Ostromecko	5185	E-N	0,8500	519
55.	Ostromecko	5186	E-N	2,8400	520
56.	Mała Kępa	5188/1	E-N	1,1700	515
57.	Gzin Gómy	5043/6	E-N	0,5000	492
58.	Gzin Gómy	5043/6	E-N	0,2500	493
59.	Dąbrowa Chelmińska	6044/1	E-N	0,5200	459
60.	Dąbrowa Chelmińska	5044/1	E-N	0,5300	460
61.	Gzin Gómy	5056/10	E-N	0,4800	494
62.	Dąbrowa Chelmińska	5058	E-N	0,7300	496
63.	Dąbrowa Chelmińska	5058	E-N	0,3900	497
64.	Dąbrowa Chelmińska	5059	E-N	0,3000	472
65.	Dąbrowa Chelmińska	5059	E-N	0,6000	473
66.	Dąbrowa Chelmińska	5059	E-N	0,4200	474
67.	Dąbrowa Chelmińska	5060	E-N	1,2000	466
68.	Dąbrowa Chelmińska	5080	E-N	1,1400	498
69.	Dąbrowa Chelmińska	5080	E-N	0,5000	499
70.	Dąbrowa Chelmińska	5080	E-N	0,4000	500
71.	Dąbrowa Chelmińska	5084	E-N	13,3900	484
72.	Dąbrowa Chelmińska	5085/1	E-N	0,5600	485
73.	Dąbrowa Chelmińska	5085/1	E-N	0,3000	486
74.	Dąbrowa Chelmińska	5085/1	E-N	0,3000	487
75.	Gzin Gómy	5090/5	E-N	1,2300	495
76.	Dąbrowa Chelmińska	5094/1	E-N	0,2800	489
77.	Otowice	5105/4	E-N	0,7900	536
78.	Otowice	5106/2	E-N	0,4800	468
79.	Mała Kępa	5143/1	E-N	1,6100	528
80.	Mała Kępa	5143/1	E-N	0,2000	529
81.	Mała Kępa	5143/1	E-N	0,3000	530
82.	Mała Kępa	5144	E-N	0,3400	546
83.	Mała Kępa	5144	E-N	0,3500	547
84.	Ostromecko	5148	E-N	2,9700	548
85.	Ostromecko	5177	E-N	0,3000	534
86.	Ostromecko	5193	E-N	2,2900	535
87.	Ostromecko	5078	E-N	0,3200	526
88.	Ostromecko	5078	E-N	0,3400	527
89.	Dąbrowa Chelmińska	5086	E-N	0,7500	488
90.	Dąbrowa Chelmińska	5088/2	E-N	0,2600	549
91.	Dąbrowa Chelmińska	5088/2	E-N	0,4100	550
92.	Dąbrowa Chelmińska	5088/1	E-N	2,7300	551
93.	Ostromecko	5089/1	E-N	3,9300	552
94.	Ostromecko	5089/2	E-N	0,8100	553
95.	Dąbrowa Chelmińska	5115/2	E-N	0,0600	490
96.	Otowice	5123	E-N	0,3000	458
97.	Otowice	5124	E-N	0,6200	469
98.	Otowice	5124	E-N	0,6400	470
99.	Otowice	5125	E-N	0,6600	471
100.	Otowice	5125	E-N	1,5100	491
101.	Bolumin	5126/1	E-N	0,4000	456
102.	Bolumin	5127/3	E-N	0,6000	455
103.	Bolumin	5127/3	E-N	0,3500	457
104.	Ostromecko	5170	E-N	0,4200	554
105.	Ostromecko	5170	E-N	0,3000	554

106.	Dąbrowa Chełmińska	243/5	Jezioro Skrzyńka	12,2600	uchwała Nr XII/95/11 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 24 listopada 2011 r.
------	--------------------	-------	------------------	---------	--

Łącznie: 108,38 ha

Obszary sieci NATURA 2000

Tereny gminy Dąbrowa Chełmińska stanowią również cenne obszary w ujęciu Dyrektywy Unijnej Natura 2000, wyznaczono na jej terytorium trzy cenne obszary sieci Natura 2000:

- Dolina Dolnej Wisły ,
- Solecka Dolina Wisły,
- Torfowisko Linie.

OSO Dolina Dolnej Wisły (PLB04000) – obszar cenny ze względu na bytowanie bogatej awifauny – jest ostoją ptaków o randze międzynarodowej PL028, gniazduje w niej 28 gatunków ptaków z liasy załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 9 gatunków znajduje się w Polskiej Czerwonej Księdze. Ostoja jest ważnym miejscem dla ptaków wodno-błotnych podczas migracji i zimowania, ale także podczas lęgów. Jako zagrożenia i presje dla obszaru wskazano: szlaki żeglugowe, obce gatunki inwazyjne, rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem, zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie, wydobywanie piasku i żwiru, zarzucenie pasterstwa, brak wypasu, inne zanieczyszczenie wód powierzchniowych ze źródeł punktowych, polowanie, tamy i ochrona przeciwpowodziowa w śródlądowych systemach wodnych, napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne, powódź, żeglarstwo, wędkarstwo, intensyfikacja rolnictwa, usuwanie trawy pod grunty orne, modyfikowanie funkcjonowania wód, sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze, zmiana składu gatunkowego (sukcesja). Do oddziaływań pozytywnych zaliczono wypas nieintensywny i koszenie trawy. Dla obszaru obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 31 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB040003 (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2015 r. poz. 1184), który zawiera wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, gdzie w stosunku do obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska, wskazuje się „potrzebę zmian istniejących zapisów studium przy najbliższej jego aktualizacji. Zmiany powinny dotyczyć zapewnienia właściwego stanu ochrony dla gatunków tj.: bielik, błotniak stawowy, żuraw, gęś zbożowa, kulik wielki, siewka złota. Wymienione gatunki należą do grupy wrażliwych na odstraszenie (efekt bariery) przy produkcji energii wiatrowej. Dodatkowo wraz z silnym wzrostem liczebności populacji bielika, żurawia oraz gęsi zbożowej w obszarze I w Polsce oraz intensyfikacją rozbudowy infrastruktury znacząco wzrasta ryzyko potencjalnych kolizji z liniami energetycznymi 200-400 kV, i mostami w dolinie. Należy przewidzieć zabezpieczenia ograniczające kolizyjność.”

SOO Solecka Dolina Wisły (PLH040003) – obszar ma znaczenie przede wszystkim dla ochrony mozaiki siedlisk nadrzecznych, charakterystycznych dla doliny dużej rzeki nizinnej oraz fauny związanej z rzeką i środowiskami dna jej doliny. Obszar stanowi cenny zasób zróżnicowanych siedlisk dla gatunków zwierząt rzadkich i objętych ochroną gatunkową związanych ze środowiskiem wodnym. Występują tu liczne i zróżnicowane siedliska przyrodnicze wymienione w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej, a także gatunki roślin i zwierząt wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. Ponadto stwierdzono obecność populacji rozrodczych i migrujących gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Do zagrożeń i presji zaliczono: intensywny wypas bydła, zmniejszenie migracji/bariery migracji, drogi, autostrady, nawożenie (nawozy sztuczne), usuwanie podszytu, zaniechanie/brak koszenia, przerzedzenie warstwy drzew, wydobywanie piasku i żwiru, usuwanie martwych i umierających drzew, obce gatunki inwazyjne, brak zalewania, nagromadzenie materii organicznej, intensywne koszenie, zabudowa rozproszona, zamulenie, szlaki żeglugowe, wędkarstwo, regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych, modyfikowanie funkcjonowania wód, stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych, zmniejszenie wymiany materiału genetycznego. Jako działania pozytywne wskazano zalesianie terenów otwartych drzewami rodzimymi. Na obszarze obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 10 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Solecka Dolina Wisły PLH040003 (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2014 r. poz. 814), który zawiera następujące wskazania do zmian w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Chełmińska - Wprowadzenie zapisu: "Należy wykluczyć możliwość ochrony przed powodzią terenów niechronionych dotychczas wałami przeciwpowodziowymi".

SOO Torfowisko Linie (PLH040020) - Obszar Natura 2000 PLH040020 Torfowisko Linie obejmuje śródleśne torfowisko o charakterze torfowiska wysokiego w części centralnej i torfowiska przejściowego na obrzeżach oraz przekształconej w wyniku eksploatacji torfu części północnej. Obiekt niezwykle cenny, jako jedno z trzech w Polsce (jedyne niżowe) stanowisk brzozy karłowatej (relikt glacialny). Brzoza karłowata występuje tu na powierzchni około 1 ha. Stwierdzono też występowanie dwóch rodzajów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej: torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) oraz torfowiska przejściowe i trzęsawiska. W sumie torfowiska zajmują trzy czwarte powierzchni obszaru. Pozostała część obszaru porośnięta jest zaroślami wierzb szerokolistnych (zarośla łozowe) i olsem torfowcowym. Otoczone są przez zarośla wierzbowe, lasy olszowe i łąki wyskalskie na glinie morenowej oraz bory sosnowe i mieszane porastające zwydmione piaski fluwioglacjalne. Na terenie ostoi występują także chronione i cenne gatunki roślin — bagno zwyczajne, rosiczka okrągłolistna, pływacz zwyczajny, wątlak błotny i bobrek trójlistkowy. Negatywne oddziaływanie na obszar mogą mieć problematyczne gatunki rodzime, zmiana składu gatunkowego na skutek sukcesji oraz eutrofizacja. Dla obszaru obowiązuje Zarządzenie Nr 0210/27/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 3 września 2012 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Torfowisko Linie PLH040020 (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 1804), który zawiera wskazania do zmian w istniejących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w gminie Dąbrowa Chełmińska dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych, niezbędne dla utrzymania właściwego stanu ochrony siedlisk

przyrodniczych, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000:

- Uchwała nr XV/102/08 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 28 marca 2008 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, dla obszaru obejmującego działki nr: 67/4, 68, 69/1, 69/2, 70/1, 70/2, 70/3, 70/4, 70/5, 70/6, 70/7, 70/8 i 306 w Dąbrowie Chełmińskiej (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. Nr 68, poz. 1128) - Inwestycje prowadzone na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska w promieniu 1,5 km od obszaru powinny być rozpatrywane pod kątem wpływu na zmianę stosunków wodnych w obszarze Natura 2000 Torfowisko Linie PLH040020.
- Uchwała nr XV/101/08 Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska z dnia 28 marca 2008 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, dla obszaru części działki nr 64/2 w Dąbrowie Chełmińskiej (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. Nr 68, poz. 1127) - Inwestycje prowadzone na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska w promieniu 1,5 km od obszaru powinny być rozpatrywane pod kątem wpływu na zmianę stosunków wodnych w obszarze Natura 2000 Torfowisko Linie PLH040020.

Parki

Park w Ostromecku powstał jako założenie regularne na początku XVIII wieku, a część krajobrazowa parku - w XIX wieku. Według rejestru parków i ogrodów w Polsce z 1992 roku powierzchnia parku wynosiła 21 ha. W ostatnich latach w jego obręb włączono tereny dawnych sadów i ogrodów działkowych oraz zadrzewienia nad starorzeczem Wisły, w wyniku czego powierzchnia powiększyła się do 34,76 ha.

Na terenie parku znajdują się dwa pałace - pałac Mostowskich z połowy XVIII wieku oraz pałac Schoenbornów z pierwszej połowy XIX wieku. Część barokową pałacu dobudowano w latach 1875 - 1891. Park reprezentuje wysokie wartości historyczne, przyrodnicze i kompozycyjne. Znajduje się tam interesujący system wodny, rozległe polany i łąki oraz bogate drzewostany z 64 pomnikami przyrody. W parku wykonano rozległe prace rewaloryzacyjne oraz prowadzone są bieżące prace pielęgnacyjne.

Walory historyczne i przyrodnicze parków dworskich w gminie Dąbrowa Chełmińska zasługują na pełne opracowanie dokumentacyjne, które będzie podstawą do przeprowadzenia prac rewaloryzacyjnych i podniesienia ich rangi w krajobrazie gminy, powiatu i województwa.

Lp.	Miejscowość	Powierzchnia ha	Rodzaj parku	Rok wpisu do rejestru zabytków
1	Ostromecko	34,76	Pałacowy	1960
2	Bolumin	0,35	Dworski	-
3	Nowy Dwór	2,11	Dworski	-
4	Pień	0,83	Dworski	-
5	Reptowo	1,11	Dworski	-
6	Czemlewo	0,33	Dworski	-

/dane Urzędu Gminy w Dąbrowie Chełmińskiej/

3. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej /art.10 ust. 1 ppkt 4 /

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się zagadnienia związane z ochroną zabytków i opieką nad obiektami zabytkowymi. W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwzględnia się problematykę dotyczącą ochrony zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru, zabytków znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych. W studium ponadto ustala się strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują ograniczenia, zakazy i nakazy mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków, szczegółowo określone ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzjami o warunkach zabudowy i decyzjami o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

W myśl przepisów ochrony i opiece podlegają m.in.:

- zabytki nieruchome, takie jak: krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- zabytki ruchome takie, jak: dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej;
- zabytki archeologiczne takie, jak: pozostałości terenowe osadnictwa pradziejowego i historycznego, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej;
- nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Formami ochrony zabytków, wynikającymi z przepisów, są:

1. wpis do rejestru zabytków
2. uznanie za pomnik historii
3. utworzenie parku kulturowego
4. ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej i decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Działalność służb konserwatorskich i planowania przestrzennego w zakresie ochrony i rewaloryzacji obiektów i zespołów zabytkowych opiera się przede wszystkim na rozpoznaniu i określeniu obszarów, które stanowią przedmiot ochrony konserwatorskiej, sprawowanej w oparciu o wytyczne konserwatorskie, znajdujące odbicie w

studiach uwarunkowań, planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy i decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Podstawowym elementem wytycznych konserwatorskich jest ustalenie obszaru, podlegającego ochronie a więc wyznaczenie stref ochrony konserwatorskiej. Wyznaczenie stref odbywa się w oparciu o analizę stanu istniejącego, przekazów historycznych, kartograficznych i ikonograficznych.

Granice stref ochrony konserwatorskiej, wprowadzone w Studium, winny być wrysowane na planszy podstawowej a ustalenia wpisane w tekst.

Dla obiektów zabytkowych, zlokalizowanych na terenie Gminy Dąbrowa Chełmińska, wyznaczono następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- „A” – strefę pełnej ochrony konserwatorskiej,
- „B” – strefę ochrony konserwatorskiej,
- „W” – strefę ochrony archeologicznej,
- „E/K” – strefę ochrony ekspozycji i krajobrazu

STREFA „A” PEŁNEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

Strefa pełnej ochrony konserwatorskiej obejmuje obiekty i obszary szczególnie wartościowe, do bezwzględnego zachowania. Na obszarze gminy Dąbrowa Chełmińska strefą „A” objęto zespoły kościelne i zespół pałacowo-parkowy.

W strefie „A”:

- 1) obowiązują nakazy:
  - a) naukowego badania i dokumentowania zabytków;
  - b) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
  - c) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
  - d) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
  - e) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury;
- 2) wymaga się uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na dokonywanie:
  - a) wszelkich działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku,
  - b) zmian podziału własnościowego i geodezyjnego;

Celem działalności konserwatorskiej w strefie „A” jest zachowanie zabudowy historycznej, jej konserwacja, rewaloryzacja, rekonstrukcja, zachowanie towarzyszącej historycznej zieleni komponowanej, usuwanie obiektów dysharmonizujących, dostosowanie współczesnych funkcji do wartości zespołu zabytkowego, eliminacja funkcji uciążliwych.

STREFA „B” OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

Strefa „B” ochrony konserwatorskiej obejmuje tereny zawierające znaczną część elementów historycznie ukształtowanej struktury przestrzennej o wartościach kulturowych. Obszary objęte strefą „B” podlegają rygorom w

zakresie utrzymania historycznego rozplanowania i zasadniczych elementów istniejącej substancji o wartościach kulturowych oraz charakteru i skali nowej zabudowy. Na obszarze gminy Dąbrowa Chełmińska strefą „B” objęto zespoły wiejskie, zespół folwarczny i zabudowę leśniczówek, cmentarz parafialny (w Boluminku i Czarzu) i nieczynne cmentarze ewangelickie.

W strefie „B” obowiązuje nakaz uzgadniania z WKZ:

- a) remontów, modernizacji, adaptacji, zmian sposobu użytkowania, obiektów ujętych w ewidencji zabytków, uzupełnień zabudowy, wprowadzania małych form architektonicznych, prac ziemnych;
- b) lokalizowania nowych obiektów;
- c) dokonywania zmian podziału geodezyjnego lub innych zmian mających wpływ na ukształtowany historycznie układ zabudowy lub innych obiektów położonych w strefie, w tym małej architektury i innych obiektów budowlanych oraz istniejących drzew.

STREFA „W” OCHRONY ARCHEOLOGICZNEJ

Strefa „W” obejmuje tereny o rozpoznanej, na podstawie badań, zawartości ważnych relikwów archeologicznych. Na obszarze strefy wszelka działalność inwestycyjna musi być poprzedzona badaniami archeologicznymi na koszt inwestora. Zakres prac archeologicznych określa się przy uzgadnianiu projektu budowlanego. Obszar gminy Dąbrowa Chełmińska został w całości rozpoznany pod względem archeologicznym.

W strefie „W” wymagane jest uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków projektowanych wszelkich prac ziemnych na obszarze strefy. Egzemplarz dokumentacji z badań archeologicznych / na koszt inwestora/ po ich zakończeniu podlega nieodpłatnemu przekazaniu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.

STREFA „E/K” OCHRONY EKSPOZYCJI I KRAJOBRAZU

Strefę wprowadzono dla ochrony obszarów ekspozycji, obejmującą obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołu lub obiektów zabytkowych, głównie przez wyznaczenie terenów wyłączonych spod zabudowy lub określenie jej nieprzekraczalnych gabarytów oraz ochrony krajobrazu, obejmującą obszar krajobrazu integralnie związanego z zespołem zabytkowym.

Na terenie Gminy Dąbrowa Chełmińska strefą ochrony ekspozycji i krajobrazu objęto Zespół pałacowo-parkowy w Ostromecku.

Wymagane jest uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków projektowanych wszelkich prac ziemnych na obszarze strefy.

Zabytki Nieruchome wpisane do rejestru zabytków

MIJSCOWOŚĆ	OBIEKT	DATA DECYZJI	NR REJESTRU
Boluminek	Zespół Kościoła parafialnego p.w. św. Wojciecha i św. Katarzyny: <ul style="list-style-type: none"> • Kościół • Cmentarz przykościelny • Ogrodzenie z częścią działki nr 36/1 	28.12.2001 r.	A/44

	późnobarokowy kościół zbudowany w latach 1755-1777, nakryty pozornym sklepieniem kolebkowym, z rokokowym wyposażeniem wnętrza i cennymi gotyckimi rzeźbami: Najświętszej Panny Marii z Dzieciątkiem z II połowy XV w. i św. Wojciecha; cmentarz rzymskokatolicki założony w XVIII w.;		
Czarże	<ul style="list-style-type: none"> • Kościół rzymskokatolicki • Cmentarz przykościelny wraz z działką nr 267/4 Salowy kościół ze schyłku XIII i pocz. XIV w. zbudowany w stylu gotyckim z kamieni polnych i cegły według planu prostokątnego, bez oddzielnego prezbiterium, z dobudowanym później przedświątkiem. Wyposażenie barokowe.	03.12.2015 r.	A/1687
Dąbrowa Chełmińska	Kościół ewangelicki (obecnie filialny) p.w. Wniebowzięcia NMP neogotycki kościół z przełomu XIX i XX w.; (pierwotnie ewangelicko-unijny); cmentarz ewangelicki z koń. XIX w.; dawny zajazd o konstrukcji szkieletowej z przełomu XVIII i XIX w	28.12.2001 r.	A/45
Ostromecko	Kościół filialny p.w. śś. Mikołaja, Stanisława i Jana Chrzcziciela	30.11.1929 r.	A/753
	Zespół pałacowy: <ul style="list-style-type: none"> • Pałac tzw. „stary” • Park • Pałac tzw. „nowy” • Zespół tarasów przy pałacu tzw. „nowym” • Mauzoleum rodziny Schönborn-Alvensleben w parku 	24.02.1960 r. 24.04.1991 r.	A/271
	Zespół obiektów budowlanych Wytwórni Wód Stołowych: <ul style="list-style-type: none"> • Budynek mieszkalno-administracyjny • Budynek produkcyjny • Mur oporowy 	23.01.1992 r.	A/1413

Ponadto następujące obiekty znajdują się na liście grodzisk wpisanych do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego:

1. Pień (zespół grodowy) nr rej. C/163 (działka nr ew. 32/1LP) – wskazano na rysunku studium,
2. Gzin (grodzisko) nr rej. C/36 (działka nr ew. 26/2) – wskazano na rysunku studium,
3. Strzyżawa (domniemane grodzisko) nr rej. 31/C (działka nr ew. 143) – strefa „B” ochrony konserwatorskiej, wskazano na rysunku studium,
4. Mozgowina (domniemane grodzisko) nr rej. 6/C (działka nr ew. 91) – strefa „B” ochrony konserwatorskiej, wskazano na rysunku studium,
5. Pień (domniemane grodzisko) nr rej. C/46 (działka nr ew. 26) – strefa „B” ochrony konserwatorskiej, wskazano na rysunku studium.

Zespoły i obiekty nieruchome ujęte w gminnej ewidencji zabytków:

Bolumin

- zespół dworsko – parkowy: dom nr 30 (dawny dwór), park,
- dom nr 10.

Boluminek

- zespół wiejski:
- kapliczka,
- krzyż, przy drodze Boluminek-Cichoradz,
- krzyż, przy drodze Boluminek-Wałdowo Kólewskie,
- dom nr 5,
- dom nr 11 plebania,
- cmentarz parafialny.

Borki

- dom nr 9,
- cmentarz ewangelicki, nieczynny,
- cmentarz ewangelicki, nieczynny.

Czarże

- zespół wiejski:
- kościół parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Panny Maryi
- cmentarz przykościelny (cmentarz rzym.-kat.)
- kapliczka, przy drodze do Rafy
- kapliczka, ul. Chełmińska
- krzyż, ul. Chełmińska
- dom, ul. Chełmińska nr 7
- dom, ul. Chełmińska nr 9
- dom, ul. Chełmińska nr 18 plebania
- dom, ul. Chełmińska nr 19
- dom, ul. Chełmińska nr 21
- dom, ul. Chełmińska nr 25
- dom, ul. Chełmińska nr 35
- dom, ul. Chełmińska nr 42
- dom, ul. Chełmińska nr 43
- szkoła, ul. Chełmińska nr 45
- dom, ul. Chełmińska nr 69
- dom, ul. Chełmińska nr 72
- dom, ul. Chełmińska nr 84

- dom, ul. Krótka 7
- cmentarz ewangelicki

Czemlewo

- zespół wiejski:
- kapliczka, przy rozwidleniu dróg do Czarża i Janowa
- leśniczówka nr 2
- budynek gospodarczy przy domu nr 2
- dawny dwór nr 3
- dom nr 4 dawna szkoła
- dom nr 20
- budynek gospodarczy nr 20
- cmentarz ewangelicki

Dąbrowa Chełmińska

- zespół wiejski:
- dom, ul. Bazowa nr 4
- pomnik pomordowanych w 1939 r., ul. Bydgoska nr 2
- dom, ul. Bydgoska nr 7 i 9
- dom, ul. Bydgoska nr 15
- dom, ul. Bydgoska nr 25
- dom, ul. Bydgoska nr 27
- dom, ul. Bydgoska nr 29
- dom, ul. Bydgoska nr 40
- altanka, ul. Bydgoska nr 42
- dom, ul. Bydgoska nr 44
- dom ul. Bydgoska nr 50 dawna poczta
- dom ul. Bydgoska nr 54 dawna mleczarnia
- dom ul. Bydgoska nr 60
- budynek dworca, ul. Dworcowa
- dom ul. Dworcowa nr 2
- lodownia, ul. Dworcowa nr 2
- dom, ul. Dworcowa nr 3
- budynek gospodarczy, ul. Dworcowa nr 3
- dom ul. Dworcowa nr 4 z zabudową gospodarczą
- dom ul. Dworcowa nr 5
- budynek gospodarczy, ul. Dworcowa nr 5
- młyn ul. Młyńska nr 4

- krzyż, ul. Strażacka
- dom ul. Targowa nr 1
- dawna szkoła, ul. Szkolna nr 3
- budynek gospodarczy ul. Szkolna nr 3
- dom, Szkolna nr 17
- cmentarz ewangelicki

Dębowiec

- kapliczka przy skrzyżowaniu dróg Dębowiec-Borki-Kokocko
- dom nr 20
- dom nr 26
- dom nr 29

Gzin Dolny

- dom nr 18

Gzin Górny

- zespół wiejski - dawny zespół folwarczny: dwór
- kapliczka przy skrzyżowaniu dróg Gzin-Czemlewo
- dom nr 26,
- dom nr 27,
- dom nr 28,
- dom nr 29
- dom nr 64 - budynek kolejowy
- przystanek kolejowy Gzin

Janowo

- krzyż przy skrzyżowaniu dróg Janowo - Czemlewo
- dom nr 20
- dom nr 27 z budynkiem gospodarczym

Mała Kępa

- dom nr 1 z budynkiem gospodarczym
- dom nr 10 z budynkiem gospodarczym
- cmentarz ewangelicki

Nowy Dwór

- zespół folwarczny:
- dwór
- park
- dawna gorzelnia z kominem w zespole folwarcznym

- dawna bukaciarnia w zespole folwarcznym
- dawna stajnia w zespole folwarcznym
- dawna obora w zespole folwarcznym
- dom nr 19
- dom nr 20
- dawne koszary dom nr 24

Ostromecko

- zespół wiejski:
- pomnik przy ul. Bydgoskiej
- stodoła, ul. Bydgoska nr 1
- spichlerz zbożowy ul. Bydgoska nr 1
- owczarnia, ul. Bydgoska nr 1
- dom, ul. Bydgoska nr 2
- dom ul. Bydgoska nr 5
- oficyna dworska, ul. Bydgoska nr 7
- dom, ul. Bydgoska 13
- dom, ul. Bydgoska nr 17
- dom, ul. Bydgoska nr 19
- budynek gospodarczy w zespole dworca, ul. Kolejowa
- budynek gospodarczy w zespole dworca, ul. Kolejowa
- budynek gospodarczy w zespole dworca, ul. Kolejowa
- dawny dworzec, ul. Kolejowa nr 4
- dom, ul. Kolejowa nr 5
- dom z budynkiem gospodarczym, ul. Kolejowa nr 6
- dom, ul. Kolejowa nr 8
- budynek gospodarczy, ul. Kolejowa nr 8
- dom, ul. Kolejowa nr 10
- budynek gospodarczy, ul. Kolejowa nr 10
- dawny budynek mieszkalny robotników leśnych, ul. Parkowa nr 1
- plebania, ul. Parkowa nr 2
- ogrodzenie kościoła, ul. Parkowa nr 2
- dawna plebania ewangelicka, ul. Szkolna nr 3
- budynek gospodarczy ul. Szkolna nr 3
- dom, ul. Wiślana nr 1
- dom, ul. Zdrojowa nr 1
- pozostałości po cegielni - komin

- cmentarz rzym.-kat.
- cmentarz ewangelicki

Otowice

- kapliczka przy domu nr 10
- cmentarz ewangelicki

Pień

- dom nr 2
- dom nr 4 dawny dwór
- cmentarz ewangelicki

Mozgowina

- dom nr 14 z budynkiem gospodarczym
- cmentarz ewangelicki

Rafa

- dom nr 16 dawna pastorówka

Strzyżawa

- wiadukt kolejowy, nad drogą do Małej Kępy
- dom z częścią gospodarczą nr 6
- dawna szkoła nr 7
- dom nr 10
- dom nr 13
- dom (nr 56 ?) z częścią gospodarczą na dz. 124/15
- krzyż drewniany
- cmentarz ewangelicki

Waldowo Królewskie

- kapliczka
- dom nr 30
- cmentarz ewangelicki

Wielka Kępa

- dom nr 4

W ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków znajdują się następujące obiekty zabytkowe, usytuowane na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska, objęte ochroną konserwatorską:

BOLUMIN

1. Zespół dworsko-parkowy z folwarkiem – strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. Bolumin – stan 1, 2, 3 (AZP 37-40/95, 96, 93) cmentarzysko łużyckie, osadnictwa późnośredniowieczne

2. Bolumin – stan. 8 (AZP 37-40/88) osada z późnego średniowiecza i nowożytności
3. Bolumin – stan. 9, 11 (AZP 37-40/92, 91) osadnictwo późnośredniowieczne i nowożytne
4. Bolumin – stan. 10, 17, 18 (AZP 37-40/90, 54, 89) osadnictwo późnośredniowieczne i nowożytne
5. Bolumin – stan. 12, 16 (AZP 37-40/83, 77) osada kultury łużyckiej
6. Bolumin – stan. 15 (AZP 37-40/84) osadnictwo kultury łużyckiej

BOLUMINEK

1. Zespół wiejski – zabudowa z k. XIX/XX w. – strefa „B”
2. Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Wojciecha z 1755-77r. – strefa „A”
rozbudowany na pocz. XX w.
3. cmentarz parafialny założony w XVIII w. – strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. Boluminek – stan 21, 22 (AZP 37-40/70,53) osadnictwo późnośredniowieczne
2. Boluminek – stan. 24, 25, 26, 29, 30, 31 (AZP 37-40/71, 50, 49, 45, 44, 51) osadnictwo późnośredniowieczne i nowożytne
3. Boluminek – stan. 28 (AZP 37-40/46) osadnictwo późnośredniowieczne
4. Boluminek – stan. 20, 33, 32 (AZP 37-40/69, 55, 52) osada kultury łużyckiej i osada z późnego średniowiecza
5. Boluminek – stan. 35, 19, 34 (AZP 37-40/67, 68, 56) osada kultury łużyckiej

BORKI

1. cmentarz ewangelicki, założony ok. 1920 r. (nowy), nieczynny – strefa „B”
2. cmentarz ewangelicki, założony w XIX w. (stary), nieczynny – strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. Borki – stan 1, 2, 3 (AZP 35-40/178, 179, 180) osada z późnego średniowiecza i nowożytności
2. Borki – stan. 6 (AZP 35-41/35) osada z późnego średniowiecza i nowożytności
3. Borki – stan. 4,5 (AZP 35-40/181, 182) osada z późnego średniowiecza i osadnictwo kultury łużyckiej

CZARZE

1. Zespół wiejski – strefa „B”
Zabudowa murowana i drewniana z k. XIX i pocz. XX w., częściowa zabudowa współczesna, poza strefą „B” ochronie podlegają rozproszone obiekty – zabudowania z k. XIX i pocz. XX w.
2. Zespół kościoła parafialnego p.w. Narodzenia NMP z XIV w. (remontowany) – strefa „A”
3. cmentarz parafialny rzym.-kat. założony w XIX w. – strefa „B”
4. cmentarz ewangelicki, nieczynny założony w XIX w. - strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. Czarze – stan 26 (AZP 35-40/130) osada z późnego średniowiecza i nowożytności
2. Czarze – stan 30 (AZP 35-40/134) osadnictwo kultury łużyckiej oraz późnego średniowiecza i nowożytności

3. Czarże – stan 31 (AZP 35-40/135) osada z późnego średniowiecza i nowożytności oraz osadnictwo z okresu rzymskiego
4. Czarże – stan 34 (AZP 35-40/138) osadnictwo kultury łużyckiej, osadnictwo z okresu rzymskiego, późnego średniowiecza i nowożytności
5. Czarże – stan 35 (AZP 35-40/139) osada z późnego okresu lateńskiego i rzymskiego oraz osadnictwo z okresu późnego średniowiecza
6. Czarże – stan 36 (AZP 35-40/140) osadnictwo z okresu rzymskiego, wczesnego i późnego średniowiecza
7. Czarże – stan 37 (AZP 35-40/141) osady z okresu rzymskiego, późnego średniowiecza, nowożytności, kultury łużyckiej
8. Czarże – stan 38 (AZP 35-40/142) osada z okresu lateńskiego i rzymskiego wczesnego i późnego średniowiecza
9. Czarże – stan 39 (AZP 35-40/143) osada z okresu rzymskiego i późnego średniowiecza
10. Czarże – stan 40 (AZP 35-40/144) osada z okresu późnego średniowiecza, nowożytności, kultura łużycka
11. Czarże – stan 41 (AZP 35-40/145) osada z okresu lateńskiego i rzymskiego wczesnego i późnego średniowiecza, kultury łużyckiej, nowożytności
12. Czarże – stan 43 (AZP 35-40/147) osadnictwo kultury łużyckiej i z okresu późnego średniowiecza
13. Czarże – stan 44 (AZP 35-40/148) cmentarzysko z okresu lateńskiego, rzymskiego, osada z okresu lateńskiego, osadnictwo późnośredniowieczne
14. Czarże – stan 45 (AZP 35-40/149) osadnictwo z epoki kamienia i kultury łużyckiej oraz osada z późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
15. Czarże – stan 46, 47 (AZP 35-40/150, 151) osadnictwo z późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
16. Czarże – stan 50 (AZP 35-40/154) osada z późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
17. Czarże – stan 54 (AZP 35-40/158) osada z późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
18. Czarże – stan 55 (AZP 35-40/159) osada z późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
19. Czarże – stan 56 (AZP 35-40/160) osada i cmentarzysko kultury łużyckiej, osada z okresu rzymskiego, osada z późnego średniowiecza
19. Czarże – stan 58 (AZP 35-40/162) osadnictwo kultury pucharów lejkowatych, amfor kulistych i z okresu późnego średniowiecza
20. Czarże – stan 60 (AZP 35-40/164) osada z późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
21. Czarże – stan 2, 3 (AZP 36-40/35, 36) osadnictwo z późnego średniowiecza
22. Czarże – stan 4, 5, 6 (AZP 36-40/37, 38, 39) osadnictwo z późnego średniowiecza
23. Czarże – stan 7, 17, 18, 19, 15, 16 (AZP 36-40/40, 51, 52, 53, 49, 50) osadnictwo z późnego średniowiecza i nowożytnego
24. Czarże – stan 8, 9, 10 (AZP 36-40/41, 42, 43) osadnictwo z późnego średniowiecza

25. Czarże – stan 11 (AZP 36-40/44) osada z późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
26. Czarże – stan 13 (AZP 36-40/46) osada z późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
27. Czarże – stan 14 (AZP 36-40/48) osada z późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
28. Czarże – stan 20 (AZP 36-40/54) osada z późnego średniowiecza i okresu nowożytnego

CZEMLEWO

1. Zespół wiejski – strefa „B”
leśniczówka, szkoła – zabudowa z k. XIX i pocz. XX w., zabudowa rozproszona poza strefą z k XIX i pocz. XX w podlega ochronie.
2. cmentarz ewangelicki, nieczynny - strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. Czemlewo – stan 2, 3, 4, 5 (AZP 36-40/1, 2, 3, 4) osadnictwo z okresu późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
2. Czemlewo – stan 11, 13, 14 (AZP 36-40/10, 12, 13) osadnictwo z okresu późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
3. Czemlewo – stan 16 (AZP 36-40/15) osadnictwo kultury pucharów lejkowatych i okresu nowożytnego
4. Czemlewo – stan 20 (AZP 36-40/61) osada z okresu późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
5. Czemlewo – stan 25, 26 (AZP 36-40/66, 67) osadnictwo z okresu późnego średniowiecza i okresu nowożytnego

DĄBROWA CHEŁMIŃSKA

1. zespół wiejski – strefa „B”
zabudowa mieszkalna z XIX i pocz. XX w., częściowo zakłócona współczesnymi zabudowaniami
2. cmentarz ewangelicki, założony w XIX w., nieczynny - strefa „B”
3. kościół ewangelicki, obecnie rzym.-kat. P.w. Wniebowzięcia NMP - strefa „A”
zbudowany w XIX/XX w.
4. zespół dworca kolejowego - strefa „B”
dworzec, domy pracownicze i gospodarcze z k. XIX i pocz. XX w.
5. cmentarz ewangelicki (Linie) nieczynny - strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. Dąbrowa Chełmińska – stan 1 (AZP 36-40/85) osadnictwo z okresu późnego średniowiecza
2. Dąbrowa Chełmińska – stan 2 (AZP 36-40/86) osadnictwo z okresu wczesnego średniowiecza
3. Dąbrowa Chełmińska – stan 6 (AZP 36-40/90) osada łużycka oraz osadnictwo z okresu późnego średniowiecza
4. Dąbrowa Chełmińska – stan 7 (AZP 36-40/91) osadnictwo z okresu późnego średniowiecza

DĘBOWIEC

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. Dębowiec – stan 1,5 (AZP 35-40/165, 169) osada z okresu późnego średniowiecza

2. Dębowiec – stan 6,7 (AZP 35-40/170, 171) osadnictwo z okresu późnego średniowiecza
3. Dębowiec – stan 14 (AZP 35-40/31) osadnictwo z okresu późnego średniowiecza i nowożytności
4. Dębowiec – stan 8, 11 (AZP 35-40/172, 175) osadnictwo z okresu późnego średniowiecza i nowożytności
5. Dębowiec – stan 15, 16, 17 (AZP 35-40/32, 33, 34) osadnictwo z okresu późnego średniowiecza i nowożytności
6. Dębowiec – stan 9, 10 (AZP 35-40/173, 174) osadnictwo z okresu późnego średniowiecza i nowożytności
7. Dębowiec – stan 13 (AZP 35-40/165, 177) osadnictwo z okresu późnego średniowiecza i nowożytności

GZIN DOLNY

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. Gzin Dolny – stan 1 (AZP 35-40/183) osadnictwo kultury łużyckiej i z okresu późnego średniowiecza
2. Gzin Dolny – stan 2 (AZP 35-40/184) cmentarzysko kultury łużyckiej i osada z okresu późnego średniowiecza
3. Gzin Dolny – stan 3 (AZP 35-40/185) osada z okresu późnego średniowiecza i nowożytności
4. Gzin Dolny – stan 5 (AZP 35-40/187) osadnictwo z okresu wczesnego i późnego średniowiecza oraz nowożytności
5. Gzin Dolny – stan 6 (AZP 35-40/1883) osadnictwo z okresu wczesnego i późnego średniowiecza
6. Gzin Dolny – stan 7 (AZP 35-40/189) osadnictwo kultury łużyckiej oraz z okresu wczesnego i późnego średniowiecza

GZIN GÓRNY

1. zespół wiejski (folwarczny) – strefa „B”
dawny zespół dworsko-parkowy z folwarkiem i kolonią mieszkaniową

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. Gzin Górny – stan 1, 2 (AZP 36-40/94, 127) grodzisko kultury łużyckiej oraz osada kultury łużyckiej – strefa „A” wpisane do rejestru zabytków
2. Gzin Górny – stan 3 (AZP 36-40/19) osadnictwo z okresu późnego średniowiecza
3. Gzin Górny – stan 4, 5, 6 (AZP 36-40/20, 21, 22) osadnictwo z okresu wczesnego i późnego średniowiecza oraz kultury łużyckiej
4. Gzin Górny – stan 7, 8, 9 (AZP 36-40/23, 24, 25) osadnictwo kultury przeworskiej i łużyckiej, neolitycznej oraz z okresu późnego średniowiecza
5. Gzin Górny – stan 13, 14, 15 (AZP 36-40/29, 30, 31) osada kultury łużyckiej
6. Gzin Górny – stan 20, 21, 22 (AZP 36-41/151, 152, 153) osada halsztacko-lateńska oraz osada z okresu późnego średniowiecza
7. Gzin Górny – stan 24 (AZP 36-41/155) osada z okresu wczesnego i późnego średniowiecza
8. Gzin Górny – stan 26 (AZP 36-41/157) osada z okresu wczesnego i późnego średniowiecza

9. Gzin Górny – stan 31 (AZP 36-41/162) osada halsztacko-lateńska oraz z okresu późnego średniowiecza
10. Gzin Górny – stan 33, 34, 35 4 (AZP 36-41/164, 165, 166) osada z okresu halsztacko-lateńskiego, oraz wczesnego i późnego średniowiecza
11. Gzin Górny – stan 37,38 (AZP 36-41/168, 169) osada z okresu halsztacko-lateńskiego, oraz wczesnego i późnego średniowiecza
12. Gzin Górny – stan 40, 41, 43, 44, 45 (AZP 36-41/171, 172, 174, 175, 176) osada z okresu rzymskiego, wczesnego i późnego średniowiecza, osada kultury pucharów lejkowatych, osada nowożytna
13. Gzin Górny – stan 47, 48, 49 (AZP 36-41/178, 179, 180) osada z okresu halsztacko-lateńskiego
14. Gzin Górny – stan 60 (AZP 36-41/211) grób z okresu rzymskiego

JANOWO

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. Janowo – stan 1, 3, 4, 5, 6 (AZP 36-40/68, 70, 71, 72, 73) osadnictwo kultury przeworskiej i łużyckiej, oraz z okresu późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
2. Janowo – stan 8, 9 (AZP 36-40/75, 76) osadnictwo neolityczne oraz z okresu późnego średniowiecza
3. Janowo – stan 11, 12 (AZP 36-40/79, 80) osada kultury przeworskiej i łużyckiej
4. Janowo – stan 14 (AZP 36-40/82) osada kultury łużyckiej oraz z okresu późnego średniowiecza

MAŁA KĘPA

1. cmentarz ewangelicki – strefa „B”

NOWY DWÓR

2. zespół dworsko-parkowy, zespół folwarczny z kolonią mieszkaniową – strefa „B”
Zabudowa z k. XIX i pocz. XX w.
2. dawne koszary wojskowe – strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. Nowy Dwór – stan. 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52 (AZP 37-40/36, 37, 38, 39, 40, 34, 33) – osadnictwo kultury przeworskiej, późnośredniowiecznej i nowożytne
2. Nowy Dwór – stan 41 (AZP 37-40/31) – osada łużycka i osadnictwo kultury przeworskiej
3. Nowy Dwór – stan 53 (AZP 37-40/32) osadnictwo okresu późnośredniowiecznego i nowożytnego
4. Nowy Dwór – stan 43 (AZP 37-40/29) osadnictwo późnośredniowieczne

OSTROMECKO

1. Zespół pałacowo-parkowy - strefa „A” i „E/K”
pałac „stary” z ok. poł. XVIII w., pałac „nowy” z 1849 r. park krajobrazowy, elementy zespołu folwarcznego.
2. Zespół kościoła parafialnego z II -giej poł. XV w. (remontowany) – strefa „A”
kościół p.w. śś Mikołaja i Stanisława i Jana Chrzyciela, ogrodzenie z 1737 r., cmentarz przykościelny.
3. Zespół wiejski – strefa „B”

Pozostałości zespołu folwarcznego, zachowane budynki mieszkalne i przemysłowe folwarku XVIII – XIX w.

4. Zespół dworca kolejowego – strefa „B”
Dworzec, budynek przydworcowy, domy pracowników, wiadukt kolejowy z XIX/XX w.
5. Zespół wytwórni wód stołowych - strefa „B”
budynek produkcyjny, budynek administracyjno-mieszkalny, mur oporowy k. XIX w.
6. cmentarz ewangelicki - strefa „B”
nieczynny, założony w XIX w.

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

w trakcie badań powierzchniowych nie zarejestrowano

OTOWICE

1. cmentarz ewangelicki – strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. Otowice – stan. 4 (AZP 36-41/203) – osada z okresu kultury pucharów lejkowatych
2. Otowice – stan. 5, 6 (AZP 36-41/204, 205) – osada z okresu kultury pucharów lejkowatych oraz późnośredniowieczna
3. Otowice – stan. 10 (AZP 36-41/209) – osada z okresu kultury pucharów lejkowatych
4. Otowice – stan. 11 (AZP 36-41/210) – osada z okresu kultury pucharów lejkowatych

PIEŃ

1. Pozostałości zespołu dworsko-parkowego i folwarku - strefa „B”
2. cmentarz ewangelicki – rodzinny, nieczynny z domniemanym grodziskiem - strefa „B” i „W”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. Pień – stan. 6 (AZP 36-40/122) – osada z okresu kultury przeworskiej
2. Pień – stan. 5 (AZP 36-40/121) – osada z okresu kultury łużyckiej i z wczesnego oraz późnego średniowiecza
3. Pień – stan. 7 (AZP 36-40/124) – osada z okresu kultury przeworskiej oraz późnego średniowiecza i nowożytnie
4. Pień – stan. 4 (AZP 36-40/115) – osadnictwo wczesnośredniowieczne
5. Pień – stan. 3 (AZP 36-40/114) – cmentarzysko kultury pomorskiej
6. Pień – stan. 1 i 2 – grodzisko wczesnośredniowieczne wpisane do rejestru zabytków i osada podgrodowa - strefa „A” (ściślej ochrony archeologicznej „AW”)
7. Pień – stan. 9 – cmentarzysko wczesnośredniowieczne

RAFA

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. Rafa – stan. 1 (AZP 36-40/116) – osada z okresu późnego średniowiecza
2. Rafa – stan. 2 (AZP 36-40/117) – osadnictwo z okresu kultury łużyckiej i późnego średniowiecza

3. Rafa – stan. 3 (AZP 36-40/118) – osadnictwo z okresu późnego średniowiecza
4. Rafa – stan. 4 (AZP 36-40/119) – osadnictwo z okresu późnego średniowiecza

SŁOŃCZ

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. Słończ – stan. 3 (AZP 36-40/57) – osada z okresu późnego średniowiecza i nowożytności
2. Słończ – stan. 19, 1 (AZP 35-40/127) – cmentarzysko kultury łużyckiej i osadnictwo z okresu późnego średniowiecza i nowożytności
3. Słończ – stan. 16, 17 (AZP 35-40/123, 124) – osadnictwo z okresu późnego średniowiecza oraz trzy regularne piaszczyste kopce
4. Słończ – stan. 14 (AZP 35-40/121) – osadnictwo z kultury pucharów lejkowatych
5. Słończ – stan. 13, 15 (AZP 35-40/120, 122) – osadnictwo z okresu późnego średniowiecza i nowożytności oraz kultury łużyckiej
6. Słończ – stan. 11 (AZP 35-40/118) – osadnictwo z okresu kultury łużyckiej
7. Słończ – stan. 12, 7, 8 (AZP 35-40/119, 114, 113) – osadnictwo z okresu późnego średniowiecza i kultury łużyckiej
8. Słończ – stan. 18 (AZP 35-40/126) – osada z okresu późnego średniowiecza

STRZYŻAWA

1. cmentarz ewangelicki, nieczynny - strefa „B”
2. zabudowania objęte ochroną (bez strefy) – dawna szkoła, domy z k. XIX i pocz. XX w.

WAŁDOWO KRÓLEWSKIE

1. Zespół wiejski – zabudowa z k. XIX i pocz. XX w. - strefa „B”
Zabudowa rozproszona – pod ochroną
2. cmentarz ewangelicki, nieczynny - strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

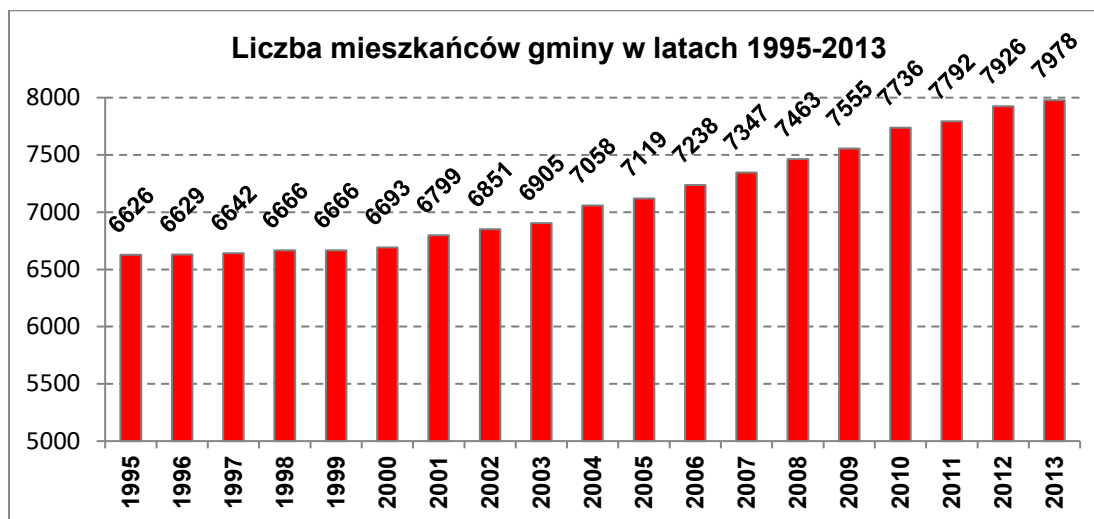
1. Wałdowo Królewskie – stan. 2, 3, 4 (AZP 37-40/63, 62, 61) – osada z okresu kultury łużyckiej i przeworskiej
2. Wałdowo Królewskie – stan. 6 (AZP 37-40/66) – osadnictwo z okresu kultury łużyckiej
3. Wałdowo Królewskie – stan. 9 (AZP 37-40/60) – osadnictwo z okresu kultury łużyckiej
4. Wałdowo Królewskie – stan. 10, 11 (AZP 37-40/72, 58) – osadnictwo z okresu późnego średniowiecza
5. Wałdowo Królewskie – stan. 12 (AZP 37-40/74) – osadnictwo z okresu późnego średniowiecza
6. Wałdowo Królewskie – stan. 13, 14 (AZP 37-40/78, 79) – osadnictwo z okresu późnego średniowiecza i nowożytności
7. Wałdowo Królewskie – stan. 15, 16, 17 (AZP 37-40/75, 80, 81) – z okresu późnego średniowiecza i kultury Przeworskiem
8. Wałdowo Królewskie – stan. 21 (AZP 37-40/73) – osadnictwo z okresu późnego średniowiecza

Dla obszaru objętego opracowaniem nie opracowano audytu krajobrazowego, a tym samym nie wskazano granic krajobrazów priorytetowych.

4. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia /art.10 ust. 1 ppkt 5/

4.1. Sytuacja demograficzna

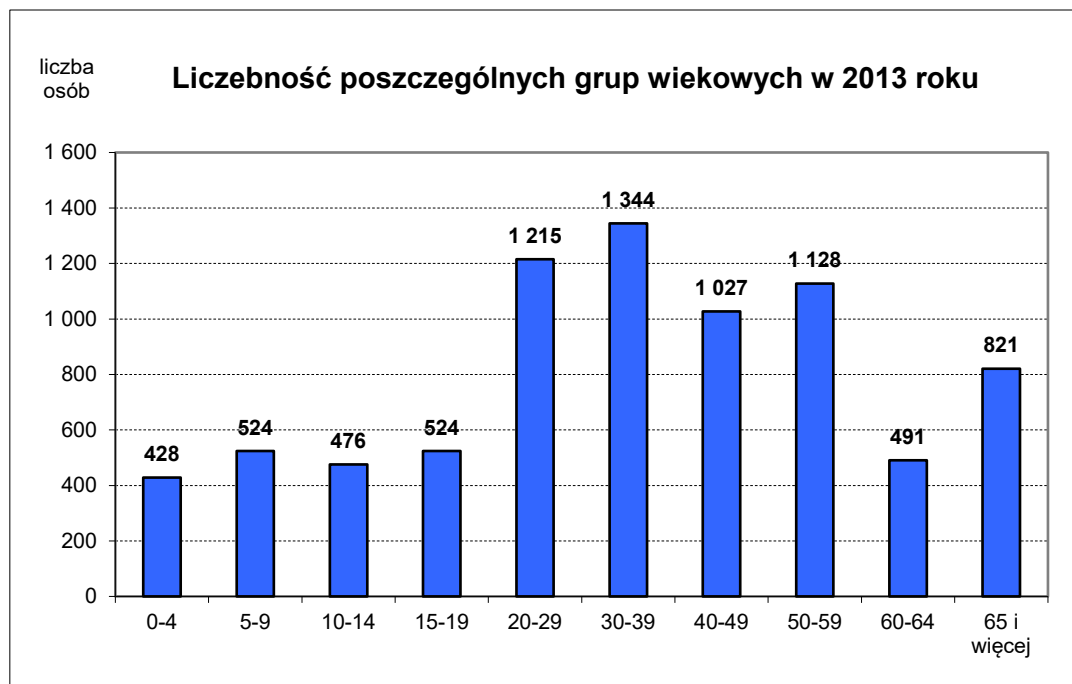
Na koniec 2013 roku gminę zamieszkiwało 7978 osób (wg danych GUS). Gęstość zaludnienia w gminie była wyższa niż średnio w województwie – i wynosiła 64 osób/km² (na obszarach wiejskich województwa średnio było to 49 osób/km²).

źródło: Bank danych lokalnych GUS

Od początku analizowanego okresu tj. od 1995 roku liczba mieszkańców gminy systematycznie rośnie. W latach 1995–2013 przybyło 1352 mieszkańców. Jest to w dużej mierze tendencja spowodowana bliskością dużego miasta i chęcią osiedlania się ludności na wsi, ale nadal w pobliżu dużych ośrodków miejskich. Wielkość miasta wpływa na możliwość obsługi mieszkańców również z otaczających obszarów wiejskich, ponieważ im większe miasto tym lepiej rozwinięte usługi oraz większa liczba miejsc pracy.

Strukturę wieku mieszkańców gminy można określić jako korzystną. Najliczniejszą grupę wiekową stanowi ludność w wieku 30 do 39 lat – 16,8% mieszkańców. Kolejną najliczniejszą grupą wiekową jest ludność od 20 do 29 roku życia – 15,2% mieszkańców. Osoby powyżej 65 roku życia stanowią 6,2% mieszkańców, a dzieci z najmłodszej grupy wiekowej 0-9 lat jest 11,9%. Niestety, wielkość najistotniejszych dla rozwoju demograficznego grup wiekowych (20-29 i 30-39 lat) w najbliższym czasie może ulegać zmniejszeniu, ponieważ kolejne grupy wiekowe są mniej liczne. Sytuacja ta sygnalizuje problem starzenia się społeczeństwa, tym bardziej, że grupy wiekowe dzieci (0-9 lat) i młodzieży (10-19 lat) są mniej liczne.

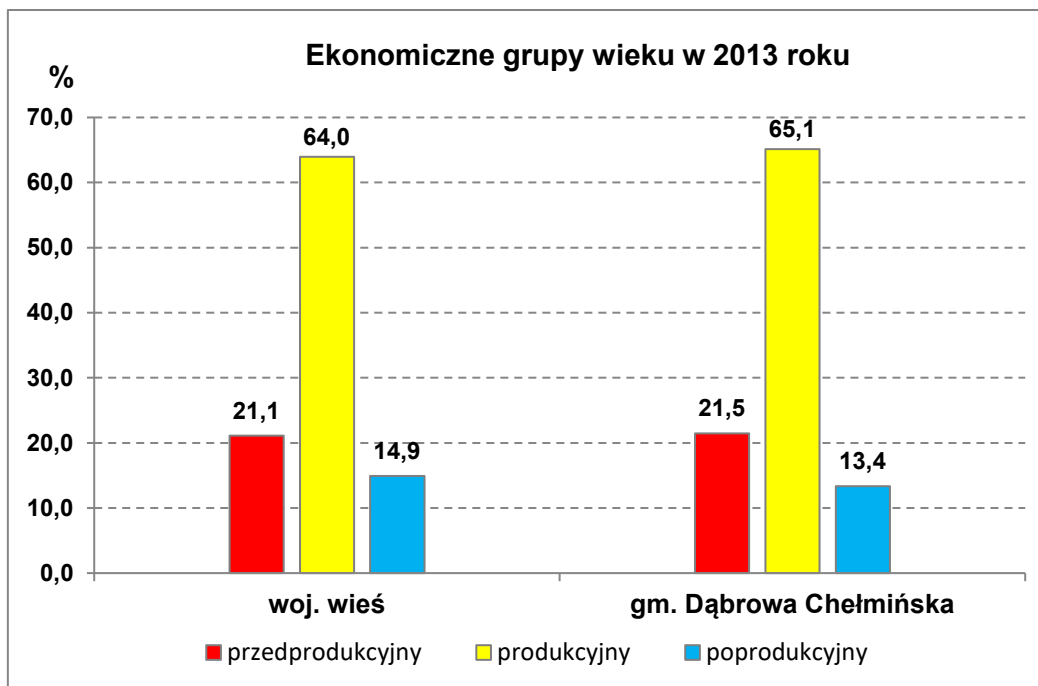

Podobnie jak na terenach innych gmin, w gminie Dąbrowa Chełmińska od kilkunastu lat zachodzi proces zmniejszania się liczby urodzeń, w wyniku którego systematycznie zmniejsza się liczba dzieci. Grupa młodzieży w wieku 10-19 lat jest już mniej liczna (o blisko 17,7% od grupy 20-29), a grupa dzieci w wieku 0-9 lat jest jeszcze mniejsza (o 21,6% od grupy 20-29). Liczba najmłodszych dzieci jest o 18% mniejsza niż młodzieży w wieku 15-19 lat. W najbliższych latach liczba dzieci w wieku szkolnym powinna pozostawać mniej więcej na obecnym poziomie, ponieważ liczebność grupy wiekowej 20-29 lat (w której odsetek urodzeń jest największy) powoduje utrzymywanie się liczebności najmłodszych grup wiekowych (0-14 lat). W przyszłości najprawdopodobniej liczba urodzeń będzie niższa, ponieważ liczebność grupy wiekowej 20-29 lat będzie spadać.

W 2013 roku w gminie zamieszkiwało 1067 osób w wieku poprodukcyjnym, co stanowiło 13,4% ogółu mieszkańców i jest to mniejsza grupa niż na obszarach wiejskich województwa (14,9%).

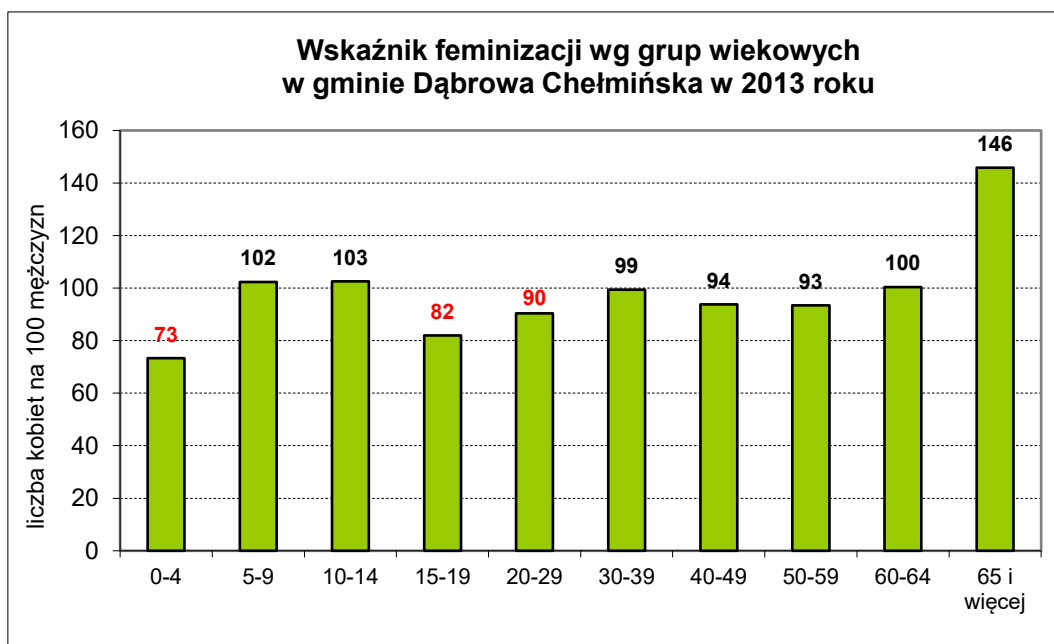
W porównaniu do obszarów wiejskich województwa sytuacja w gminie przedstawia się korzystniej we wszystkich ekonomicznych grupach wieku (co przedstawia poniższy wykres).

Udział poszczególnych grup produkcyjnych ma wpływ na wielkość wskaźnika obciążenia ekonomicznego, czyli liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. W gminie wskaźnik ten jest korzystniejszy, niż średnio na obszarach wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego i wynosił 53,5 wobec 56,3.

W gminie w 2013 roku miała miejsce przewaga liczby mężczyzn nad liczbą kobiet (4033 wobec 3945), skutkiem czego wskaźnik feminizacji miał wartość 98 i był nieco niższy od wskaźnika charakteryzującego ludność wiejską województwa, który wynosił 99.

Wskaźnik feminizacji jest silnie zróżnicowany w poszczególnych grupach wiekowych (co przedstawia poniższy wykres). Niekorzystny jest zwłaszcza w młodszych grupach wiekowych szczególnie od 15 do 29 lat – jest on znacznie niższy od 100, co oznacza, że w grupach tych występuje przewaga mężczyzn. Wskaźnik feminizacji dla gminy w grupie wiekowej 15-19 lat wynosi 82, a w grupie 20-29 lat tylko 90.

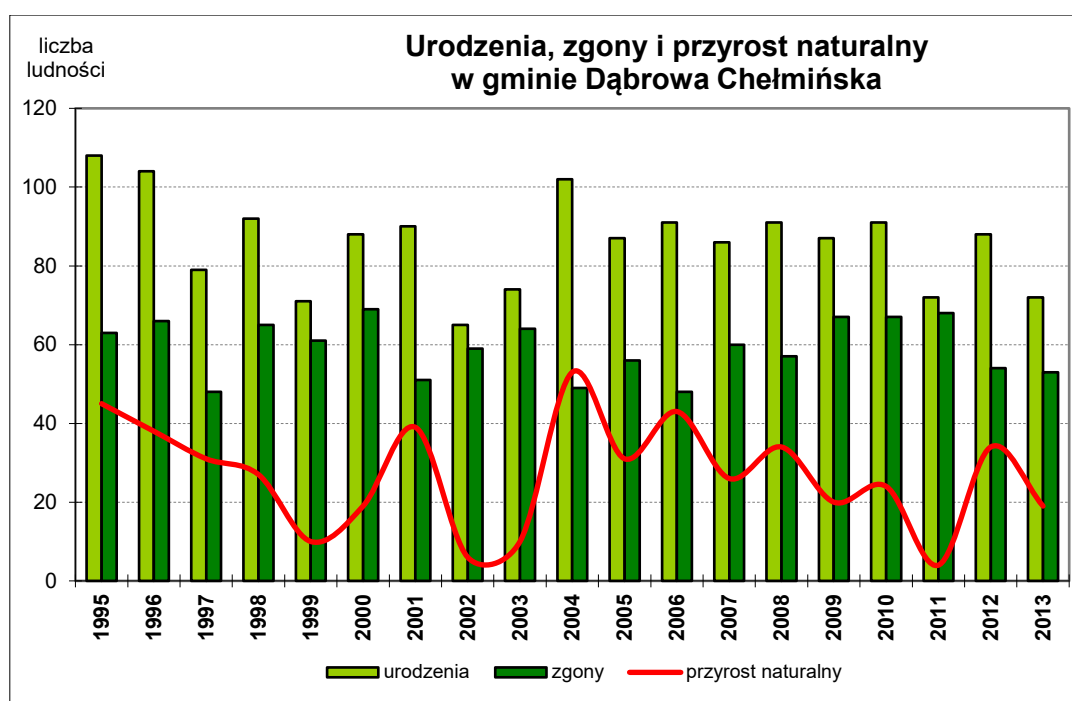

Sytuacja jaka zaistniała w gminie jest niekorzystna dla rozwoju demograficznego, ponieważ wystąpiła w grupach najbardziej dla niego istotnych (15-29 lat). Sytuacja taka może utrudniać zawieranie małżeństw oraz wpływać na przyspieszenie tempa starzenia się ludności (mniejsza liczba urodzeń) oraz powodować migracje. Obecnie największe znaczenie dla rozwoju demograficznego gminy ma wielkość wskaźnika w grupie 20 do 29 lat, ze względu na fakt, że grupa ta koncentruje największą liczbę zawieranych małżeństw i urodzeń.

Dopiero od 65 roku życia ma miejsce stała przewaga liczebna kobiet w gminie. Wzrost wskaźnika jest spowodowany większą umieralnością mężczyzn i jest typowe dla większości gmin.

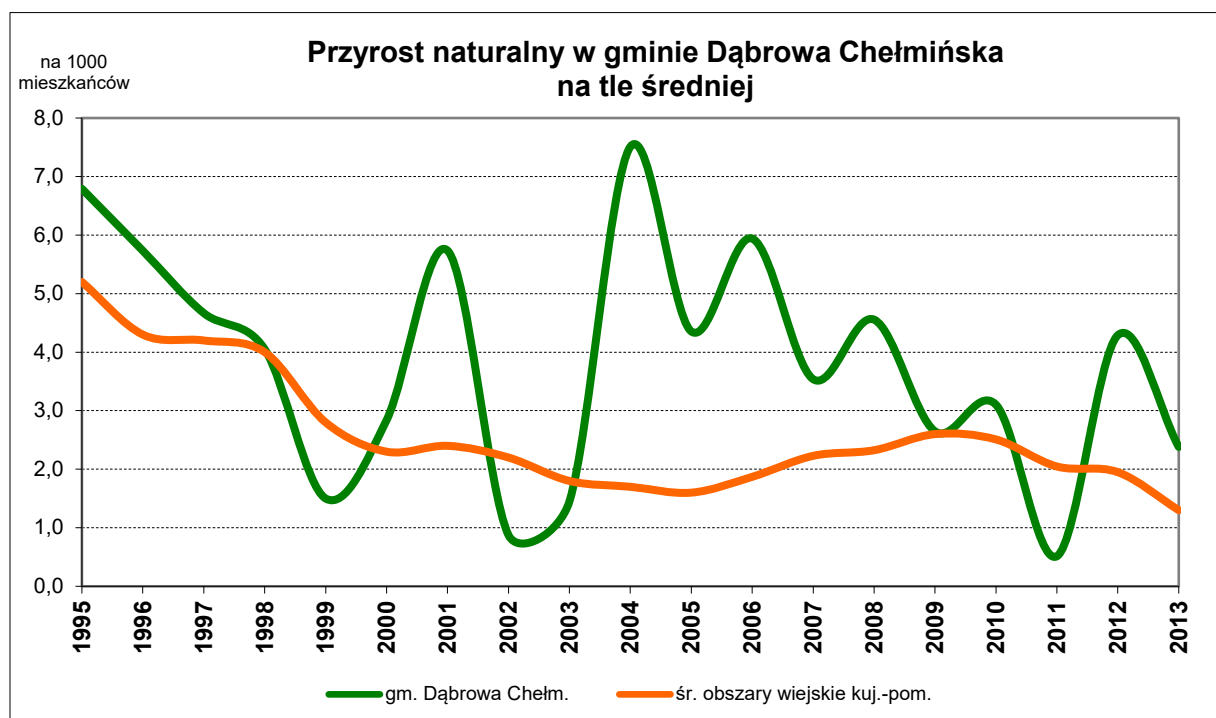
Wielkość ruchu naturalnego określają dwa podstawowe wskaźniki – urodzeń i zgonów oraz będący ich pochodną – wskaźnik przyrostu naturalnego (różnica wielkości urodzeń i zgonów).

Od wielu lat w gminie Dąbrowa Chełmińska (podobnie jak w innych polskich gminach) ma miejsce zmniejszenie liczby urodzeń. Chociaż w ostatnich kilku latach wskaźnik ten był nieco wyższy ze względu na wkroczenie w wiek rozrodczy osób z wyżu demograficznego początku lat 80-tych. Najwyższą bezwzględną liczbę urodzeń w analizowanym okresie zanotowano w 2004 roku – wyniosła ona 102 urodzenia, co dało wskaźnik 14,5 urodzeń na 1000 mieszkańców. Jednak najwyższy wskaźnik urodzeń na 1000 mieszkańców zaobserwowano w 1995 roku – 16,3 urodzeń na 1000 mieszkańców. Najniższa liczba urodzeń wystąpiła w 2002 roku – 65 urodzeń (0,9/1000 mieszkańców), ale najniższy wskaźnik urodzeń zanotowano w 2013 roku i wyniósł on 9 urodzeń na 1000 mieszkańców. W latach 1995-2013 średniorocznie współczynnik urodzeń w gminie wynosił 12,1 urodzeń na 1000 mieszkańców. Do głównych przyczyn zjawiska spadku liczby urodzeń zaliczyć można: zmianę modelu życia ludności (posiadanie małej liczby dzieci, wzrost aktywności zawodowej kobiet, itp.), pogorszenie sytuacji

ekonomicznej po 1989 roku przede wszystkim złe warunki finansowe ludności, bezrobocie i zła sytuacja mieszkaniowa młodych ludzi.

Wielkość zgonów w gminie również cechuje zmienność, widoczne są występujące na przemian tendencje wzrostu i spadku liczby zgonów. W latach 1995-2013 średniorocznie współczynnik śmiertelności w gminie wynosił 8,3 zgonów na 1000 mieszkańców i był niższy niż średnio na obszarach wiejskich województwa. W analizowanym okresie najwyższy współczynnik zgonów zanotowano w 2000 roku, było to 10,3 zgonów na 1000 mieszkańców, a najniższy w latach 2006 i 2013 – 6,6/1000.

Wielkość przyrostu naturalnego uzależniona jest przede wszystkim od wahań liczby urodzeń, ponieważ zmiany liczby zgonów są stosunkowo niewielkie. Dlatego też krzywa obrazująca przyrost naturalny najczęściej naśladuje swym kształtem krzywą urodzeń. Konsekwencją spadku liczby urodzeń w gminie, jest systematyczne zmniejszanie się wielkości przyrostu naturalnego.

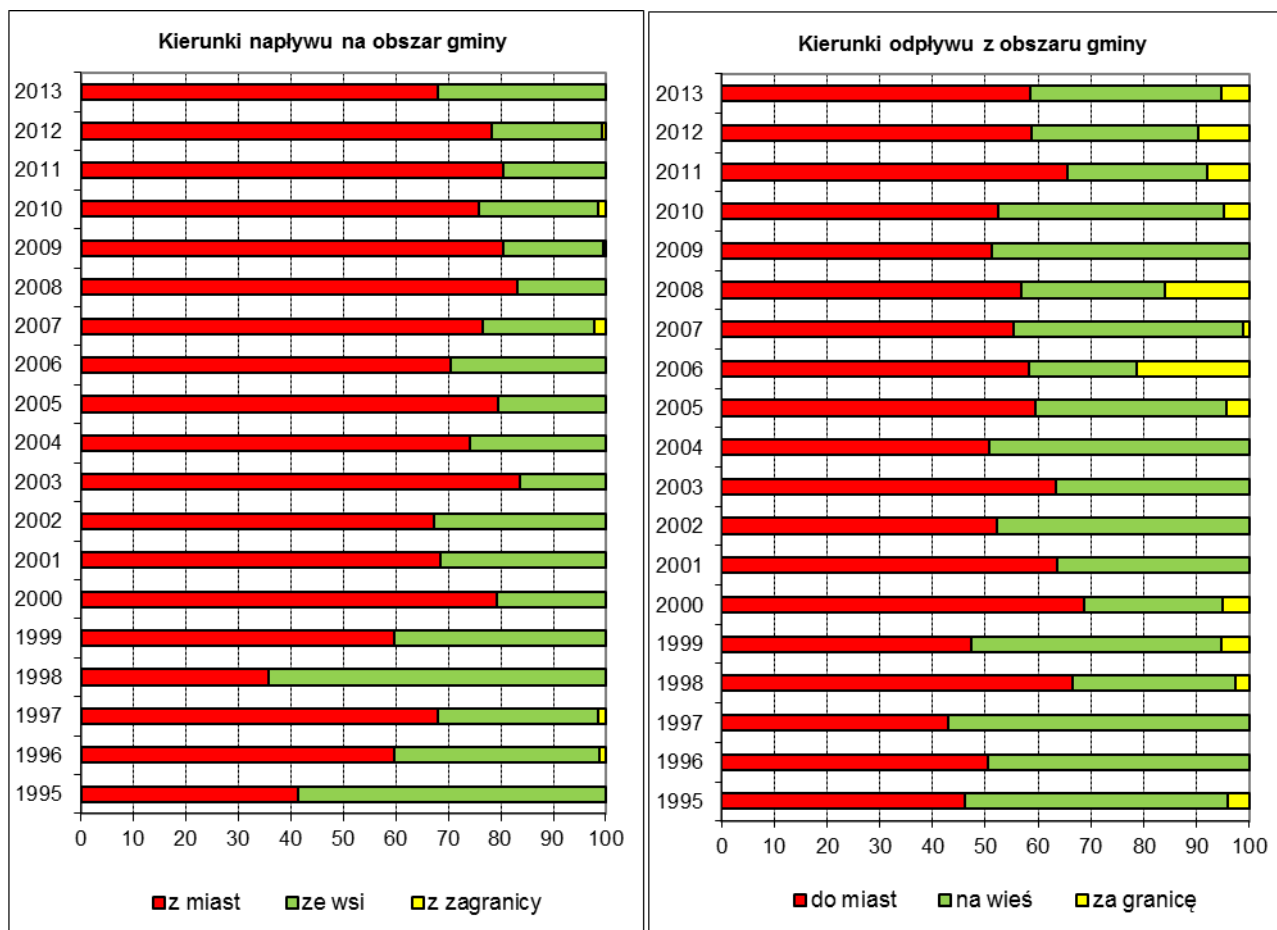
Od początku badanego okresu wielkość przyrostu naturalnego wykazuje tendencję do dużych wahań. W analizowanym okresie przyrost naturalny w gminie był wyższy niż na terenach wiejskich województwa i średniorocznie wyniósł 3,8 osób na 1000 mieszkańców wobec wskaźnika 2,6 osób na 1000 mieszkańców wsi w województwie kujawsko-pomorskim. Najwyższy przyrost naturalny w analizowanym okresie zanotowano w 2004 roku i wyniósł on 53 osoby, co dało wskaźnik w wysokości 7,5 osoby na 1000 mieszkańców. Najniższy zanotowany przyrost naturalny wyniósł zaledwie 4 osoby, co dało wskaźnik na poziomie 0,5 osoby na 1000 mieszkańców. W 2013 roku przyrost naturalny w gminie wyniósł 19 osób, co dało wskaźnik 2,4/1000, dla

porównania na obszarach wiejskich województwa wskaźnik ten wyniósł 1,3/1000. Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że przyrost naturalny w gminie nigdy nie osiągnął wartości ujemnych.

Wskaźnik starości (a więc odsetek mieszkańców liczących powyżej 60 lat w ogóle mieszkańców) był w gminie nieco niższy, czyli korzystniejszy niż średnio na obszarze województwa. W 2013 roku wyniósł on 16,45 (średnio obszary wiejskie województwa 17,85).

Gmina Dąbrowa Chełmińska charakteryzuje się korzystnym przebiegiem procesów migracyjnych, ponieważ liczba ludności napływającej na jej teren przeważa nad ludnością odpływającą. W latach 1995-2013 napływ na teren gminy wyniósł 2436 osób, a odpływ 1492 osoby. Na skutek migracji w analizowanym okresie liczba mieszkańców zwiększyła się więc o 944 osoby. Najwyższy napływ na teren gminy wystąpił w 2010 roku i wyniósł 199 osób, a najwyższy odpływ w 2006 roku i wyniósł 108 osób. Jeszcze pod koniec lat 90-tych saldo migracji w gminie przybierało wartości ujemne. W latach 1995-1999 najniższe saldo migracji wyniosło -28 osób (-4,2 osób na 1000 mieszkańców). Natomiast od 2000 roku ani razu nie osiągnęło wartości ujemnych. Najniższa wartość salda migracji w latach 2000-2013 wyniosła 39 osób w 2002 roku, co dało wskaźnik salda migracji 5,7 osób na 1000 mieszkańców. W tym czasie najwyższą wartość salda migracji zanotowano w 2009 roku – 115 osób, co dało wskaźnik salda migracji 15,2 osób na 1000 mieszkańców. W ciągu tych 14 lat wzrost liczby mieszkańców z powodowany ruchami migracyjnymi wyniósł 1001 osób, co średniorocznie dało 71,5 osoby (9,7 osób na 1000 mieszkańców). Tak korzystna sytuacja w napływie ludności wiąże się niewątpliwie z sąsiedztwem Bydgoszczy i atrakcyjną ofertą tańszych niż w mieście działek budowlanych.

W kierunkach napływu ludności na obszar gminy dominuje napływ z miasta. Jest to dosyć typowa sytuacja dla gmin podmiejskich. Około 70% napływowych mieszkańców gminy przybyło z miasta. W odpływie z terenu gminy również dominuje kierunek do miasta jednak w znacznie mniejszym stopniu – około 56% emigrujących mieszkańców wyprowadza się do miasta.

4.2. Bezrobocie

Gmina Dąbrowa Chełmińska charakteryzuje się niższym poziomem bezrobocia niż średnio obszary wiejskie województwa kujawsko-pomorskiego. Najwyższą liczbę osób bezrobotnych w analizowanym okresie odnotowano w 2005 roku – 527 (11,8% mieszkańców w wieku produkcyjnym), a więc blisko co 8 osoba w gminie w wieku produkcyjnym była bezrobotna. W 2013 roku w gminie znajdowało się bez pracy 351 osób (6,8% ludności w wieku produkcyjnym). W tym samym czasie na terenach wiejskich województwa bez pracy pozostawało 12,8% ludności w wieku produkcyjnym. W analizowanym okresie najkorzystniejsza sytuacja zaistniała w gminie w 2008 roku, kiedy poziom bezrobocia był najniższy i dotyczył 4,4% ludności w wieku produkcyjnym.

W 2013 roku w gminie Dąbrowa Chełmińska 52,1% bezrobotnych stanowiły kobiety, to nieznacznie mniej niż w miejscowościach wiejskich województwa, gdzie kobiety stanowiły 53,5% bezrobotnych.

Osoby pozostające bez pracy powyżej roku (tzw. bezrobocie długookresowe), stanowiły w gminie 38,2% bezrobotnych (wobec 41,1% dla obszarów wiejskich województwa), wskaźnik ten był zatem niższy od średniej dla województwa. Bezrobocie długookresowe dotyczyło 134 osób w gminie, co może mieć niekorzystny wpływ na ich życie społeczne (wzrost patologii społecznych, stałe pogarszanie się sytuacji ekonomicznej, utrwalanie się

postawy roszczeniowej ludności, itp.). Tylko blisko co siódmy bezrobotny w gminie miał w 2013 roku prawo do zasiłku.

Zmiany wielkości bezrobocia w gminie Dąbrowa Chełmińska

Bezrobocie w gminie Dąbrowa Chełm.	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
liczba bezrobotnych	527	496	266	211	287	293	323	378	351
liczba bezrobotnych kobiet	283	271	141	119	144	138	174	200	183
udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	11,8	10,9	5,7	4,4	5,9	5,8	6,4	7,3	6,8
udział kobiet w ogóle bezrobotnych	53,7	54,6	53,0	56,4	50,2	47,1	53,9	52,9	52,1
liczba pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	288	248	102	39	38	52	65	114	134
udział bezrobotnych powyżej 12 miesięcy w ogóle bezrobotnych	54,6	50,0	38,3	18,5	13,2	17,7	20,1	30,2	38,2
udział bezrobotnych z prawem do zasiłku	9,9	12,9	15,8	22,7	19,2	23,2	18,0	16,7	14,5

źródło: obliczenia własne na podstawie danych US w Bydgoszczy i WUP w Toruniu

4.3. Mieszkalnictwo

W 2013 roku ludność gminy Dąbrowa Chełmińska zamieszkiwała 2272 mieszkań. W ich skład wchodziło łącznie 9723 izb. 10 mieszkań w gminie to mieszkania socjalne, co stanowi zaledwie 0,4% wszystkich mieszkań. Powierzchnia użytkowa przeciętnego mieszkania była wyższa od średnich w województwie i wynosiła 90,9 m² wobec 88,2 m² na obszarach wiejskich województwa. Liczba izb przypadająca średnio na 1 mieszkanie była minimalnie wyższa i wynosiła 4,28 (4,24 na obszarach wiejskich województwa). Wskaźnik liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców był w gminie również korzystniejszy od średnich – 285 (średnio na obszarach wiejskich 279).

W latach 2003-2013 liczba mieszkań w gminie wzrosła o 255, czyli o 12,6%. W ciągu tych 11 lat zwiększeniu uległa też średnia powierzchnia użytkowa mieszkań i liczba przypadających na nie izb.

Zasoby mieszkaniowe gm. Dąbrowa Chełmińska w latach 2003 - 2013

zasoby mieszkaniowe		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
liczba mieszkań	gm. Dąbrowa Chełm.	2017	2032	2045	2072	2090	2150	2218	2192	2225	2250	2272
liczba mieszkań na 1000 osób	gm. Dąbrowa Chełm.	292	288	287	286	284	288	294	283	286	284	285
	wsie woj. kuj.-pom.	268	270	271	271	272	271	275	273	275	277	279
śr. pow. użytkowa 1 mieszkania w m ²	gm. Dąbrowa Chełm.	76,7	77,4	77,8	78,6	79,1	81,0	83,1	89,0	89,6	90,2	90,9
	wsie woj. kuj.-pom.	80,0	80,3	80,7	80,9	81,2	82,1	82,8	86,7	87,2	87,7	88,2
liczba izb przypadająca średnio na 1 mieszkanie	gm. Dąbrowa Chełm.	3,84	3,86	3,87	3,89	3,91	3,96	4,01	4,23	4,25	4,26	4,28
	wsie woj. kuj.-pom.	3,95	3,96	3,97	3,98	3,99	4,01	4,03	4,20	4,21	4,22	4,24

źródło: obliczenia własne na podst. danych US w Bydgoszczy

W 2013 roku wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w gminie przedstawiało się korzystniej niż na obszarach wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego: 95,9% mieszkań wyposażonych było w

wodociąg (średnio 95,2%), w 90% była łazienka (średnio 85,4%), 81,3% miało centralne ogrzewanie (średnio 74,6%), a 92,8% ustęp splukiwany (średnio 89,2%).

4.4. Infrastruktura Społeczna

/dane Urzędu Gminy w Dąbrowie Chełmińskiej/

Do najważniejszych obiektów infrastruktury społecznej, mających bardzo duży wpływ na jakość życia mieszkańców, należą obiekty z zakresu: oświaty i wychowania, służby zdrowia, kultury, placówki pocztowo-telekomunikacyjne i wyznaniowe.

1) Oświata:

W gminie funkcjonują trzy zespoły szkół:

- Zespół Szkół im. Celestyna Kamińskiego w Dąbrowie Chełmińskiej

Rok szkolny	ilość uczniów
2009/2010	580
2010/2011	591
2011/2012	659
2012/2013	658

- Zespół Szkół w Czarzu

Rok szkolny	ilość uczniów
2009/2010	232
2010/2011	5219
2011/2012	208
2012/2013	208

- Zespół Szkół im. Mariana Rejewskiego w Ostromecku

Rok szkolny	ilość uczniów
2009/2010	246
2010/2011	263
2011/2012	242
2012/2013	274

W skład zespołów wchodzi: przedszkole, szkoła podstawowa i gimnazjum. Każdy z tych zespołów posiada salę gimnastyczną.

2) Ochrona zdrowia:

Dostęp do świadczeń zabezpiecza Gminna Przychodnia SPZOZ:

- Przychodnia Dąbrowa Chełmińska ul. Bydgoska 38,
- Przychodnia Ostromecko ul. Szkolna 3,
- Przychodnia Czarze ul. Chełmińska 38.

Przychodnia realizuje świadczenia lekarskie i pielęgniarskie, w tym realizację świadczeń medycznych w razie potrzeby w domu chorego. Ponadto zapewnia ciągłość leczenia ambulatoryjnego i badań diagnostycznych osobom przewlekle chorym.

3) Bezpieczeństwo:

Od kwietnia 2013 r. Gmina Dąbrowa Chełmińska podlega pod Komendę Miejską Policji w Bydgoszczy i Komisariat Policji Bydgoszcz – Fordon. Dodatkowo obsługiwana jest przez dwóch dzielnicowych:

- dzielnica nr 38 obejmująca miejscowości: Dąbrowa Chełmińska, Janowo, Czemelewo, Rafa, Czarże, Gzin, Dębowiec, Borki, Słończ, Otowice;
- dzielnica nr 39 obejmująca miejscowości: Ostromecko, Strzyżawa, Mała Kępa, Wielka Kępa, Mozgowina, Nowy Dwór, Reptowo, Pień, Wałdowo Królewskie, Bolumin i Boluminek.

Na terenie gminy istnieją cztery jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej:

- OSP w Dąbrowie Chełmińskiej /włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego/,
- OSP w Czarżu /włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego/,
- OSP w Wałdowie Królewskim,
- OSP w Gzinie.

OSP w Dąbrowie Chełmińskiej i OSP w Czarżu zostały włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego i wyposażone w sprzęt hydrauliczny do ratownictwa drogowego oraz sprzęt do ratownictwa i udzielania pomocy nawodnej tj. łódzie z silnikami zaburtowymi. We wszystkich jednostkach powołano Jednostki Operacyjno-Techniczne (JOT) – zespoły osób posiadających uprawnienia do udziału w akcjach ratowniczo-gaśniczych.

Do głównych celów i zadań OSP należą:

- a) prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami,
  - b) udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń,
  - c) informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi,
  - d) upowszechnianie, w szczególności wśród członków, kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalnej i oświatowej,
  - e) wykonywanie zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej,
  - f) działania na rzecz ochrony środowiska,
  - g) wspomaganie rozwoju społeczności lokalnych na własnym terenie,
  - h) wykonywanie innych zadań określonych w statucie OSP,
  - i) występy na zawodach sportowo-pożarniczych.
- 4) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Zlokalizowany w Dąbrowie Chełmińskiej przy ul. Bydgoskiej 21. Ośrodek realizuje zadania Gminy w zakresie pomocy społecznej własne, o charakterze obowiązkowym, zlecone Gminie przez administrację rządową, wynikające z obowiązujących przepisów. Ponadto ośrodek koordynuje realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

5) Gminny Ośrodek Kultury i Sportu

Zlokalizowany w Dąbrowie Chełmińskiej przy ul. Otowickiej 2.

W skład GOKiS wchodzi następujące obiekty:

- świetlica wiejska położona w miejscowości Bolumin - działka nr 172/14;
- sala wiejska oraz boisko sportowe w miejscowości Bolumin – działka nr 172/11;
- plac zabaw w miejscowości Bolumin - działka nr 172/16;
- świetlica wiejska oraz plac zabaw w miejscowości Czemlewo – działka nr 53;
- świetlica w miejscowości Czarze – działka nr 311/6;
- świetlica i sala wiejska w miejscowości Gzin - działka nr 138/4;
- plac zabaw w miejscowości Gzin - działka nr 31/3;
- świetlica w miejscowości Ostromecko – działka nr 180;
- świetlica w Dąbrowie Chełmińskiej – działka nr 252/3;
- świetlica w miejscowości Rafa – działka nr 53/2;
- świetlica w miejscowości Wałdowo Królewskie - działka nr 95/2;
- plac zabaw w Nowym Dworze - część działki nr 271/12;
- budynek socjalno-gospodarczy i boisko sportowe (kort tenisowy) w Strzyżawie – działka nr 127/32;
- plac zabaw i miejsce rekreacji w Janowie – działka nr 50/2 i 50/3;
- plac zabaw w Czarzu – działka nr 239.

6) Gminna Biblioteka Publiczno-Szkolna w Dąbrowie Chełmińskiej

Zlokalizowana w Dąbrowie Chełmińskiej przy ul. Bydgoskiej 19.

Filie biblioteczne:

Ostromecko, ul. Parkowa 1a

Czarze, ul. Chełmińska 66

4.5. Podsumowanie

Sytuacja demograficzna gminy Dąbrowa Chełmińska jest kształtuje się bardzo korzystnie. Liczba mieszkańców systematycznie wzrasta pomimo braku wzrostu liczby urodzeń, co świadczy o znacznym wpływie migracji. W latach 1995–2013 przybyło ich aż 1352. Jest to w dużej mierze tendencja spowodowana bliskością dużego miasta i chęcią osiedlania się ludności na wsi, ale nadal w pobliżu dużych ośrodków miejskich.

Strukturę wieku mieszkańców gminy można określić jako korzystną. Najliczniejszą grupę wiekową stanowi ludność w wieku 30 do 39 lat – 16,8% mieszkańców. Kolejną najliczniejszą grupą wiekową jest ludność od 20 do 29 roku życia – 15,2% mieszkańców. W porównaniu do obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego sytuacja w gminie przedstawia się korzystniej we wszystkich ekonomicznych grupach wieku.

Gmina Dąbrowa Chełmińska charakteryzuje się niższym poziomem bezrobocia niż średnio obszary wiejskie województwa kujawsko-pomorskiego. W 2013 roku w gminie znajdowało się bez pracy 6,8% ludności w wieku produkcyjnym.

Wskaźnik liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców jest w gminie korzystniejszy od średnich dla obszarów wiejskich województwa. Również powierzchnia użytkowa przeciętnego mieszkania oraz liczba izb średnio na nie przypadająca jest wyższa od średnich w województwie.

Dostępność do infrastruktury społecznej dobra.

5. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia /art.10 ust. 1 ppkt 6/

Na terenie gminy brak większych zakładów przemysłowych o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii eliminuje zagrożenia środowiska związane z procesami przemysłowymi. Ważne źródło zagrożenia (w przypadku awarii) stanowi transport (przewóz m. in. substancji ropopochodnych, kwasów, wodorotlenku sodowego, chloru) i drogowy materiałów niebezpiecznych, w tym głównie przewóz paliw płynnych autocysternami. Natężenie ruchu drogowego jest duże (drogi o znaczeniu wojewódzkim), w związku z czym, istnieje zagrożenie skażenia środowiska przyrodniczego substancjami ropopochodnymi. Lokalne zagrożenia mogą stwarzać niewłaściwie składowane i stosowane środki ochrony roślin. Największe zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia związane jest z występującymi na terenie gminy terenami szczególnego zagrożenia powodzią.

Dla rozwiązywania problemów związanych z zagrożeniami mogącymi wystąpić na terenie gminy został opracowany plan zarządzania kryzysowego, który zawiera: charakterystykę gminy, diagnozę i charakterystykę zagrożeń oraz ocenę ryzyka ich wystąpienia wnioski z ich oceny, przewidywane warianty działań w sytuacjach kryzysowych. Plan zawiera procedury reagowania kryzysowego, czyli opisy postępowania Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, Administracji Zespołowej, Administracji Niezespołowej, Organizacji Pozarządowych, Jednostek Wojskowych, Jednostek Użyteczności Publicznej w przypadku zaistnienia różnego rodzaju zagrożeń.

Plan obrony Cywilnej Gminy – zawiera rozwiązania operacyjne, które wdraża się w czasie wprowadzenia stanu wojennego i w czasie konfliktu zbrojnego.

Plan Ewakuacji III stopnia – zawiera szczegóły organizacyjne dotyczące ewakuacji i samoewakuacji ludności z terenów zagrożonych niebezpiecznymi substancjami, zagrożonych zalaniem po ataku na urządzenia hydrotechniczne (tama we Włocławku) oraz na pozostałe obiekty mogące stanowić cele ataków dywersyjnych lub uderzeń z powietrza.

Plan Ewakuacji I i II stopnia – jest ściśle powiązany z Planem Operacyjnym Ochrony Przed Powodzią i zawiera szczegóły organizacyjne ewakuacji ludzi i zwierząt z terenów szczególnego zagrożenia powodzią oraz terenów, które mogą zostać zalane po przerwaniu wału przeciwpowodziowego w miejscowości Czarże i Dębowiec. Przerwanie wału może spowodować konieczność ewakuacji ok. 1300 mieszkańców.

a) Uwarunkowania stanowiące podstawę rozwoju gminy

- korzystne położenie geograficzne,
- doskonałe uwarunkowania przyrodnicze i krajobrazowe,
- bogate zasoby wód mineralnych i lasów,
- istniejące rolnictwo z możliwością rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- wyznaczone tereny rozwojowe,
- obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na cele mieszkaniowe, inwestycyjne - usługowe, produkcyjno-usługowe,
- napływ ludności wynikający z podmiejskiego charakteru gminy związanego z sąsiedztwem miasta Bydgoszcz,
- korzystne powiązania komunikacyjne z największymi miastami województwa, stwarzające dostęp mieszkańców do urzędów administracji rządowej, samorządowej szczebla wojewódzkiego, powiatowego oraz innych usług wyższego rzędu,
- przebieg ciągów komunikacyjnych o znaczeniu ponadlokalnym – droga krajowa i drogi wojewódzkie,
- dobry stan dróg,
- trwale zainwestowanie o różnorodnych funkcjach,
- dobrze wyposażona ogólnodostępna baza sportowo-rekreacyjna w różnych częściach gminy,
- rozwój turystyki weekendowej w oparciu o wytyczone szlaki turystyczne, ścieżki rowerowe ze szczególnym uwzględnieniem miejsc o dużych wartościach krajobrazowo-kulturowych (np. Dolina Wisły, Zespół Pałacowo-Parkowy w Ostromecku itp.),
- wysoki stopień zwodociągowania i rozwój sieci kanalizacyjnej,
- skuteczna działalność władz lokalnych, instytucji i społeczeństwa (w tym Lokalnych Grup Działania) na rzecz promocji gminy,
- utworzenie aglomeracji bydgosko-toruńskiej i współpraca z gminami sąsiednimi.

b) Uwarunkowania ograniczające rozwój gminy:

- brak szerszego wykorzystania i promocji walorów przyrodniczo-krajobrazowych w aspekcie turystyki całorocznej, niewystarczająco rozwinięta sieć usług gastronomicznych i agroturystycznych,
- deniwelacje terenu dają możliwości rozwoju bardzo wielu dyscyplin sportu – brak zainwestowania, stanowiącego bazę dla rozwoju,
- brak kąpielisk,
- niska liczba ofert na lokalnym rynku pracy (mała liczba przedsiębiorców zatrudniających pracowników),

- brak czynników stwarzających warunki przyciągania inwestorów (tereny, podatki, infrastruktura).

Maksymalne zapotrzebowanie na zabudowę w gminie, wyrażone w powierzchni użytkowej nowo projektowanej zabudowy, określa prognozowaną największą ilość powierzchni, jaka będzie potrzebna do zrealizowania potrzeb mieszkaniowych i gospodarczych mieszkańców gminy w perspektywie wieloletniej. Maksymalne zapotrzebowanie na zabudowę ma za zadanie określić i uzasadnić powierzchnię gruntów projektowanych do przeznaczenia na cele mieszkaniowe i inne, w grupie zawartej w studium jako potencjalne tereny rozwojowe (zabudowa mieszkaniowa i usługowa). W celu określenia ilości niezbędnych terenów rozwojowych w gminie wykonuje się wieloletnią symulację, która sięga 2045 r.

Celem opisanych poniżej symulacji było określenie ram przestrzennych obszarów rozwojowych w poszczególnych jednostkach osadniczych w gminie. Ramy te mają doprowadzić w pierwszej kolejności do konsumpcji gruntów na terenach zwartej zabudowy oraz na terenach aktualnie objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W efekcie ruch budowlany powinien zostać skierowany na tereny przewidziane do zainwestowania w wyniku dotychczasowych działań planistycznych. Polityka przestrzenna gminy, w myśl zapisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, powinna umożliwić wyznaczanie nowych terenów rozwojowych dopiero w przypadku, gdy wyczerpią się możliwości lokowania nowej zabudowy na terenach, na których obowiązują już dotychczasowe miejscowe plany oraz na terenach, gdzie można lokalizować zabudowę na podstawie decyzji o warunkach zabudowy.

Zamieszczona poniżej analiza została wykonana w sposób etapowy dla trzydziestoletniego okresu programowania, tj. do 2045 roku. W pierwszej kolejności określono prognozę demograficzną, która polegała na przybliżeniu, na bazie zmian liczby ludności w latach 1995-2014, prognozowanej liczby ludności w 2045 r. W okresie 1995-2014 występuje wyraźny wzrostowy trend liczby ludności gminy o charakterze liniowym, ze zmianą gradientu około 2003 roku. Gradient wzrostu liczby ludności w latach 1995 – 2003 wynosił średnio 35 osób/rok. Od 2004 do 2014 roku liczba ludności gminy rosła średnio o 107 osób/rok. Oznacza to, że w drugiej fazie wzrostu liczby ludności w latach 2004 - 2014 gmina zaludniała się w większym tempie. Obserwując ruch budowlany w postaci wykresu liczby wydanych pozwoleń na budowę, widać wyraźnie napływowy charakter tego rozwoju. Innym słowem procesy migracyjne, szczególnie z Bydgoszczy, wpłynęły zwiększająco na liczbę ludności gminy. Estymacja (określanie przybliżonej wartości) liniowego trendu z lat 1995 – 2014 pozwala wyprowadzić prognozę liczby ludności do 2045 roku, która wyniesie 10534 osoby. Estymacja taka jest pozbawiona wpływu czynników naturalnych, takich jak efekt starzenia się społeczeństwa, spadku liczby urodzeń czy wahań demograficznych wynikających z przechodzących wyżów i niżów demograficznych. Nie uwzględnia również presji migracyjnej wynikającej z bliskości Bydgoszczy – ośrodka generującego ruchy migracyjne na podmiejskie gminy oraz zmian trendów urodzeń dzieci na skutek różnych programów społecznych. Liniowa estymacja trendu daje stały gradient wzrostu wielkości liczny ludności o średnio 83 osoby/rok.

Drugim parametrem ukazującym dynamikę rozwoju powierzchni użytkowej zabudowy jest wzrost powierzchni użytkowej w budynkach na 1 osobę. W analizowanym okresie 1995 – 2013 roku przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w gminie wzrosła z 66,2 m² do 90,92 m². Dane z lat 1995 – 2013 pokazują jednak, że gradient wzrostu powierzchni użytkowej w budynkach na 1 mieszkańca stopniowo malał za sprawą stopniowego zaspokajania własnych potrzeb mieszkaniowych w nowych budynkach o coraz większej powierzchni oraz zmian w demografii. Założono również, że istnieje progowa wartość powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca, która oscyluje wokół wartości 40 m² (wliczając w to powierzchnię mieszkaniową, usługową i produkcyjną w budynkach). Zastosowany do estymacji trend w przybliżeniu logarytmicznym stopniuje gradient wzrostu powierzchni użytkowej na terenie gminy do poziomu 36,7 m² powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca w 2045 roku (z obecnych 27 m² powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca).

Na bazie wyżej wymienionych wskaźników dokonano symulacji, w wyniku której uzyskano zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową dla każdego z obrębów geodezyjnych do 2045 roku. Wynik symulacji przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Symulacja maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową budynków do 2045 roku na podstawie predykcji liczby ludności i powierzchni użytkowej budynków.

Miejscowość (na bazie obrębów geodezyjnych, zmodyfikowane)	Powierzchnia miejscowości [ha]	Ludność miejscowości [os.]	Powierzchnia użytkowa budynków w 2014 roku [m ²]	Predykcja (przewidywanie) liczby ludności w 2045 roku [os.]	Predykcja (przewidywanie) powierzchni użytkowej budynków w 2045 roku [m ²]	Prognozowane maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową budynków (całkowite) do 2045 roku [m ²]
Bolumin	1071	413	10325	551	19819	12342
Borki	132	39	975	52	1872	1165
Czarże	834	997	24925	1329	47843	29794
Czemlewo	239	274	6850	365	13148	8188
Dąbrowa Chelmińska	1929	1967	49175	2622	94391	58781
Dębowiec	249	193	4825	257	9262	5767
Gzin	1201	587	14675	782	28168	17542
Janowo	147	295	7375	393	14156	8816
Mała Kępa	478	20	500	27	960	598
Ostromecko	3496	1732	43300	2309	83114	51758
Otowice	298	183	4575	244	8782	5469
Pień	261	83	2075	111	3983	2480
Rafa	609	133	3325	177	6382	3974
Słończ	323	97	2425	129	4655	2899
Waldowo Królewskie	257	469	11725	625	22506	14015
Mozgowina	323	20	500	27	960	598

Rozdzielenie prognozowanego maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową budynków na funkcje zabudowy dokonano na podstawie analizy powierzchni terenów w grupach poszczególnych funkcji: mieszkaniowych i usługowo-produkcyjnych, przewidzianych do zainwestowania we wszystkich obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obowiązujących w gminie. Wskaźniki pogrupowano w tereny funkcjonalne mieszkaniowe i usługowo-produkcyjne. Analiza wykazała, że stosunek powierzchni terenów mieszkaniowych do powierzchni terenów usługowych i produkcyjnych wynosi 5,66/1. Ze względu na osadniczy, podmiejski charakter gminy i brak planów budowy stref przemysłowych szacuje się, że stosunek ten utrzyma się w dłuższej perspektywie.

Na tym etapie dokonano również korekty uzyskanego wyniku w górę o 30% z uwagi na niepewność. Z analizy wyłączono miejscowości, które z uwagi na położenie, uwarunkowania środowiskowe, komunikacyjne, infrastrukturalne i demograficzne nie kwalifikują się jako miejscowości rozwojowe. Z tej korekty uzyskano 22950 m² rezerwy prognozowanej powierzchni użytkowej, co w praktyce odpowiada wielkością około 2 letniemu ruchowi budowlanemu na terenie gminy w czasach koniunktury budowlanej.

Symulacja nie uwzględnia potrzeby wymiany substancji mieszkaniowej na skutek zużycia technicznego. Wiele budynków w Dąbrowie Chełmińskiej zbliża się do wieku około 100 lat i może niedługo wymagać przebudowy lub rozbiórki ze względu na stan techniczny.

Z dalszych analiz wyłączono obręby: Borki, Dębowiec, Mała Kępa, część obr. Otowice, Pień, Rafa, Słończ, Wielka Kępa, Mozgowina, Boluminek jako miejscowości nierozwojowe, w których nie przewiduje się nowych terenów rozwojowych przeznaczonych do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Tabela 2: Prognozowane maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową w podziale na funkcje zabudowy w 2045 roku

Miejscowość (na bazie obrębu geodezyjnego, zmodyfikowane)	Prognozowane maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową budynków całkowite do 2045 [m ²]	Prognozowane maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową budynków na cele mieszkaniowe do 2045 (+ 30% niepewności) [m ²]	Prognozowane maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową budynków na cele usługowe i produkcyjne do 2045 (+ 30% niepewności) [m ²]
Bolumin, Boluminek	12342	11540	2061
Czarże	29794	27858	4975
Czemlewo	8188	7656	1367
Dąbrowa Chełmińska	58781	54962	9815
Gzin	17542	16402	2929
Janowo	8816	8243	1472
Ostromecko, Nowy Dwór, Reptowo	51758	48395	8642
Waldowo Królewskie	14015	13105	2340

Przetawione w tabeli 2 rezultaty korespondują z prognozowaną liczbą ludności. Przez cały okres symulacji utrzymywany jest stały stosunek liczby ludności na 1 mieszkanie (3,46 osoby na 1 budynek mieszkalny) oraz kontrolowana jest powierzchnia zabudowy użytkowej w ramach 1 budynku (średnio do 101,5 m² na budynek do 2045 roku).

Wyniki prognozowanego maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową wskazują wysoką korelację z liczbą ludności w poszczególnych miejscowościach. Najsilniejsze zapotrzebowanie wystąpi w miejscowościach Dąbrowa Chełmińska, Nowy Dwór, Reptowo, Wałdowo Królewskie, Ostromecko i Czarze. Poza potencjałem ludnościowym miejscowości te charakteryzują się dobrą komunikacją z Bydgoszczą i dobrym potencjałem demograficznym. Mniejsze miejscowości mają niższy stopień maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową, ponieważ ich położenie, zagospodarowanie i funkcja przewodnia są typowo rolnicze a siedziby ludności koncentrują się głównie w obrębie zabudowy zagrodowej.

Oszacowania chłonności, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy dokonano w sposób analizy przestrzennej, umożliwiającej obliczenie ilości działek możliwych do zabudowy na podstawie sąsiedztwa z istniejącą zabudową. Z analizy wyłączone zostały tereny leśne, tereny rolne wymagające przekształcenia o glebach klas I-III poza obszarami wskazanymi do rozwoju, tereny łąk podmokłych (grunty organiczne) i sadów (jako trwałych elementów gospodarki rolnej). Założono, że nowo wydzielane działki będą miały około 1000 – 1200 m² i będzie można lokalizować na nich 1 budynek mieszkalny. Uwzględniono również istniejące podziały geodezyjne dla działek budowlanych wydzielonych na bazie decyzji o warunkach zabudowy. Wyniki przekształcono w powierzchnię użytkową zabudowy (na podstawie średniej wielkości budynku), w podziale na funkcje zabudowy (na podstawie stosunku określonego w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego). Na koniec skorygowano uzyskany wynik o 30% w górę. Jest to ilość powierzchni użytkowej możliwej do zabudowy w chwili wykonywania analizy.

Oszacowanie chłonności położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy dokonano w oparciu o ocenę stopnia zainwestowania terenów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w oparciu o zapisy miejscowych planów oraz istniejące, dotychczas zrealizowane budynki. Wyniki przekształcono w powierzchnię użytkową zabudowy (na podstawie średniej wielkości budynku), w podziale na funkcje zabudowy (na podstawie stosunku określonego w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego). Na koniec skorygowano uzyskany wynik o 30% w górę. Z analiz wyłączone zostały tereny w Boluminku oraz wzdłuż projektowanej linii elektroenergetycznej najwyższych napięć 400 kV, co do których wiadomo, że miejscowe plany będą uchwałyły całkowity zakaz zabudowy lub utrwałyły obecną strukturę rozproszoną budynków zagrodowych, wyjątek stanowią tereny w Nowy Dworze.

W tabeli 3 zamieszczono porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy możliwej do realizacji na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej i obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę.

Tabela 3. Bilans terenów pod zabudowę na podstawie maksymalnego zapotrzebowania oraz chłonności terenów gminy

Miejscowość (na bazie obrębu geodezyjnego, zmodyfikowane)	Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej [m ² powierzchni użytkowej zabudowy]	Chłonności położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę [m ² powierzchni użytkowej zabudowy]	Powierzchnia zabudowy możliwa do zaprojektowania w ramach obszarów rozwojowych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy
Bolumin, Boluminek	1350	2828	7362
Czarże	2160	6161	19537
Czemlewo	900	606	6150
Dąbrowa Chełmińska	4500	35148	15314
Gzin	1800	2020	12582
Janowo	1620	202	6421
Ostromecko, Nowy Dwór, Reptowo	1350	13231	33814
Waldowo Królewskie	900	7171	5034

Z przedstawionej tabeli 3 wynika powierzchnia zabudowy możliwa do zaprojektowania w ramach obszarów rozwojowych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, która jest różnicą prognozowanego maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową budynków całkowitą do 2045 (tabela 2) i sumy chłonności obszarów. Widać wyraźnie, że w przypadku wszystkich analizowanych obrębów istnieje dodatnia różnica, która oznacza, że możliwe jest projektowanie terenów rozwojowych maksymalnie w ilości wynikającej z bilansu.

Analizując uzyskane rezultaty należy zauważyć, że:

- Miejscowość Ostromecko ma bardzo niskie wartości chłonności na terenach objętych miejscowymi planami z uwagi na znaczny stopień wykonania planów. W tej miejscowości rezerwy nowych terenów, z uwagi na uwarunkowania, wydają się wyczerpane.
- Praktycznie większość terenów zwartej zabudowy w miejscowości Dąbrowa Chełmińska objęta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Stopień wykorzystania przestrzeni do zabudowy pokrywa większość potrzeb budowlanych, jednak miejscowość, jako główny ośrodek osadniczy gminy przyciągną największą liczbę nowych inwestycji.
- Miejscowości Waldowo Królewskie i Gzin, z uwagi na stosunkowo znaczne wolne tereny do zabudowy i uwarunkowania środowiskowe i infrastrukturalne, staną się najprawdopodobniej w najbliższej przyszłości ważnym w skali gminy ośrodkiem osadniczym.

- W pozostałych miejscowościach zamieszczony w tabeli 3 bilans terenów przedstawia nieco mniejszą możliwość kształtowania zabudowy.

Na podstawie rysunku kierunków rozwoju zawartych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy dokonano porównania powierzchni użytkowej zabudowy możliwej do zlokalizowania na podstawie wyznaczonych w studium terenów rozwojowych z bilansem wynikającym z chłonności terenów i predykcji maksymalnych potrzeb gminy (por. tabela 3).

Obręb	Powierzchnia zabudowy możliwa do zaprojektowania w ramach obszarów rozwojowych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	Powierzchnia użytkowa zabudowy możliwej do zlokalizowania na podstawie terenów rozwojowych	Różnica pomiędzy maksymalnym zapotrzebowaniem na powierzchnię użytkową a powierzchnią zabudowy możliwą do zaprojektowania w ramach obszarów rozwojowych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy
Bolumin, Boluminek	7362	6622	739
Czarże	19537	6556	12981
Czemlewo	6150	2485	3664
Dąbrowa Chelmińska	15314	40621	-25308
Gzin	12582	2700	9882
Janowo	6421	3400	3021
Ostromecko, Nowy Dwór, Reptowo	33814	5374	28440
Wałdowo Królewskie	5034	2193	2840
Gmina Dąbrowa Chelmińska (całość) nadmiar potrzeb nad zaprojektowanymi terenami rozwojowymi:			36259

Powierzchnia użytkowa zabudowy możliwej do zlokalizowania na podstawie terenów rozwojowych została obliczona na podstawie średniej wielkości prognozowanej powierzchni budynków w 2045 roku oraz o współczynnik intensywności zabudowy określony jako stosunek powierzchni miejscowego planu do powierzchni użytkowej zabudowy w ramach tego planu w obecnie obowiązujących planach, przy uwzględnieniu intensywności zabudowy specyficznej dla każdej z miejscowości.

Uzyskane wyniki pokazują, że w skali gminy jako całości, studium wyznacza prawidłowo tereny rozwojowe i są one dopasowane do rzeczywistych potrzeb i prognozowanych trendów wynikających z przyszłego rozwoju gminy. W miejscowości Dąbrowa Chelmińska istnieje pewien nadmiar projektowanych terenów rozwojowych, który jest bilansowany przez nadmiar prognozowanych potrzeb nad zaprojektowanymi terenami rozwojowym. Należy pamiętać także, że istnieje rezerwa terenów rozwojowych z miejscowości wyłączonych z bilansu, które pozwoliłaby na powiększenie terenów rozwojowych o kolejne 22500 m² powierzchni użytkowej.

W celu określenia możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy dokonano analizy wydatków budżetowych gminy na ww. cele w okresie 2010 – 2015. W tym okresie wydatki łączne na budowę nowych dróg, sieci wodno-kanalizacyjnych i urządzenie przestrzeni publicznych wydano gminie średnio 1,5 – 1,6 mln zł.

Na podstawie danych literaturowych i statystycznych można założyć, że uzbrojenie w sieci wodociągowe i kanalizacyjne oraz budowa odcinka dróg na terenie gminy wiejskiej, w zależności od jakości nawierzchni i klasy drogi, wiąże się z kosztem od około 50 tys. zł / ha powierzchni typowego terenu objętego ustaleniami miejscowego planu (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, drogi w klasie dojazdowej). Sumaryczna powierzchnia terenów niezainwestowanych, wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz powierzchnia terenów w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej na terenie gminy wynosi około 300 ha. W związku z tym potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy będą wynosić zatem od około 15 – 17,5 mln złotych w okresie do 2045 roku.

Zakładając możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społeczne na poziomie obecnych wydatków budżetu gminy w granicach 1,5 – 1,6 mln złotych, uzbrojenie wszystkich terenów rozwojowych gminy, łącznie z obszarami niezainwestowanymi, objętymi obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, ma szansę być wykonane w ciągu następnych 10 lat. Zaprojektowany w studium rozwój terenów inwestycyjnych nie przekracza zatem możliwości finansowych gminy, ale proces ten rozłożony będzie co najmniej na kilkanaście lat.

7. Stan prawny gruntów /art.10 ust. 1 ppkt 8/

/dane Urzędu Gminy w Dąbrowie Chełmińskiej/

Tereny stanowiące własność gminy Dąbrowa Chełmińska (stan styczeń 2014 r.)

rodzaj terenu	Powierzchnia (ha)
grunty orne	29,84
sady	0,37
łąki trwałe	4,39
pastwiska trwałe	5,53
grunty orne zabudowane	2,35
grunty pod rowami	9,84
lasy	4,34
grunty zadrzewione i zakrzewione	0,00
tereny mieszkaniowe	0,88
tereny przemysłowe	0,37
inne tereny zabudowane	7,72
zurbanizowane tereny niezabudowane	0,07
tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	4,04
drogi	133,48
inne tereny komunikacyjne	0,09
grunty pod wodami	17,63
nieużytki	10,28
tereny różne	1,15
Łącznie	232,37

/dane Urzędu Gminy w Dąbrowie Chełmińskiej/

Z powyższego wynika, iż własność gminy stanowi niecałe 2% powierzchni ogólnej gminy. Pozostałe grunty stanowią własność Skarbu Państwa, osób fizycznych i inne (np. kościelne, spółki prawa handlowego itp.).

8. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych /art.10 ust. 1 ppkt 9/

Na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska występują obszary objęte prawną ochroną na podstawie:

- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r., poz. 1651 ze zm.),
- ustawy o lasach z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r. poz. 1153 ze zm.),
- ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r., poz. 909 ze zm.),
- ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. 2014 poz. 1446 ze zm.),
- ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r. poz. 469 ze zm.)
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r. poz. 196 ze zm.).

W poszczególnych rozdziałach opisano obszary podlegające ww. ochronie.

9. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych /art.10 ust. 1 ppkt 10/

W 2011 r. na zlecenie Starostwa Powiatowego w Bydgoszczy została opracowana MAPA OSUWISK I TERENÓW ZAGROŻONYCH RUCHAMI MASOWYMI ZIEMI W STREFIE ZBOCZOWEJ DOLINY RZEKI WISŁY NA TERENIE GMINY DĄBROWA CHEŁMIŃSKA.

Na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska wyodrębniono:

- osuwiska aktywne – to osuwisko będące w ciągłym ruchu, lub co najmniej ostatnich 5 lat,
- osuwiska aktywne okresowo – osuwisko, w obrębie którego objawy aktywności występowały w nieregularnych odstępach czasu w ciągu ostatnich 50 lat,
- osuwiska nieaktywne – osuwisko ustabilizowane, w obrębie którego nie obserwowano i nie udokumentowano objawów aktywności w ciągu co najmniej ostatnich 50 lat.

Rejestr osuwisk i terenów zagrożonych:

Strefę krawędzi Wisły podzielono na charakterystyczne odcinki:

1. Ostromecko

Strefa ta ma długość 1,5km, zaczyna się w okolicy wytwórni wód mineralnych „Ostromecko”. Obejmuje osuwiska 04-03-022-000001, 04-03-022-000003, oraz teren zagrożony 04-03-022-000014. Osuwiska tejsze są formami starymi, utworzonymi w trakcie kształtowania się doliny Wisły po ustąpieniu ostatniego lądolodu. Pozostają nieaktywne. Do niewielkich przemieszczeń dochodzi w obrębie skarpy głównej, gdzie tworzą się małe zsuwy o płytkiej powierzchni poślizgu. Do obrywów i procesów spęływania dochodzi sporadycznie w

rejonie nisz źródłiskowych. Zarejestrowano tu również przykład świeżego osuwiska sprzed kilkunastu lat w części czołowej w pobliżu drogi asfaltowej.

2. Mozgowina 1

Najbardziej aktywna część opracowanego obszaru. Obejmuje osuwiska 04-03-022-000004, 04-03-022-000005, 04-03-022-000006 i 04-03-022-000007. Cechują się one niedawną aktywnością określoną na początek lat 80. Osuwiska powstałe w tym rejonie obejmowały niemal całą długość stoku. W ich wyniku doszło do zniszczenia lub uszkodzenia budynków mieszkalnych i gospodarczych. Ocenia się, iż teren ten (szczegółowo opisany w KRO) jest nadal predysponowany do rozwoju ruchów masowych.

3. Mozgowina 2

Rejon obejmujący osuwiska 04-03-022-000009 oraz teren zagrożony 04-03-022-000017. Są to nisze dawnych osuwisk powstałych w okresie kształtowania się doliny Wisły. Na ich terenie nie stwierdzono żadnych przejawów mogących ustalić datę ostatniej aktywności. Przyjmuje się, że może być ona liczona w tysiącach lat.

4. Dolinki erozyjne na odcinku Ostromecko-Mozgowina, oraz w rejonie Gzina

Dolinki erozyjne posiadają długość od kilkuset metrów do ponad jednego kilometra. Na ich stokach dochodzi często do procesów spelzwywania i osypywania gruntu. Teren jest tu pokryty lasem, a co za tym idzie nieprzydatny do zabudowy. Dolinki pomimo rozcinania dwóch warstw wodonośni charakteryzują się umiarkowaną aktywnością wód gruntowych na stokach. W ich obrębie rozpoznano niewielką liczbę osuwisk, spowodowanych głównie przez działalność erozyjną wód podcinającą stoki.

Zabezpieczenie skarp

Mając na uwadze wielkość form osuwiskowych zapewnienie stateczności zboczy metodami inżynierskimi jest możliwe, jednak z ekonomicznego i środowiskowego punktu widzenia bezcelowe.

Większa część terenów osuwiskowych (w tym aktywnych) nie jest zabudowana, co więcej stanowi ona ważny element przyrodniczy.

Zabudowa jednorodzinna jest dopuszczalna w strefach brzeżnych, tj. u podnóża i na koronie, pod warunkiem sprawdzenia obliczeniowego stateczności zbocza (w układzie lokalnym i globalnym) na podstawie szczegółowych badań geologiczno-inżynierskich.

Strefy oznaczone jako aktywne i okresowo aktywne należy wyłączyć z możliwości zabudowy. Strefy nieaktywne można przeznaczyć pod zabudowę, pod warunkiem uprzedniego określenia:

- w przypadku strefy podnóża: badania geologiczno-inżynierskie
- w przypadku korony: badania geologiczno-inżynierskie, obliczenie stateczności
- w przypadku zbocza: badania geologiczno-inżynierskie, obliczenie stateczności, monitoring powierzchniowy przez minimum 5 lat.

Na terenie zboczowym niedopuszczalne jest tworzenie jakichkolwiek zbiorników wodnych, zwiększanie nachylenia stoków (podcinanie, darniowanie), ponieważ prowadzenie takich prac może powodować uaktywnienie procesów osuwiskowych.

Podsumowanie

Opracowaniem kartograficznym został objęty odcinek Doliny Wisły w granicach gminy Dąbrowa Chełmińska. Szczegółowym kartowaniem objęto strefę krawędziową o łącznej długości 17 km.

W ramach przeprowadzonej inwentaryzacji osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi:

- zlokalizowano oraz opisano 13 osuwisk (okresowo aktywnych i nieaktywnych) lub terenów osuwiskowych oraz 9 terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi,
- wypełniono karty rejestracyjne osuwisk (KRO) oraz karty rejestracyjne terenów zagrożonych ruchami masowymi (KTZRMZ), zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20.06.2007r. w sprawie informacji dotyczących ruchów masowych ziemi (Dz. U. 2007 nr 121 poz. 840),
- największa aktywność osuwiskowa dotyczy rejonu Mozgowiny gdzie zarejestrowano osuwiska aktywne w ciągu ostatnich 50 lat, mających tendencję dalszego rozwoju,
- ostatni okres intensywnego uaktywnienia zjawisk osuwiskowych miał miejsce w latach 80. XX wieku,
- w rezultacie rozwoju procesów osuwiskowych w rejonie Mozgowiny doszło do zniszczenia domostw i budynków gospodarczych oraz drogi,
- pozostałe tereny osuwiskowe i osuwiska związane są z głęboko wciętymi parowami oraz górą, bardziej stromą częścią zbocza Dolnej Wisły, nie zagrażają one aktualnie obiektom budowlanym.

Rozwój procesów osuwiskowych na omawianym odcinku doliny Wisły uwarunkowany jest:

- obecnością gruntów predysponowanych do powstawania w nich powierzchni poślizgu (iły formacji poznańskiej, dwie serie zastoiskowych glin pylastych, iłów z domieszką pyłów),
- warunkami klimatycznymi – opady i roztopy,
- silną erozją wgłębną i wsteczną w parowach,
- znaczną wysokością zboczy,
- fragmentarycznie zawodnieniem zboczy, obfitujących w wysięki, źródlika oraz podmokłości.

Dla poszczególnych osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi zaproponowano prowadzenie monitoringu (obserwacyjny, geodezyjny).

Proponuje się ograniczenie zabudowy terenów zagrożonych ruchami masowymi, zabudowa jest możliwa pod warunkiem wykazania stateczności całego zbocza na podstawie przeprowadzonych szczegółowych badań geologiczno-inżynierskich,

Badania geologiczno-inżynierskie, przed przeprowadzeniem prac budowlanych, poza zagrożeniem płynącym z możliwych przemieszczeń gruntu są zasadne również ze względu na możliwą skomplikowaną budowę geologiczną terenu. Istnieje możliwość obecności gruntów słabonośnych w obrębie koluwiów, powstałych w wyniku przemieszczenia mas naziemnych.

Należy wyeliminować na omawianym odcinku doliny Wisły działalność mogącą prowadzić do zmiany ukształtowania terenu (podcinanie stoków, wyłuszczenie wzniesień, humusowanie, zasypywanie cieków), a w następstwie rozwoju ruchów masowych.

10. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla /art.10 ust. 1 ppkt 11/

10.1. Udokumentowane złoża kopalin

Na terenie gminy występuje 7 rozpoznanych złóż kopalin pospolitych: Czarże I, Gzin I, Gzin II, Gzin III, Otowice I, Słończ I, Słończ II. Obecnie eksploatacji podlega tylko jedno złożo – Gzin III, złożo Słończ jest w trakcie rozpoznania, natomiast pozostałe są nieaktywne, ponieważ zakończono tam wydobywanie surowców lub eksploatacja w ogóle nie została podjęta.

Dla złoża Gzin III wyznaczono obszar i teren górniczy, ustanowione decyzją Starosty Bydgoskiego nr 22/W/10 z dnia 30 września 2010 r. Obszar górniczy zajmuje powierzchnię 13 116 m², tak jak i teren górniczy ustalony w tej samej decyzji. Złożo zlokalizowane jest w miejscowości Gzin. Eksploatacji podlega kruszywo naturalne – piasek.

Złożo w trakcie rozpoznania: złożo kruszywa naturalnego na części działki nr 82 w miejscowości Słończ (Decyzja Starosty Bydgoskiego (OŚ.III.6522.8.2015 z dnia 15 sierpnia 2015 r.) – w przypadku udokumentowania dopuszcza się jego eksploatację z zachowaniem przepisów odrębnych – zatwierdzona dokumentacja geologiczna.

10.2. Zasoby wód podziemnych

Wody podziemne gminy Dąbrowa Chełmińska występują w dwóch poziomach użytkowych – czwartorzędowym i kredowym. Wyróżnić można jeszcze poziom trzeciorzędowy w piaskach mioceńskich, który jednak stracił znaczenie jako poziom użytkowy, kiedy to w latach 70-tych zaprzestano eksploatacji ujęcia wód w Dąbrowie Chełmińskiej i zlikwidowano tamtejszą studnię.

Poziom czwartorzędowy występuje w piaskach śródoglinowych. Zwierciadło wykazuje napięcie, a wydajność waha się od kilku do 80 m³/h. Wody czwartorzędowe tworzą liczne źródłiska i wycieki w strefie krawędziowej doliny Wisły. Wody takie są przedmiotem eksploatacji w Ostromecku, gdzie zlokalizowana jest wytwórnia wód mineralnych. Wody wykorzystywane są do produkcji wody stołowej o niskim stopniu mineralizacji (13,2 g). Podobne wycieki zlokalizowane są również w miejscowościach: Czarże, Pień, Rafa i Gzin Dolny.

Poziom kredowy występuje w marglach i również tworzy zwierciadło napięte. Wody kredowe podlegają eksploatacji w ujęciu Janowo – Szkółka Leśna oraz Słończ – była RSP.

W zależności od warunków morfologicznych terenu, na obszarze gminy wyróżnić należy trzy piętra wodonośne: sandrowe, śródmorenowe i dolinne. Istnienie wód podziemnych, ujawniane jest często w strefach krawędziowych wysoczyzny morenowej, w postaci wysięków i wycieków, o czym wspomniano wcześniej.

- poziom sandrowy związany jest ze żwirowo-piaszczystymi utworami o miąższości 4 do 15 m, wody w tych utworach tworzą swobodne zwierciadła, będące na kontakcie z wodami rzek i jezior, zależności od miąższości utworów powierzchniowych, wody te występują przeważnie na głębokości od 2 do 5 m (lokalnie do 10 m),
- drugi, płytszy poziom wodonośny, występuje pod kilkumetrowym nakładem glin lub bez tego nakładu, jest to poziom eksploatowany w znacznym stopniu przez studnie gospodarskie, a poziom zwierciadła tych wód zalega przeważnie na głębokości 4 do 12 m, ich występowanie uzależnione jest od obecności przewarstwień piaszczysto-żwirowych w utworach glin morenowych,
- wody dolinne występują przeważnie w obniżeniach terenu (doliny rzeczne, rynny, obniżenia jeziorne), zwierciadło tych wód znajduje się często bardzo blisko powierzchni terenu (1-2 m), a okresowo na bezpośredniej jego powierzchni, wody te nie stanowią źródeł wód przydatnych do spożycia.

Obecnie gmina zaopatrywana jest w wodę z trzech ujęć czwartorzędowych: w Dąbrowie Chełmińskiej, Nowym Dworze i Gzinie Górnym. Pobierane wody wykazują ponadnormatywną zawartość związków żelaza i manganu. Ponadto w granicach gminy funkcjonują ujęcia zakładowe w miejscowościach: Ostromecko (2 ujęcia), Janowo, Rafa-Pień i Słończ. Dodatkowo w Dąbrowie Chełmińskiej i Nowym Dworze zlokalizowane są awaryjne ujęcia wody – publiczne studnie kopane.

Na analizowanym obszarze występują trzy Jednolite Części Wód Podziemnych: PLGW200029, która zajmuje zdecydowaną większość powierzchni gminy, PLGW200039 – zajmującej niewielką część na wschodzie gminy oraz PLGW200044 – zlokalizowaną na południu gminy. Na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska występuje Główny Zbiornik Wód Podziemnych – GZWP 141 zbiornik rzeki Dolna Wisła Wszystkie wymienione części wód należą do dorzecza Wisły. Wyznaczone jednolite części wód podziemnych są podstawą do opracowywania przez Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy.

10.3. Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla

Na obszarze gminy nie znajdują się udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

11. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych

/art.10 ust. 1 ppkt 12/

(na podstawie danych Starosty Bydgoskiego – styczeń 2015 r.)

Na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska aktualnie wyznaczony jest tylko jeden obszar i teren górniczy dla eksploatowanego złoża Gzin III - ustanowione decyzją Starosty Bydgoskiego nr 22/W/10 z dnia 30 września 2010 r.

Obszar górniczy zajmuje powierzchnię 13 116 m², tak jak i teren górniczy ustalony w tej samej decyzji.

Uwarunkowania wynikające z występowania terenów górniczych regulują obowiązujące w tym zakresie przepisy prawa.

12. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami /art.10 ust. 1 ppkt 13/

12.1. Komunikacja

a) Drogi

Podstawowy układ drogowy w gminie Dąbrowa Chełmińska tworzy: droga krajowa (3,3 km), trzy drogi wojewódzkie oraz 7 dróg powiatowych. Układ ten uzupełniony jest siecią 36 dróg gminnych.

Drogi krajowe przeznaczone są dla wszystkich użytkowników, zapewniają spójność całej sieci dróg krajowych, stanowią połączenie ponadregionalnych ośrodków gospodarczych, administracyjnych i turystycznych oraz mają znaczenie obronne.

L.p.	Numer drogi	Nazwa drogi	Długość na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska/ rodzaj nawierzchni	Klasa drogi
1.	DK80	Bydgoszcz Pawłówek – Toruń Lubicz	3,3 km nawierzchnia bitumiczna	GP /główna ruchu przyspieszonego/ Łączy DK 10 i A1

Drogi wojewódzkie przeznaczone są dla wszystkich użytkowników, zapewniają spójność całej sieci dróg krajowych, stanowią połączenie regionalnych ośrodków gospodarczych i administracyjnych i oraz mają znaczenie obronne. Łączna długość dróg wojewódzkich na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska wynosi 16 km.

L.p.	Numer drogi	Nazwa drogi	Długość na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska/ rodzaj nawierzchni	Klasa drogi
1.	DW549	Strzyżawa – Fordon rzeka Wisła	1,3 km nawierzchnia betonowo-bitumiczna	Z /zbiorcza/
2.	DW551	Strzyżawa – Wąbrzeźno	14,2 km nawierzchnia bitumiczna	G /główna/
3.	DW578	Ostromecko – Stacja kolejowa	0,5 km nawierzchnia gruntowo-brukowana	Z /zbiorcza/

Drogi powiatowe to drogi stanowiące połączenie regionalnych ośrodków z gminnymi ośrodkami i ośrodków gminnych między sobą. Łączna długość dróg powiatowych na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska wynosi 39,6 km.

L.p.	Numer drogi	Nazwa drogi	Długość na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska/ rodzaj nawierzchni	Klasa drogi
1.	DP1540C	Czarze – Rafa - Ostromecko	11,6 km nawierzchnia gruntowo-bitumiczna	L /lokalna/

2.	DP1541C	Gzin – Dąbrowa Chełmińska	2,8 km nawierzchnia gruntowo - tłuczniowa	L /lokalna/
3.	DP1542C	Rafa – Dąbrowa Chełmińska	4,6 km nawierzchnia bitumiczna	L /lokalna/
4.	DP1543C	Dąbrowa Chełmińska – Wałdowo Królewskie	4,3 km nawierzchnia gruntowo- bitumiczna	L /lokalna/
5.	DP1544C	Dąbrowa Chełmińska – Skłudzewo	4,8 km nawierzchnia bitumiczna	L /lokalna/
6.	DP1545C	Dąbrowa Chełmińska – Cichoradz	1,8 km nawierzchnia bitumiczna	L /lokalna/
7.	DP1601C	Dąbrowa Chełmińska – Kokocko	9,8 km nawierzchnia bitumiczna	Z /zbiorcza/

Drogi gminne – stanowią najniższą kategorię połączeń, które zaliczone są do klasy L /drogi lokalne/. Są to drogi o znaczeniu lokalnym służące miejscowym potrzebom. Łączna długość dróg gminnych na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska wynosi 93,6 km.

L.p.	Numer drogi	Nazwa drogi	Długość na terenie gminy Dąbrowa
1.	050501C	Nowy Dwór – Gzin	9,375 km
2.	050502C	Gzin – Czarże	4,548 km
3.	050503C	Czemlewo – Gzin	2,795 km
4.	050504C	Czarże – Borki	2,332 km
5.	050505C	Wałdowo Królewskie – Bolumin	1,470 km
6.	050506C	Gzin – Otowice – Dąbrowa Chełmińska	4,209 km
7.	050507C	Gzin – Raciniewo	2,296 km
8.	050508C	Nowy Dwór – Boluminek	5,774 km
9.	050509C	Czarże	1,424 km
10.	050510C	Dąbrowa Chełmińska – Gzin	3,090 km
11.	050511C	Ostromecko – Skłudzewo	6,724 km
12.	050512C	Nowy Dwór – Bolumin	3,708 km
13.	050513C	Reptowo – Mozgowina	1,370 km
14.	050514C	Nowy Dwór	1,023 km
15.	050515C	Reptowo – Pień	1,801 km
16.	050516C	Gzin Górny	3,860 km
17.	050517C	Gzin Górny – Gzin Dolny 1	0,934 km
18.	050518C	Gzin Górny – Gzin Dolny 2	1,986 km
19.	050519C	Gzin Górny – Czarże	2,035 km
20.	050520C	Gzin Dolny – Czarże	1,929 km

21.	050521C	Borki – Gzin Dolny	1,310 km
22.	050522C	Borki – Błoto	0,886 km
23.	050523C	Dębowiec	1,051 km
24.	050524C	Czarze – Dębowiec	3,634 km
25.	050525C	Czarze – wał p.powodz.	1,504 km
26.	050526C	Czemlewo – Czarze	1,123 km
27.	050527C	Czemlewo – Dąbrowa Chełmińska	1,585 km
28.	050528C	Strzyżawa – Mała Kępa	4,197 km
29.	050529C	Bolumin – Gierkowo	0,958 km
30.	050530C	Wałdowo Królewskie – Dąbrowa Chełmińska	2,452 km
31.	050531C	Dąbrowa Chełmińska – Boluminek	1,872 km
32.	050532C	Dąbrowa Chełmińska	1,233 km
33.	050533C	Boluminek - Dąbrowa Chełmińska	0,565 km
34.	050534C	Dąbrowa Chełmińska – Otowice	1,685 km
35.	050535C	Otowice – Raciniewo	4,038 km
36.	050536C	Otowice	0,958 km
37.	050537C	Dąbrowa Chełmińska ul. Sportowa	0,365 km
38.	050538C	Dąbrowa Chełmińska ul. Ptasia	0,715 km
39.	050539C	Dąbrowa Chełmińska ul. Słoneczna	0,310 km
40.	050540C	Nowy Dwór 2	0,490 km

Sieć dróg publicznych na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska uzupełniają drogi wewnętrzne (ok. 80 km), wśród których wyodrębnia się drogi stanowiące własność gminy, leśne, kolejowe i prywatne:

- niezaliczone do kategorii dróg publicznych,
- osiedlowe w osiedlach mieszkaniowych,
- dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych,
- dojazdowe do terenów mieszkaniowych, przemysłowych, usługowych i produkcyjnych.

Na drogach publicznych wszystkich kategorii oraz drogach wewnętrznych występują 63 linie oświetleniowe sterowane zegarami astronomicznymi, łącznie 622 punkty świetlne.

Na terenie gminy istnieją 3 stacje paliw.

b) kolej

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 209 łącząca stację Bydgoszcz Wschód ze stacją Kowalewo Pomorskie. W 2008 roku Przewozy Regionalne wznowiły ruch pociągów pasażerskich na trasie Bydgoszcz – Chełmża.

c) szlaki turystyczne piesze i rowerowe

Położenie gminy stwarza warunki do kształtowania tras rowerowych lokalnych i ponad lokalnych. Ze względu na charakter podróży można wyodrębnić trasy turystyczne i rekreacyjne. Trasy turystyczne łączą różne miejscowości, a ich przebieg powinien nawiązywać do walorów kulturowych i krajoznawczych. Do kategorii tras turystycznych należeć będą trasy międzyregionalne i regionalne.

- SZLAK ŻÓŁTY PIESZY, o długości 21 km, nazywany szlakiem „REZERWATÓW CHEŁMIŃSKICH” ma charakter przyrodniczy. Jego trasa przebiega przez rezerваты przyrody i najciekawsze miejsca w gminie.
- SZLAK CZARNY PIESZY, o długości 18 km rozpoczyna się w centrum wsi Ostromecko, prowadzi przez „Las Mariański” do rezerwatu „Wielka Kępa Ostromecka”, następnie pod mostem fordońskim przez łachę Wisły do dawnego młyna wodnego we wsi Kamieniec. Szlak kończy się przy budynku stacji kolejowej w Ostromecku.
- ZIELONY SZLAK ROWEROWY BYDGOSKIEGO TOWARZYSTWA CYKLISTÓW tworzy pętlę wokół południowej części Doliny Dolnej Wisły. Rozpoczyna się w Chełmnie, a na terenie gminy – od miejscowości Czarze, przez Rafę i „Las Mariański” do Ostromecka, a następnie przez Strzyżawę do mostu fordońskiego.
- CZARNY SZLAK ROWEROWY DOLINY DOLNEJ WISŁY, o łącznej długości całej trasy 460 km. Na terenie gminy rozpoczyna się w miejscowości Gzin, przez Czemplewo i Janowo prowadzi do rezerwatu „Reptowo”, następnie rezerwatu „Las Mariański” i przez teren Zespołu Pałacowo – Parkowego w Ostromecku prowadzi do Strzyżawy, gdzie biegnie wzdłuż zakola Wisły.
- NIEBIESKI SZLAK ROWEROWY PRZYJAŹNI Z BYDGOSZCZY DO TORUNIA, który na terenie Gminy rozpoczyna się w Strzyżawie i prowadzi przez Ostromecko, Wałdowo Królewskie, Bolumin następnie do Torunia.
- WIŚLANA TRASA ROWEROWA, o łącznej długości 23,1 km i przebiegu od Skłudzewa poprzez Wałdowo Królewskie, Ostromecko, Mozgowinę, Pień, Rafę, Słończ, Czarze i Dębowiec w kierunku Kokocka.

d) lotnisko

Gmina znajduje się w I strefie /obszar o promieniu do 25 km/ zasięgu obsługi Portu Lotniczego Bydgoszcz – Szwederowo. Ponadto fragment obszaru gminy znajduje się w zasięgu powierzchni podejścia lotniska Bydgoszcz – Szwederowo. W związku z powyższym, w obszarze tym obowiązują nieprzekraczalne ograniczenia wysokości obiektów budowlanych (budynki i budowle, w tym inwestycje celu publicznego z zakresu łączności publicznej).

12.2. Gospodarka wodno-kanalizacyjna

a) Sieć wodociągowa

Gminny system wodociągowy zaopatruje w wodę do celów pitno-gospodarczych ok. 95% mieszkańców gminy.

Podstawowe źródła zapotrzebowania gminy w wodę to stacje wodociągowe w Dąbrowie Chełmińskiej, Nowym Dworze i Gzinie Górnym. Woda doprowadzana jest do konsumentów za pośrednictwem sieci magistralnej i rozdzielczej o łącznej długości ok. 180 km.

L.p.	Miejscowość	2012 r.		2013 r.		2014 r.	
		Długość sieci (km)	Liczba przyłączy (szt.)	Długość sieci (km)	Liczba przyłączy (szt.)	Długość sieci (km)	Liczba przyłączy (szt.)
1.	Dąbrowa Chełmińska	24,1	469	24,5	480	25,4	491
2.	Ostromecko	12,0	234	12,0	240	12,0	244
3.	Bolumin / Boluminek	15,1	103	15,1	105	16,1	106
4.	Wałdowo Królewskie	14,2	133	14,2	134	14,2	136
5.	Nowy Dwór	7,9	124	7,9	127	7,9	132
6.	Czemlewo	10,0	75	10,0	75	10,0	76
7.	Otowice	5,1	54	5,1	57	5,1	58
8.	Janowo	5,6	66	5,6	67	5,6	70
9.	Reptowo	5,7	26	5,7	26	5,9	26
10.	Strzyżawa	4,3	54	4,3	58	4,3	59
11.	Gzin	19,8	140	19,8	147	19,8	153
12.	Czarże	22,7	231	23,0	234	23,0	243
13.	Borki / Dębowiec	5,3	45	5,3	46	5,3	47
14.	Stończ	5,3	22	5,3	22	5,3	25
15.	Mała Kępa	3,6	8	3,6	8	3,6	8
16.	Mozgowina / Wielka Kępa	6,1	18	6,1	18	6,1	18
17.	Pień	2,8	10	2,8	10	2,8	11
18.	Rafa	4,3	28	4,3	28	4,3	29
19.	Gmina Łącznie	173,9	1840	174,6	1882	176,7	1932

Dane Urzędu Gminy w Dąbrowie Chełmińskiej – stan na dzień 31.12.2014 r.

Na terenie gminy funkcjonują trzy ujęcia wody:

- Dąbrowa Chełmińska – decyzja Starosty Bydgoskiego z dnia 13 listopada 2015 r. /OŚ-V.6341.1.58.2015/ - maksymalny roczny pobór wody – 584 000 m³/rok,
- Nowy Dwór – decyzja Starosty Bydgoskiego z dnia 20 sierpnia 2013 r. /OŚ-V.6341.1.41.2013/ - maksymalny roczny pobór wody – 379 600 m³/rok,
- Gzin Górny – decyzja Starosty Bydgoskiego z dnia 10 stycznia 2008 r. /OŚ.II-6223/32/07/ - maksymalny roczny pobór wody – 292 000 m³/rok.

Przyjmując normy zużycia wody na jednego mieszkańca ok. 3,0 m³/miesiąc należy stwierdzić możliwość zaspokojenia potrzeb przewidzianych w projekcie studium.

b) Sieć kanalizacyjna

W zakresie gospodarki kanalizacyjnej gminy przyjęto zintegrowany system odprowadzania ścieków z terenu gminy podłączony do centralnej oczyszczalni ścieków komunalnych „Fordon” w Bydgoszczy. Ścieki odprowadzane do oczyszczalni dwoma podsystemami tłocznymi:

- istniejącym rurociągiem z przepompowni PS-1 w Ostromecku z syfonem pod rz. Wisłą, podłączonym do końcówki kanalizacji sanitarnej w ul. Nawigacyjnej w Fordonie,
- projektowanym rurociągiem z przepompowni w miejscowości Mozgowina z syfonem pod rz. Wisłą, podłączonym do kolektora dopływowego ścieków F-1 do czyszczalni ścieków „Fordon”.

W zakresie kanalizacji gmina należy do aglomeracji Bydgoszcz wyznaczonej uchwałą Nr XXV/456/16 Sejmiku województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 października 2016 r.

Realizacja rozbudowy kanalizacji w oparciu o Program Ogólny rozbudowy kanalizacji sanitarnej dla gminy Dąbrowa Chełmińska.

L.p.	Miejscowość	2012 r.		2013 r.		2014 r.	
		Długość sieci (km)	Liczba przyłączy (szt.)	Długość sieci (km)	Liczba przyłączy (szt.)	Długość sieci (km)	Liczba przyłączy (szt.)
1.	Dąbrowa Chełmińska	6,2	36	8,2	72	9,8	113
2.	Ostromecko	12,9	190	12,9	200	12,9	200
3.	Bolumin / Boluminek	1,7	-	1,7	-	1,7	-
4.	Waldowo Królewskie	1,3	-	1,3	-	1,3	-
5.	Nowy Dwór	8,1	99	8,1	101	8,1	101
6.	Czemlewo	-	-	-	-	-	-
7.	Otowice	-	-	-	-	-	-
8.	Janowo	-	-	-	-	-	-
9.	Reptowo	-	-	-	-	-	-
10.	Strzyżawa	2,0	-	2,0	-	2,0	-
11.	Gzin	-	-	-	-	-	-
12.	Czarże	-	-	-	-	-	-
13.	Borki / Dębowiec	-	-	-	-	-	-
14.	Słończ	-	-	-	-	-	-
15.	Mała Kępa	-	-	-	-	-	-
16.	Mozgowina / Wielka Kępa	-	-	-	-	-	-
17.	Pień	-	-	-	-	-	-
18.	Rafa	-	-	-	-	-	-
19.	Gmina Łącznie	32,2	325	34,2	373	35,8	414

Dane Urzędu Gminy w Dąbrowie Chełmińskiej – stan na dzień 31.12.2014 r.

Istniejące przepompownie ścieków

LP.	Obręb	Nr działki	Miejscowość	Ulica
1.	Dąbrowa Chełmińska	47/6	Dąbrowa Chełmińska	Sportowa
2.		26/5		Bydgoska
3.		95/34		Kamienna
4.		141/26		Strażacka
5.		194/2		Weterynaryjna
6.		200/10		Przemysłowa
7.		297/2		Leśna
8.	Ostromecko	271/13	Nowy Dwór	punkt zlewny
9.		282		Osiedle Konty
10.		288/2		przydomowe przepompownie ścieków
11.		288/3		
12.		288/4		
13.		327/9		
14.		206/1		Ostromecko
15.	151	Kolejowa		
16.	24/2	Jodłowa (osiedle Zabasta)		
17.	183	Kościelna		
18.	252/7	Bydgoska 2		

Dane Urzędu Gminy w Dąbrowie Chełmińskiej – stan na dzień 31.12.2014 r.

12.3. Elektroenergetyka

Źródłem zasilania w energię elektryczną Gminy Dąbrowa Chełmińska jest krajowy system energetyczny (KSE) – zbiór urządzeń do rozdziału, przesyłu i wytwarzania energii elektrycznej, połączonych w system umożliwiający dostawy energii w sposób ciągły. Dla Gminy Dąbrowa Chełmińska dostawcą energii elektrycznej jest ENEA Operator Sp. z o.o.

Gmina zasilana jest ze stacji Stacja WN/SN 110/15 kV

Nazwa GPZ	Napięcie transformacji	Ilość transformatorów	Moc transformatorów
FORDON	110/15KV	2	2 x16MVA

Dane: ENEA Operator Sp. z o.o.

Sieć elektroenergetyczna rozdzielcza

LINIE 110 kV		LINIE 15kV		LINIE 0.4 kV	
napowietrzne (km)	kablowe (km)	napowietrzne (km)	kablowe (km)	napowietrzne (km)	kablowe (km)
0	0	86.1	7	brak danych	brak danych

Dane: ENEA Operator Sp. z o.o.

Zestawienie stacji transformatorowych

Lp.	Nr stacji	Nazwa stacji	Zasilanie	Typ stacji	Moc trafo kVA
1	11091	Ostromecko 5	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	250
2	11093	Ostromecko 6	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STSp	160
3	11102	Dąbrowa Ch.8	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	250
4	11103	Nowy Dwór 3	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS-160	250
5	11123	Janowo 2 Szkółka	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STSp	63
6	11194	Nowy Dwór 4	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	400
7	11259	Czarże 8	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STSp	250
8	11289	Mała Kępa	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STSp	63
9	11291	Słończ Górny	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS-160	30
10	11292	Strzyżawa	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	ZH-15	160
11	11293	Gzin Górny 5	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STSp	100
12	11294	Gzin Górny 3	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS-160	20
13	11295	Gzin Górny 4	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	20
14	11296	Otowice 1	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
15	11297	Gzin Dolny 2	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STSpb	100
16	11298	Boluminek	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS-160	63
17	11299	Gzin Dolny 1	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
18	11300	Waldowo 3	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
19	11301	Waldowo Dolne 2	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	100
20	11302	Dąbrowa Ch.4	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	160
21	11303	Dębowiec 1	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS-160	75
22	11304	Dąbrowa Ch.3	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	400
23	11305	Dąbrowa Wybud. 1	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
24	11306	Czarże 2	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	40
25	11307	Nowy Dwór 2	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	160
26	11308	Móżgowina 1	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	100
27	11309	Czarże 3	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
28	11310	Czarże 6	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
29	11311	Czarże 7	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	250

30	11312	Czarże 5	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
31	11313	Bolumin 1	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	100
32	11314	Gzin Górny 2	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	50
33	11315	Gzin Górny 1	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS-160	50
34	11316	Słończ Dolny 1	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STSp	75
35	11317	Janowo 1	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	125
36	11318	Rafa 1	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
37	11319	Gzin Górny 6	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	160
38	11320	Otowice 2	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	50
39	11321	Dąbrowa Ch.6	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	160
40	11322	Ostromecko 2	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
41	11323	Zabasta 1	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	100
42	11324	Słończ 2 RSP	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	75
43	11325	Dąbrowa Ch.1	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	250
44	11326	Nowy Dwór 1	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	WST	630
45	11327	Bolumin 2	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS-160	100
46	11328	Ostromecko 3 Wieś	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	WST	250
47	11329	Dąbrowa Chelmińska 2	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	160
48	11330	PZZ Ostromecko	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	250
49	11331	Dąbrowa Chelmińska 5	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	250
50	11332	Borki 1	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STSp	63
51	11333	Reptowo	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	160
52	11334	Czemlewo 1	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	160
53	11335	Waldowo 1 Szkoła	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	160
54	11336	Czarże 1	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	250
55	11337	Czemlewo 2	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
56	11338	Rafa Pień	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STSp	100
57	11339	Dębowiec 2	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
58	11344	Dąbrowa Chelmińska 9	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	400
59	11347	Dąbrowa Chelmińska 10	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	250

60	11348	Dąbrowa Chelmińska 19	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	250
61	11349	Czemlewo 3	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
62	11350	Wałdowo 4	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS-160	63
63	11352	Strzyżawa 2	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	160
64	11353	Strzyżawa 3	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	250
65	11354	Dąbrowa Wybud. 2	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
66	11355	Gzin Górny 7	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS-160	100
67	11356	Borki 2	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	100
68	11357	Gzin Górny 10	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
69	11360	Gzin Górny 11	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	250
70	11364	Reptowo 2	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
71	11368	Gzin Górny 8	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	100
72	11369	Czemlewo 4	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	30
73	11370	Rafa 2	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
74	11371	Wałdowo Król.5	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	160
75	11400	Dąbrowa Chelmińska Piekarnia	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
76	11425	Dąbrowa Chelmińska 11	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	160
77	11426	Dąbrowa Chelmińska 12	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	160
78	11427	Zabasta 2	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	100
79	11428	Zabasta 3	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	100
80	11430	Słończ Dolny 3	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	250
81	11432	Dąbrowa Chelmińska 13	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS-160	250
82	11433	Dąbrowa Chelmińska 14	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	MSTw	250
83	11434	Słończ Górny 2	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
84	11439	Dąbrowa Chelmińska 18	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	100
85	11445	Dąbrowa Chelmińska 17	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	250
86	11450	Dąbrowa Chelmińska 7	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS-160	63
87	11451	Dąbrowa Chelmińska 15	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	250
88	11452	Dąbrowa Chelmińska 16	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	250
89	11467	Dąbrowa Wybud. 3	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	63
90	11468	Gzin Górny Hydrofor	GPZ FOR pole 20 Ostromecko	STS	160

Dane: ENEA Operator Sp. z o.o.

Stan techniczny infrastruktury energetycznej na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska jest zadawalający. Istniejąca sieć SN i nn jest na bieżąco monitorowana i remontowana.

Energia odnawialna

Na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska działają elektrownie wiatrowe:

- elektrownia wiatrowa w Boluminku – cztery turbiny o łącznej mocy 1.8 MW i wysokości:
nr 1 – 48,50 m, nr 2 – 77,0 m, nr 3 – 92,00 m, nr 4 – 98,00 m.
- elektrownia wiatrowa w Dąbrowie Chełmińskiej – jedna turbina o mocy 35 kW (wysokość masztu 27 m – mikroinstalacja).

Brak elektrowni fotowoltaicznych oraz elektrowni wodnych. Dopuszcza się realizację indywidualnych lub zbiorczych systemów wykorzystujących energię geotermalną, energię słoneczną z zachowaniem przepisów odrębnych. Na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska możliwe i w pełni uzasadnione jest wykorzystanie energii wód podskórnych i ciepła ziemi przy zastosowaniu indywidualnych pomp ciepła. Urządzenia tego typu znajdują zastosowanie w domach jednorodzinnych i budynkach użyteczności publicznej w terenach o rozproszonej zabudowie. Pompa ciepła pobiera ciepło ze źródła o niższej temperaturze (dolne źródło) i przekazuje je do źródła o temperaturze wyższej (górnego źródła). Pompy ciepła wykorzystują ciepło niskotemperaturowe (0°C÷20°C), trudne do innego praktycznego wykorzystania.

Wyznacza się odległości lokalizacji poszczególnych turbin wiatrowych od istniejących i projektowanych napowietrznych linii elektroenergetycznych, w poziomie nie mniejsze niż:

- 10,0 m od osi jednotorowej linii nn-0,4 kV do średnicy koła wiatrakowego,
- 12,5 m od osi dwutorowej linii nn 0,4 kV do średnicy koła wiatrakowego,
- 12,5 m od osi jednotorowej linii SN-15kV (20kV) do średnicy koła wiatrakowego,
- 15,0 m od osi dwutorowej linii SN-15kV (20kV) do średnicy koła wiatrakowego,
- 3x średnica koła wiatrakowego od skrajnego przewodu linii o napięciu 110 kV nie posiadającej specjalnych amortyzatorów do tłumienia drgań do posadowienia wiatraka,
- średnica koła wiatrakowego od skrajnego przewodu linii o napięciu 110 kV posiadającej specjalne amortyzatory do tłumienia drgań do posadowienia wiatraka.

12.4. Gazownictwo

Gmina Dąbrowa Chełmińska nie jest zgazyfikowana. Przez obszar gminy nie przebiegają gazociągi zarówno wysokiego, jak i średniego oraz niskiego ciśnienia. Na terenie gminy nie ma żadnej stacji redukcyjno-pomiarowej pierwszego oraz drugiego stopnia. Do 2018 roku nie przewiduje się gazyfikacji gminy. Mieszkańcy gminy korzystają z gazu bezprzewodowego, dostarczanego w butlach.

12.5. Ciepłownictwo

Na obszarze gminy brak jest scentralizowanego systemu ciepłowniczego. Zlokalizowane na terenie gminy obiekty mieszalne i niemieszalne na potrzeby grzewcze oraz na przygotowanie ciepłej wody użytkowej zasilane

są w ciepło z własnych indywidualnych źródeł. Ze względu na fakt, iż gmina Dąbrowa Chełmińska nie jest zgazyfikowana, pokrycie zapotrzebowania na ciepło na terenie gminy opiera się na spalaniu węgla kamiennego, biomasy oraz oleju opałowego, z pewnym udziałem energii elektrycznej oraz minimalnym udziałem gazu płynnego.

12.6. Telekomunikacja

Na terenie gminy funkcjonuje bardzo dobrze rozwinięta sieć telekomunikacyjna. Stan usług telekomunikacyjnych jest zadowalający, a podłączenie nowych abonentów do sieci może następować według bieżących potrzeb. Wiele firm oferuje szerokopasmowy nielimitowany stały dostęp do Internetu.

12.7. Gospodarka Odpadami

Na terenie Gminy Dąbrowa Chełmińska od 2015 roku czynne są trzy Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Dąbrowie Chełmińskiej, Czarzu i Ostromecku. Na terenie gminy nie funkcjonuje czynne wysypisko odpadów. Zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2012-2017 z perspektywą na lata 2018-2023 (stanowiącego załącznik do Uchwały Nr XXVI/434/12 Sejmiku Województwa z dnia 24 września 2012 r.) od 1 stycznia 2016 r. gmina Dąbrowa Chełmińska, w związku z uruchomieniem Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Metropolitalnego, znajduje się w 5 Regionie, tj. Bydgosko-Toruńskim.

12.8. Melioracje

Zgodnie z art. 70 Prawa wodnego melioracje polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby, ułatwienia jej uprawy oraz na ochronie użytków rolnych przed powodzią. Urządzenia melioracji wodnych dzielą się na podstawowe i szczegółowe, w zależności od ich funkcji i parametrów.

Na obszarze gminy Dąbrowa Chełmińska występują śródlądowe wody powierzchniowe, stanowiące własność publiczną, zaliczone do wód istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, w stosunku do których wykonywanie uprawnień Skarbu Państwa z powierzenia wykonuje Marszałek Województwa są to:

- Kanał Boczny w km 9+864÷11+864
- Kanał Główny Wielkiej Niziny Chełmińskiej w km 16+552÷19+700
- Kanał Środkowy w km 5+060÷10+310

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić lokalizację tych wód oraz zapewnić możliwość swobodnego dostępu do nich administratorowi w celu wykonania zabiegów eksploatacyjno-konserwacyjnych oraz ewentualnych działań inwestycyjnych.

Część obszaru gminy Dąbrowa Chełmińska, użytkowana rolniczo, wyposażona jest w urządzenia melioracji wodnych szczegółowych.

Urządzenia melioracji szczegółowych

Ogółem (ha)	Grunty orne (ha)		Trwałe użytki zielone (ha)		Rowy (km)
	Zmeliorowane	w tym zdrenowane	zmeliorowane	w tym zdrenowane	
1132	739	533	392	-	102,5

Występowanie tych urządzeń należy uwzględnić w planowaniu nowej infrastruktury technicznej gminy.

13. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych /art.10 ust. 1 ppkt 14/

13.1. Główne ponadlokalne uwarunkowania rozwoju gminy z zakresu zagadnień społecznych i gospodarczych wynikające z opracowań regionalnych województwa Kujawsko – Pomorskiego

wypis z Planu Zagospodarowania Przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego (uchwalonego uchwałą nr XI/135/03 Sejmiku Samorządowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.)

- Gmina Dąbrowa Chełmińska, zgodnie z „Planem Zagospodarowania Przestrzennego woj. Kujawsko-Pomorskiego” (uchwalony uchwałą nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.) leży w I strefie polityki przestrzennej województwa tj. strefie centralnej, będącej obszarem wysokiej aktywności społecznej, gospodarczej i rozwoju procesów urbanizacyjnych.
- Wieś gminna Dąbrowa Chełmińska w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego woj. Kujawsko-Pomorskiego” zgodnie z kierunkami rozwoju sieci osadniczej zaliczona została do wiejskich ośrodków gminnych, dla którego przewiduje się zapewnienie obsługi mieszkańców gminy w zakresie edukacji na poziomie podstawowym i gimnazjalnym, służby zdrowia (podstawowej) pomocy społecznej i obsługi rolnictwa oraz stworzenia podstaw do wielofunkcyjnego rozwoju.
- Zgodnie z ustaleniami „Planu Zagospodarowania Przestrzennego woj. Kujawsko-Pomorskiego” gmina leży w obszarze objętym zintegrowanym systemem ekologicznym, przewidzianym do ochrony, dla którego przewiduje się opracowanie i ustanowienie planów ochrony dla wszystkich w gminie rezerwatów oraz powiększenie obszaru parku krajobrazowego i ustanowienie dla niego planu ochrony.
- Część gminy położona jest w strefie ograniczonego zainwestowania z uwagi na zagrożenie powodzią.
- Zgodnie z kierunkami rozwoju turystyki, wyznaczonymi w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego woj. Kujawsko-Pomorskiego” część gminy leży w VI podmiejskim rejonie turystycznym woj. kujawsko-pomorskiego.

13.2. Ponadlokalne cele publiczne

wypis z Planu Zagospodarowania Przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego (uchwalonego uchwałą nr XI/135/03 Sejmiku Samorządowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.)

- a) Zadania publiczne o znaczeniu ponadlokalnym w zakresie komunikacji:
- przebudowa drogi krajowej nr 80 (zadanie nr 13),
  - modernizacja drogi wodnej rzeki Wisły, szlaku wodnego znaczenia krajowego i międzynarodowego (zadanie nr 23),
  - przebudowa drogi wojewódzkiej nr 551 z budową obwodnicy dla miejscowości Ostromecko (zadanie nr 89),
  - przebudowa linii kolejowej nr 209 (zadanie nr 153),
- b) Zadania publiczne o znaczeniu ponadlokalnym w zakresie infrastruktury technicznej:
- budowa dwutorowej elektroenergetycznej linii 400 kV relacji: Bydgoszcz Jasiniec - Grudziądz Węgrowo (zadanie nr 25).

Ponadto Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa zakłada ochronę gruntów o wysokiej przydatności dla rolnictwa przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze (zadanie nr 2), zachowanie korytarza ekologicznego zapewniającego ciągłość pomiędzy obszarami prawnie chronionymi (zadanie nr 47) oraz powiększenie parku krajobrazowego (zadanie nr 41).

14. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej /art.10 ust. 1 ppkt 15/

15 kwietnia 2015 r. opublikowane zostały zweryfikowane i ostateczne wersje map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego. Mapy zostały przekazane przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej organom administracji wskazanym w ustawie Prawo wodne (art. 88f ust. 3) i jako oficjalne dokumenty planistyczne stanowią podstawę do podejmowania działań związanych z planowaniem przestrzennym i zarządzaniem kryzysowym.

Od momentu przekazania map opracowanych w I cyklu planistycznym organom administracji, podstawą dla dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej przy uzgadnianiu dokumentów w zakresie zagospodarowania przestrzennego są obszary szczególnego zagrożenia powodzią, tj.:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat przedstawione na mapach zagrożenia powodziowego, opracowanych w I cyklu planistycznym;
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat przedstawione na mapach zagrożenia powodziowego, opracowanych w I cyklu planistycznym;

- obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią wyznaczone w studiach ochrony przeciwpowodziowej – na terenach, gdzie mapy zagrożenia powodziowego zostaną opracowane w następnych cyklach planistycznych;
- obszary międzywala – na pozostałych odcinkach rzek;
- pas techniczny w rozumieniu art. 36 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej.

Teren opracowania (gmina Dąbrowa Chełmińska) leży częściowo w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią. Obszary te zostały wskazane na rysunku studium.

Na ich obszarze obowiązują ściśle zakazy inwestycyjne regulowane przepisami ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r. poz. 469 ze zm.). Wszelkie zainwestowanie wzdłuż krawędzi skarpy (zbocze doliny Wisły) ze względu na zagrożenie ruchami masowymi ziemi, wymaga szczegółowego rozpoznania geologicznego.

Ponadto, zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego (MZP) i mapami ryzyka powodziowego, opracowanymi w ramach projektu „Informatyczny system osłony kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami” (ISOK) na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska, poza obszarami szczególnego zagrożenia powodzią, występują również:

- obszary zagrożone powodzią o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi wynoszącym 0,2% (raz na 500 lat),
- obszary narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wałów przeciwpowodziowych.

Na obszarach tych nie występują ograniczenia w zagospodarowaniu.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DĄBROWA CHEŁMIŃSKA

SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

SKALA 1:25 000

Legenda

- Oznaczenia ogólne
- granicz gminy - stanowi granicę obszaru objętego studium
- granicz sołectw
- granicz gmin sąsiednich
- Hierarchia sieci osadniczej
- DĄBROWA CHEŁMIŃSKA**
- sielizba gminy
- CZARZE**
- wsie sołectkie - ośrodki uzupełniające
- GZIN**
- pozostałe wsie sołectkie
- Słończ**
- pozostałe wsie
- wody
- lasy
- Obszary działalności inwestycyjnej
- tereny zainwestowane
- tereny, dla których obowiązują mpzp
- istniejące tereny przemysłowe
- tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej o różnej przydatności
- teren górniczy "Gzin III"
- złóża w trakcie rozpatrywania
- tereny do rekultywacji po eksploatacji
- istniejące ogrodzi działkowe
- zasięg powierzchni podjęcia lotniska Bydgoszcz - Szwedzowo
- istniejące elektrownie wiatrowe: 1-wys.=48,50m; 2-wys.=77,00m; 3-wys.=92,00m; 4-wys.=98,00m
- cmentarz czynny
- Obszary i obiekty objęte ochroną kulturową
- strefa pełnej ochrony konserwatorskiej "A"
- strefa ochrony konserwatorskiej "B"
- strefa ścisłej ochrony archeologicznej "AW"
- strefa ochrony archeologicznej "W"
- 1. grodzisko Gzin, 2. zespół grodowy Pień
- Obszary i obiekty objęte ochroną środowiska przyrodniczego
- Nadwiślański Park Krajobrazowy
- Natura 2000 - obszary siedliskowe: I.Solecka Dolina Wisły, II.Torwisko Linie
- Natura 2000 - obszary ptasie: Dolina Dolnej Wisły
- rezerwaty: 1. Wielka Kępa, 2. Las Marianań, 3. Reptowo, 4. Linie
- pomniki przyrody
- użytki ekologiczne
- korytarz ekologiczny
- grunty rolne stanowiące użytki rolne klas I-III
- grunty stanowiące użytki zielone klas I-III
- udokumentowane złoża kopalin
- Stan i zagrożenia wód i gleb
- GZWP 141 zbiornik rzeki Dolna Wisła
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią raz na 10 lat
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią raz na 100 lat
- tereny rekultywowane
- osuwisko aktywne
- osuwisko aktywne okresowo
- osuwisko nieaktywne
- teren zagrożony ruchami masowymi
- Komunikacja i infrastruktura techniczna
- droga krajowa
- droga wojewódzka
- droga powiatowa
- droga gminna
- linia kolejowa-tereny zamknięte PKP
- linia elektroenergetyczna 220 kV - do likwidacji
- ścieżki rowerowe
- szlak żółty pieszy "Rezerwatów Chełmińskich"
- szlak czarny pieszy
- ujęcie wody
- przepompownię
- pkt zlewni szkieletów
- stacja paliw

